

گولستان

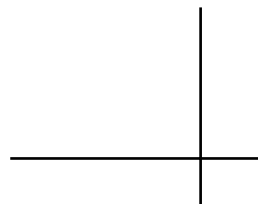
مشرف الدين مصلح بن عبدالله شيرازى
سهعدى

(له نتيوان ١٢٠٣ ههتا ١٢١٠ - ١٢٩٢ . ز)

وهرگيترانى
عهلى نانهوازاده

كوردستان - ههولير
٢٠٠٦

١

ناوی کتیب: گۆستان

- نووسەر: سه‌عدی
- وه‌رگێتێ: عه‌لی نانه‌وازاده
- نه‌خشه‌سازی ناوه‌وه: گۆران جه‌مال رواندزی
- به‌رگ: سه‌یوان
- سه‌ره‌رشته‌ی چاپ: هه‌یمن نه‌جات
- چاپی یه‌که‌م ۲۰۰۶
- ژماره‌ی سپاردن: ۳۲۴
- تیراژ: ۵۰۰
- نرخ: ۲۰۰۰
- چاپخانه: چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده

زنجیره‌ی کتیب - ۳۵ - (۱۳۸)

ناونیشان

ده‌زگای چاپ و بلاوکرده‌یه‌ی موکریانی

هه‌ولتیر - پشت روژنامه‌ی خه‌بات

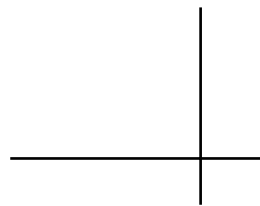
پۆستی نه‌لکترونی: asokareem@maktoob.com

ژماهی ته‌له‌فۆن: ۲۲۶۰۳۱۱

www.mukiryani.com

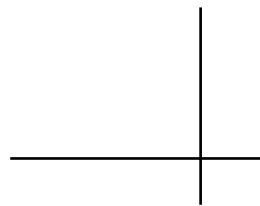
۳

پیشکشه به:

سه عداى

وهرگير

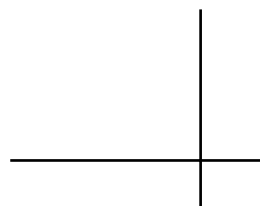

پیرست

- ۹ ..... پیشه‌کی گولستان
- ۱۱ ..... به‌شی یه‌که‌م: سه‌بارت به سیره‌تی پادشاکان
- ۴۵ ..... به‌شی دووه‌م: سه‌بارت به ئەخلاق‌ی ده‌رویشان
- ۶۷ ..... به‌شی سی‌هه‌م: سه‌بارت به فه‌زیله‌تی قه‌ناعت
- ۸۹ ..... به‌شی چواره‌م: سه‌بارت به فایده‌ی خامۆشی
- ۹۷ ..... به‌شی پینجه‌م: سه‌بارت به ئەشق و جه‌وانیی
- ۱۰۵ ..... به‌شی شه‌شه‌م: سه‌بارت به زه‌عف و پیری
- ۱۱۳ ..... به‌شی چه‌وته‌م: سه‌بارت به ته‌ئسیری ته‌ریه‌ت
- ۱۲۳ ..... به‌شی هه‌شته‌م: سه‌بارت به نه‌ریتی قسه

٦

خولی زهمان ریی لئ کل کردم و له کابول خۆم گرتەوه. له م کاولستانه گولستانم کهوته بهردهست و چهند ههکایهتم لێوهرگیراوه که بوونه باریک له سه کاههزکانی نیوهکاره و نیوهچلی دیکه و ناچار تۆزه‌ی فه‌رامۆشییان لێنیشتم، مه‌گهر چۆنکایی با و فوویهکم پێداکردبا و یادیکم کردباوه.

سال تێده‌په‌رین و له‌م ریگا خواروخیچانه ئیمه ویک ده‌که‌وتینه‌وه و لیک جوئ ده‌بوینه‌وه هه‌تا رۆژیک ئاکام دامنا و کیتابم هه‌لداوه و حیسابم لیکداوه و بوو به‌و به‌ره‌مه‌ی که ده‌بیین.

سه‌عدی یه‌ک له‌ گه‌وره‌ترین وێژه‌ران و غه‌زه‌لبه‌یژانی فارسه و له‌ ده‌ره‌وه‌ی سنووره‌کانیش ناویانگ و ده‌نگی تایبه‌تی خۆی هه‌یه و له‌ ئه‌ده‌بیاتی کلاسیکی کوردیش شوین پی و شوین داخستنی ده‌بیندڕ و کتیبی گولستان یه‌ک له‌و کتیبانه‌ بوه که فه‌قی و ئه‌دیبان خویندووینانه.

له‌ سه‌ر ژبانی سه‌عدی شتیکی ئه‌وتۆ به‌ده‌سته‌وه‌ نیه. به‌ گشتی ئه‌وه‌ی که بکری له‌ سه‌ری بکوئری ئه‌مه‌یه‌ که: له‌ سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی هه‌وته‌می کۆچی له‌ مالماتیکی دیندار له‌ شیراز له‌ دایک بوه، به‌ لاوه‌تی چۆته‌ به‌غدا و په‌ره‌ی به‌ ده‌رس و خویندن داوه و گه‌لیک گه‌راوه و گه‌لیک خه‌لکی دیوه. له‌ نیوه‌کانی سه‌ده‌ی هه‌وته‌م له‌ سه‌رده‌می ده‌سته‌لاتداری ئه‌بووبه‌کری ئیبنی سه‌عد گه‌راوه‌ته‌وه و ئاکامه‌که‌ی دوو ده‌ستی پر و ده‌سکه‌وتیکی چر بوه: بوستان و گولستان.

سه‌عدی لای میر و ده‌سته‌لاتدار و خه‌لک ریژی زۆری هه‌بوه و له‌ را ده‌برین نه‌ترس بوه و هه‌ر ئه‌وه‌ نیشان دها که سه‌ر به‌ ده‌ربار و خه‌لات و چاو له‌ ده‌ستی پاروو و ملکه‌چی پاره نه‌بوه.

گولستان کۆمه‌له‌ چیرۆک و هه‌کایه‌تیکه که له‌ هه‌شت به‌ش پیکهاتوه و هه‌ر به‌شه‌ی ته‌رخان کراوه بۆ مه‌به‌ستیک. هه‌کایه‌ته‌کانیش هه‌ندیک کورت و هه‌ندیک

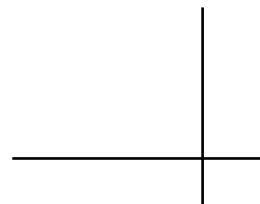

دریژن و گهلیک جار به شیعر نیاوخن کراون.

لهم وەرگیرانه دا ههول دراوه سهبک و شیوازی خودی سهعدی (نثری مسجع) به پیتی توانا له بهر چاو بگیری و ئەگەر بکری و دەست بدا شیعرهکانیش ههروهک خۆی به شیعر تهرجومه بکردریتهوه، بهلام ههندیك ههکایهت و بهشیک له شیعرهکان که پێوهندییهکی ئەوتۆیان به چیرۆکهکه نهیوه یان کهمایهسیان نهخستۆته سهر کاکل و مهبهست وهرنهگیر دراوهنهتهوه.

لهم کاره ئیدهعایهک بۆ پیتویزان به زمانی تهڕ و پڕ و پاراوی سهعدی نیه، ههنگاو و ههولیکه بۆ ناساندن و نیشانی دانی دیمهنی بیر و جههانیینی ئەم پیره کۆنهساله، که هیشتاش له پشت سهدهکانهوه دهنگی شیرینی دی.

ستۆکهۆلم. بههاری ۲۰۰۲

پیشه‌کی گولستان

شه‌ویک بی‌رم له رابوردوو ده‌کرده‌وه و مخابنم بۆ ته‌مه‌نی به با داو ده‌خوارد و به‌ردی خانو‌چکه‌ی دلم به ئە‌لماسی ئە‌س‌رین ده‌سمی... دیتیم به‌رژه‌وه‌ندییم ده‌وه دایه که له کونجی‌ک دانیشم و داوینی قسه‌ه‌ل‌کیشم و قسه‌ی په‌ریشان له ده‌فته‌ر ده‌راویژم و له‌وه‌به‌دوا وشه‌ی په‌ریشان نه‌بیژم.

یه‌ک له دۆستان که له که‌ژاوه‌ی ژیانم دا هاو‌پۆ و له حو‌جره‌ نیشته‌جێ بوو، هه‌روه‌ک جارێن وه ژوو‌ر که‌وت و ده‌ستی کرد به گه‌مه و جه‌فه‌نگ و خۆ نواندن. من خۆم تینه‌گه‌یاندا و سه‌رم له سه‌ر ئە‌ژنۆی عیباده‌ت هه‌لنه‌گرت. دل‌پیشاو سه‌یری کردم.

یه‌ک له نزیکه‌کانی من تیی‌گه‌یاندا که « فلانی ته‌مای گرتوه و له سه‌ری سووره که باقی ژیان گۆشه‌گیر دانیشی و خامۆشی هه‌لبێژێ، تۆش ئە‌گه‌ر ده‌توانی وه دوا‌ی کاری خۆت که‌وه و لیبی دوور به‌وه! »

کو‌تی « سو‌پند به‌ خودا و به‌ دۆستایه‌تی کو‌نمان ده‌م هه‌لنا‌پچرم و هه‌نگاو هه‌لنا‌گرم مه‌گه‌ر وه‌ک زه‌مانی پینشو‌و زمان بکاته‌وه که نازار دانی دۆستان جه‌هله و که‌فاره‌تی سو‌پند سه‌هل و دژی رێگای راستیی و شکانی رای زانا‌یانه، زولفه‌قاری عه‌لی ده‌ کالان نرابێ و زمانی سه‌عدی به‌سترابێ. » به‌ گشتی قه‌وه‌تی زمان گرتن له‌وم نه‌بوو و روو له دۆستایه‌تی وه‌رگێرانم بێ پیا‌وه‌تی نه‌بوو که یاری‌کی یه‌کده‌نگ و یه‌که‌ه‌نگ بوو.

چاری ناچار قسه‌م کرد و به‌ گه‌ران ده‌رکه‌وتین. وه‌رزیش به‌هار، که هیت‌شی سه‌رما نارامی گرتبوو و سه‌رده‌می ده‌وله‌تی گول‌گه‌بیشتبوو.

شه و له بیستانی یهک له دۆستان که ریمان تیکه وتبوو ماینه وه. شوپنیک
بژوین و زهمه ند و دارستانیکی زۆر و زه وه ند.

به یانی که ته مای گه رانه وه مان گرت. دیتم کۆشیک گول و ره یحان و
سونبولی کۆ کردۆته وه.

کوتم « گولی گولشه ن ههروه کی ده زانی به قایه ک و سه رده می گولزار
وه فایه کی نیه و هه کیمان کوتوو یانه: هه رچی زۆر نه کیشی بۆ دل پیدان
ناشی!»

کوتمی « چاره چییه؟ »

کوتم « بۆ خوشییی خوینه ران و هه سانه وه ی حازران، ده توانم کتیبی
گولستان ته سنیف بکه م که جه یشی زریان دهستی تالانی بۆ درێژ نه کا و گه ری
زه مان عه یشی به هاری لینه کاته ناخوشییی خه زان. »

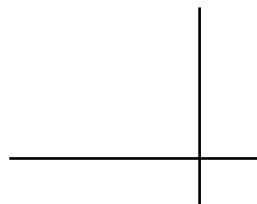
که ئه وه م کوت داوینیی گولی به رداوه و دهسته و داوینم بوو که « الکریم اذا
وعد وفا». هه ر ئه ورۆژه به شیک نووسرا و به گشتی گولی گولزار هیشتا
نه ژاکابوون که کتیبی گولستان ته واو بوو.

سه عدی - ٦٥٦ کۆچی

(١٢٥٨ زایینی)

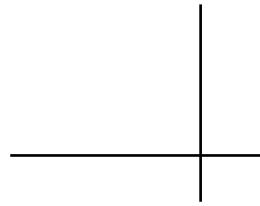
له لوقمانیان پرسی « حیکمهت له کئی فیر بووی؟ »

کوتمی « له کویران، هه تا شوپنیک پیتی لینه کوتن، پئی داناگرن! »

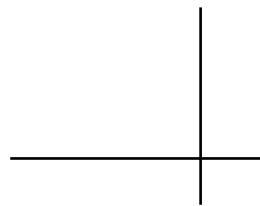

بەشی یەكەم

سەبارەت بە سیرەتی پادشاكان

۱۲

بیستم:

پادشایهک بو کۆشتنی دیلک ئیشارهی دا . بیچاره له حالێ
 ناهومیدی دا جوینی به پادشا دا و خراپهی کوت - چونکه کوتویانه: هه
 کهس دهست له گیان هه لگرتی، چی ده دل دایه دهريدهبرتی.

پادشا پرسى « چى دهلتى؟ »

یهک له وهزیرانی دلپاکى شا کوتى « ئەمى خاوهن هه دهلتى:
 والکاظمین الغیظ و العافین عن الناس . »*

پادشا رحمی به دل دا هات و له خوینی گوزهرا .

وهزیریکى دى که دژى ئەو بوو کوتى « رهگهزى ئیمه نابى به پاشایان
 جگه له راستى بیژن . ئەوه، جوینی به پادشا دا و خراپهى کوت . »

پادشا لهم وتهیه نیوچاوانى تیکنا و کوتى « درۆى ئەوم لا خوشتتر بوو
 لهم راستیهى که تو کوتت چونکه رووی ئەو له خیریک دابوو و ئەمه له
 سهه شهههه و زانایان کوتویانه: درۆیهکی روو له خیر باشتره له
 راستیهکی سهه به شههه . »

شا دهگهلت ههه کهس بکا راویژتی حهههه ئەو جگه له چاکه بیژتی

* نایهى ۱۲۹ سوورهى آل عمران

یه کێک له ئهمیرهکانی خوراسان، مهحمودی سهبوکتهکینی له خه و دا
وهها بینی که « گشت لهشی داپزابوو و ببوو به خاک، جگه له چاوهکانی
که ههروا زیت له چاوخانه دا دهگهپان و دهیانپوانی. »
تهواوی زانایان له لیکدانهوهی مانهوه مهگه دهرویشیک ههڵدایه
و کوتی « هیشتا نیگهرا نه که مکی به هیترا نه. »

بیستم پادشاهزادهیهک کورت و کریت بوو، براکانی تر بهرز و تهرز.
باوک به سووک و چووکی دهپوانی. کور تیکهیشته و کوتی « بابه کورتی
ژیر باشتره له دریشی گیژ. نه ئهوهی به بالا بهرزتر و پرتتر به قیمهت
زۆرتتر و پتر.

کیتیوی توور کورته ئهگه برپوانی
کهچی لای خودا بهرز مهکانی

کزیکی زانا به زگزی کورت
پیاو ئهوه نیه زل و گران بی
ئهسپی عه ره بیی ئهگه له ریش بی
باشتر له تهویلهیهک کهران بی «

باوک بزهی هاتی و وهزیران پهسهندیان کرد و براکانی زیز و زویر
بوون.

تا پیاو دەم و راویژی نه چیتژی
 عهیب و هونهری چلۆن ده بیژی

بیستم پادشا لهو دهوره دوژمنیکی گه وره رووی تیکرد. هه ر که
 قوشه نی دوو لا گه یشتنه یهک، یه کهم کهس که وه شه پرگه کهوت ئەم کوره
 بوو، کوتی:

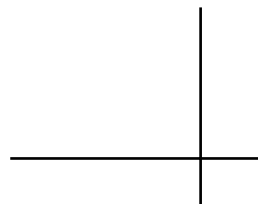
« ئەو کهسه من نیم له شه ر دا تو ببینی پشتی من
 هی منه دیتت ئەگه ر کهوتوه له سه ر خاکا، سه ری
 شه رفروش و پیاوی شه ر کایه به خوینی خو دهکا
 ئەو کهسه ی راکا له شه پرگه، وا به خوینی له شکرئ »

ئوهی کوت و له سپای دوژمنی دا و چهند پیاوی به کاری لێخستن.
 که هاته وه لای باوکی، زهوی ماچ کرد و کوتی:

« ئەی ئوهی منت به کهم دانا
 دل به زل و زهلام مه به سته
 له جهنگه ی جهنگا ئوهی پیویسته
 ئەسپه تانجییه نه گای دابه سته »

دهگێر نه وه که سپای دوژمن گه لیک بوون و ئەوان هه ندیک.
 تا قمیگ ته مای را کردنیان گرت، کور هه رای کرد و کوتی « پیاوهکان
 تیکۆشن هه تا جلی ژنان نه پۆشن! »
 سوارهکان به قسه ی ئەو وره یان پتر و پتهوتر بوو و تیگرا هورژمیان
 برد.

بیستم که هه ر ئەو روژه به سه ر دوژمن دا زال بوون.

پادشا سەر و چاوی ماچ کرد، باوهشی پیداکرت و رۆژبه رۆژ زۆرتر
 سهرنجی ده دایه ههتا کردیه جیگری خۆی. براکان ئیرههییان پێبرد و
 ژههریان ده چیشته کرد. خوشکی له باله خانه وه بینی و تهقه ی له ده لاقه
 هینا. کور تێگه یشت و دهستی له خواردن هه لگرت و کوتی « نابئ
 هونه رمه ند بمرئ و بی هونه ر جیگای بگری! »

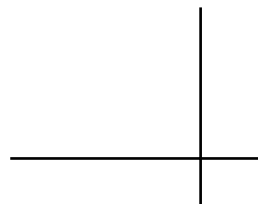
گهر ئاسه واری هوما نه مینئ
 بو سیه ری کوند کئ په نا دینئ؟

باوکیان له م کهین و بهینه ئاگادار کرد. براکانی بانگ کرد و به قهرا
 تاوان سزای دان. له ئاکام به هه ر کام له ده وره وه بری ولات به شیک
 شیاوی بو دیاری کردن ههتا شه ر و هه لالی خست، چونکه ده ده رویش له
 سه ر به ره یه ک ده خه ون و ناجمئن، دوو پادشا له ولاتیک ناحه جمئن.

له تکه نانیک ده ست بخا پیاوی خوا
 له ت وه ده رویشیک ده دا و نیوه ی ده خوا
 گهر ولاتیک پادشا داگیر بکا
 هه ست به ویستی بستی خاکی تر ده کا

خیلی دزانی عه ره ب له سه ر کتویک نیشته جئ بوون و ریی کاروان
 به ستره و، خه لکی شار له شه رری ئه وان ترساو و له شکری شا تیشکاو،
 چونکه له ره وهزی به رزی ترۆپکی کئو قه لایان هه بوو و جیگه و په نایان لی
 ساز کردبوو.

لهولاه دهمراستانی ولات بۆ بهرگری له زهرپری ئهوان را و تهگبیریان
 لیکداوه که ئهگهر ئهم خپله ههروا بچنه پيش له پاشان به هيچ چهشنیک
 ناتوانن بهريان بگرن.

لهسهه ئهوه پیکهاتن و کهسیکیان بۆ چاوهديری ئهوان ههلبژارد و
 ههستیان راگرت ههتا پهلاماری خهلیکیان دا و شوینهکهیان جی
 هیشته. چهند پیاوی به ئهموون و ئازایان نارد ههتا له شیویک خو
 هشار بدن.

شهو که دزهکان له سهفهه به تالانهوه گهپانهوه، چهکیان له خو کردهوه
 و جل و دهسکهوتهکانیان دانا، پهکهه دوژمنیک که پهلاماری دان خهو بوو.
 که شهو شهق بوو، میهرانی بویر له کهمین دههپهپین و قوولی پهک
 پهکیان بهست و بهیانی هینایاننه خزمهت پادشا.

ئیشارهی به کوشتنی ههموان دا.
 به ههلهکوت لایکیان دهگهه دابوو بهر و باری لاهتی کرچ و کال و
 شینکهی گولستانی سهه روخساری تازه رواو.

پهک له وهزیران بهر تهختی میری ماچ کرد و رووی لیپوردنی له زهوی
 نا و کوتی « ئهم کورپه هیشته له باغی ژین چیژی نهکرده و له گهنجیتی
 گهنجیکی دهست نهکهوتوه. دلایوی و خووی شایهه له شا دهوهشیتهوه
 که به لیپوردنی خوینی مننهت له سهه من دابنی. »

میر لهم قسهیه نیوچاوانی تیکنه و دهگهه رای بهرزی پهک تههز نهبوو
 و کوتی:

« شوقی چاکان ناگرئ ههکهس له بنیاتا دزه
 تهههت بۆ ناکهسان گوێزی خزی سهه گومبهزه

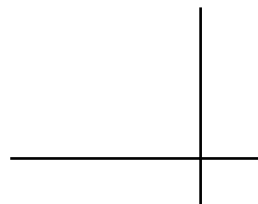
رهگهزی رزیوی ئهوان بنهبر کردن باشتر و رهگ و رهچه لهکیان
 هه لکه نندن، چونکه ئاگر کووژاندنهوه و بزوت هیشتنهوه، مار کوشتن و
 بیچوو راگرتن ئیشی زانایان نیه. »

وهزیر که ئه م قسهی بیست، به نابه دلی دانی پیداهینا و ئافهرینی بو
 را و بروای شا نارد و کوتی « ئهوهی که میر فهرمووی تهواو راسته که
 ئه گهر دهگه لیان ماباوه خووی ئهوانی دهگرت، به لام بهنده هیوا دارم که به
 قسهی دلپاکان ته ربیهت بدری و خووی زانایان بگری که هیشتا منداله و
 رهوشتی دهستدریژی و سه رکیشی ئه و تاومه له دهروونی دا جیگر نه بوه
 و له هه دیس دایه: هه ر مندالیک که دهبی له زاتی دا موسلمانه له دواپی
 دایک و باوکی جووله که و فهله و گاوری پیده لین.*

ژنی لووت دهگه ل نه یاران رو نیشت
 پشت و پیشینهی نه هیشت که رو یشت
 سه گی ئه سحابی که هه ف چند رو ژتیک
 شوین چاکان کهوت و گه یشته به ههشت «

ئهوهی کوت و تا قمی که له کاردارانی میر بو لیخوش بوون دهگه لی
 هاودهنگ بوون ههتا میر دهستی له خوینی هه لگرت و کوتی « به خشم
 ئه گه رچی به بهر ژه وه ندم نه زانی.

به گشتی کورپان به ناز و نیعمهت هه لینا و وهستای ئه دیبیان بو
 ته ربیهتی دانا ههتا جوانی قسه و و لام دانهوه فیر بوو و به هه موو داب و
 نه ریتی خزمهتی شا راهات وهها که له بهر چاوی مه زنان په سهند کهوت.
 وهزیر هه ندیک له ئاکاری بو میر باس کرد که « ته ربیهتی ئاقلان کاری
 تیکردوه و نه زانیی پیشوو ده زاتی دا نه ماوه. »

میر بهم قسهیه بزهی هاتی و کوتی:
 « گورگ هەر گورگی لی دیتسه بهرههه
 دهگهڵ مرۆفیش گهر بیته هاوددهم »

دوو سال به سهه ئه مه دا تپه پری. تا قمی چه تهی ناوچه لی کۆ
 بوونه وه و پهیمانیاں دهگهڵ به ست هه تا له هه لیک وه زیر و هه ردوو کوپی
 کوشت و مائیکی له راده به دهری هه لگرت و له مغاره ی دزان له جیی
 باوکی دانیشته و بوو به یاغی.

میر نهنگوستی سه سه رتهی گه ست و کوتی:
 « شه مشیری چاک له ناسنی خراپ که ی ساز دهکا که سی
 ناکه س به ته ربیه ت ناگا ئه ی زانا، پیتی نابیتسه که س
 ئاوی بارانه که بووژینه ری هه موو سه روشته
 له باغ گوڵ و گولانه ده رووی و له شه ره کات درک و خه س »

* ما من موكود الاوقد يولد على الفطرة ثم ابوا يهودانه و ينصرانه و يمجسانه.

سه ره نهنگزاده په کم له بارگای ئوغلۆمۆش بینی، ژیر و به بیر، ئه قل و
 فامییکی پتر له راده ی هه بوو. هه ر له مندالییه وه مه زنایه تی به
 ئیوچاوانییه وه دیار بوو.
 به گشتی میر وه بهر دلای هات که جوانییی دهر و ژووری هه بوو و
 زانایان کوتوویانه « توانایی به هونه ره نهک به مال، گه وره یی به ئه قل
 نهک به سال. »
 هاوړه گه زانی به پله و پایه ی ئیره ییان برد و به خیانه تیک تاوانباریان

کرد و بۆ به کوشت دانی ههولێ بيسووديان دا .
 دوژمن چي دێ له دهست، كه پشتگرت بي ئاوال و دوست .
 مير پرسی « هۆی دوژمنایهتی ئهوان به تو چیه؟ »
 کوتی « له سایه دهولهتی خاوهنم كه هه دريژخايهني بي! هه موويانم
 رازی كرده جگه هه سوود كه رازی نيه و رها نادا مهگه به شكاني
 برهوی من و رووخانی بهخت و تهختی خونكار . »

دهتوانم كه دهروونی كهس نازار نهدهم
 چ بكم له هه سوود، خو به خو له رهنجايه
 بمره تا رزگار بي ئه هه سوود كه و رهنجه
 به مردنت نه بي قهت كوتايی نايه

گه چه كچه كيله به رۆژ چاوی نيه
 سه چاوهی هه تاو تاواني چيه
 راستيه كهت دهوی هه زار چاوی وا
 كوتير بي چاتره، تا هه تاو سيا

له پادشايهکی عهجهم دهگيرنهوه كه دهستی بۆ سهر مالی رهعیهت
 دريژ و زولم و زوری زور كردبوو، ههتا رادهیهك كه خهلك له مهكر و
 ئاكارى وه گیان هاتن و له تاوی شالای رويشتنه شوینی تر . كه رهعیهت
 له كهمی دا، ولات تووشی نههاتی و نههامت هات و خهزینه له بۆشی دا
 و دوژمن تهوژمی هینا .

ههركهس دهیهوی یاری هه بی رۆژی هه را
 كاتی خووشی، ده بی تیکۆشی له بۆ بی نه نوا

گەر له ژێردهست نهگري ريز، دهتوري و دهروا
چاك به! تاكوو له بيگانه ببي كاك و برا

جاريك له كوڤري ئهه دا كتيبي شانامهيان دهخويندهوه له سهه
فهوتاني دهولهتي زهحاك و دهوري فهريديوون.
وهزير له ميري پرسی « دهكري بزاني فهريديوون كه مال و حال و
زهوي و زاري نهبوو بو چي ولاتي پيدرا؟ »
كوتي « ههروهكي كه بيستت هوزيك لاگري لي كو بووه، به هيزيان
كرد و به پاشايهتي گهيشت. »
كوتي « ئهه پادشا ئهگهه كو بوونهوهي خهلك هوي پاشايهتييه، تو بو
خهلك دهتارينى مهگهه ناتهوي پادشا بميني؟ »
دهبي لهشكرت گهوره كهه به گيان
كه پادشا به لهشكر دهبيته سولتان
مير كوتي « هوي كو بوونهوهي سپا و رهعيهت چيه؟ »
كوتي « دهستاوهلهي پادشا ههتا لتي كو بنهوه؛ دلاوي ههتا له پهنا
دهولهت دا له ئهمان دا بن و تو ئهه دوانهت نيه. »

زولم مهگره پيش ئهگهه سولتاني
كهه ئيشي گورگه گاوان و شواني
پادشا بناغهه زولم دابني
بني ديواري ملكي دهكهني

پادشا پهندي وهزيري دلسوزي به دل نهبوو، نيوچاواني لهم قسهيه
تيكنا و بو زينداني نارد.
هيندهي بي نهچوو كه پسمامهكاني سولتان راپهريين و داواي ملكي

باوکیان کرد. تا قمیڤ که له دهستدریژی ئه و ه گیان هاتبوون و تۆرابوون له وان کۆ بوونه وه و به هیزیان کردن ههتا ملک له دهست ئه و هاته دهر و کهوته دهست ئه وان.

پادشایه که دهگه ل غولامیڤکی عهجه م سواری که شتی بوون. غولام قهت دهریای نه بینیبوو و ناخۆشی که شتی نه چیشتبوو، شین و شه پۆری دهست پیکرد و ئازای به دهنی وه له رزه کهوت. هه رچی دهیانلا و نه دهه ژیر نه ده بووه و خۆشی پادشای شیواندبوو. نه یانده زانی چ بکه ن. پیتۆلیک له و پاپۆره دا بوو، به پادشای کوت « ئه گه ر ئیزن بده ی به له ونیک بیدهنگی ده که م. »

کوتی « جیی ریز و سپاسه . »

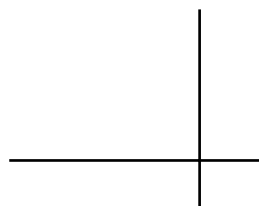
فه رموی هه تا غولام ده دهریا باوین. چه ند جار نو قم بوو، پرچیان گرت و هه لیانکیشاوه. توند دوو دهستی به لیوار پاپۆر گرت. که هاته وه سه ر له سووچیک دانیشته و هه جمینی گرت.

پادشا پپی سه یر بوو و پرسی « حیکمه تی ئه وه چ بوو؟ »

کوتی « قهت چیژی خنکانی نه چیشتبوو و قه دری سلآمته تی نیو پاپۆری نه ده زانی. »

هه روه ها: قه دری سلآمته تی که سی ده زانی، که تووشی بی ئیش و برک و ژانی.

ئهی تیر! چ ناخۆشه به زارت ژه می نان جو
دلدار ی منه کیژی که زۆر ناحه زه لای تو

بۆ حۆری بهههشت، دۆزهخه ئه‌عراف و جیگه‌ی خه‌م
پێی جه‌ننه‌ته ئه‌عراف، ئه‌وه‌ی چۆته جه‌هه‌ننه‌م

تۆفیری هه‌یه ئه‌وه‌ی یاری ده‌بال دایه
ده‌گه‌ل ئه‌وه‌ی چاوه‌پروان و چاو له ده‌رگایه

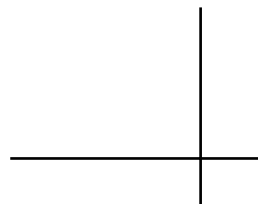

له هورمز پرسیاریان کرد « چ هه‌له‌یه‌کت له وه‌زیرانی باوکت دا بینی
که له به‌ندت کردن؟ »

کو‌تی « هه‌له‌یه‌کم به‌دی نه‌کرد به‌لام دیتم که سامی من ده‌ دل‌یان دا بێ
را‌ده‌یه و بروای ته‌واویان به ده‌سته‌لام نه‌یه. ترسام له تاو گیانی خۆیان
ته‌مای کوشتنم بگرن، له به‌ر ئه‌وه په‌ندی زانایانم ره‌چاو کرد که ده‌لین:
که‌سیکی لیت ده‌ترسی لیتی بترسه
ئه‌گه‌ر مار به قاچی شوانه‌وه ده‌دا
ده‌ترسی سه‌ری به له‌ش نه‌هیلی
نه‌تدیوه کتک که چاره‌ی برا
چلۆن به چنگی چاوان ده‌کو‌لی

میریکی عه‌ره‌ب له پیری دا نه‌خۆش کهوت و هیوای ژبانی به‌ردابوو که
سواریک به پرتاو وه‌ژوورکه‌وت و مزگینی دا که « فلانه قه‌لامان له سایه
سه‌ری میر داگیر کرد و دوژمنانمان به دیل گرت و سپا و ره‌عیه‌تی به
گشتی هاتنه ژیر فه‌رمان. »
میر هه‌ناسه‌یه‌کی ساردی هه‌لکیشا و کو‌تی « ئه‌و مزگینی به‌ بۆ من نه‌یه

هی دوژمانمه یانی میراتبهرانی ولات. «

له سهه گۆری یه حیا په یامبهه له مزگهوتی جامعی دمشق چله نشین بووم. میریکی عه رهه که به بیهه زهیی ناوبانگی هه بوو به هه لکهوت هاته زیارهت و دوعای کرد و ویستی خواست.

ئه وچار به منی کوت « له وپرا که هیممهتی دهرویشانه و داوایان رهوایه لام لیبکه نه وه که دوژمنیکی دژ میشکی ژهنیوم. «
پیمکوت « به زهیت به ره عیهتی لاواز دابی هه تا له دوژمنی زل زهحمهت نه بیینی. «

مرۆف چه شنی نه ندامگه لی یه کترن
له خو لقاندنی دا له یه ک گه وهه رن
که نازاری شوینیک بدا رۆزگار
به شانی دیکه ی له ش ده بن بی قه رار
ئه گه ر تو له ده ردی خه لک بی خه می
چه تونه که ناوت بنین ئاده می

دهرویشیکی دوعاگیرا له به غدا سهه ری هه ئدا.
حه ججایی یوسفیان ئاگادار کرد.
بانگی کرد و کوتی « دوعایه کی به خیرم بو بکه! «
کوتی « خودایه گیانی بستینه! «
کوتی « بو خاتری خودا ئه مه چ دوعایه که؟ «
کوتی « ئه مه دوعایه کی به خیره بو تو و هه موو موسلمانان! «

ئەى زۆردارى ژێردەست ئازار
رمىنى تاكەى دەمىنى بازار
بە چ كارت دى جەهاندارى
مردنت باشتر كە زۆركارى

مىرىكى بېبەزە لە پىرىكى بە رەزاي پىرسى « لە عىبادەتەكان كامەيان
باشترە؟ »

كوتى « بۆ تۆ خەوى نىوهر پۆ هەتا ئەو يەك دەمە خەلك ئازار نەدەى! »

زالمىتىكم دى نىوهر پۆ خەوتو
كوتم فتنەيه، باشترە نوستو
كەسىكى خەوى بۆ گەل باشتر بى
ئەمەى نە ژىنە چاترە مردو

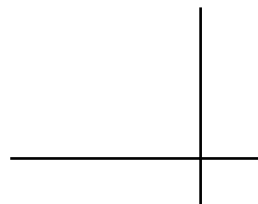

لە مىرىكم بىستەو كە شەو پىك بە خوشى هەتا رۆژ رايىوار دبوو و
دواى مەستى هەر دەيكوت:

« عالم بگه پى چ كەس نەبىنى وەكوو من
بىرم نە لە لای چاك و خراپە و نە غەمن! »

دەرويشىكى رووت بە سەرما لە دەرى خەوتبوو و كوتى:

« خوشبەختى وەكوو تۆ نىه، هەر وىنەت نىه
دامنا چ غەمت نىه، ئەدى هىچ غەمى مەت نىه؟ »

میر خوښی هات. کیسه‌یه‌کی هزار دیناری له ده‌لاقه‌وه بۆ هه‌لداشت
 و کوتی « داوینت بگره‌وه ئه‌ی ده‌رویش! »
 کوتی « داوین له کوئ بئینم که جلم نیه؟ »
 میر پتر دلێ به حالێ شری سووتا و خه‌لاتیکیشی له سه‌ر دانا و بۆی
 نارد.

ده‌رویش ئه‌و پاره و ماله‌ی له ماوه‌یه‌کی که‌م دا خوارد و به شیواویی
 دیسان گه‌راوه.

له حاله‌تیک دا که مه‌له‌ک بپواز بوو حالیان گه‌راوه. تووره بوو و
 نیوچاوانی تیکنا.

کوتی « ئه‌م گه‌دا گه‌ده‌زله بئیشه‌رمه که ئه‌وه‌نده نئعمه‌ته‌ی به‌وه‌نده
 ماوه‌یه به‌تلاند ده‌ریکه‌ن که خه‌زینه‌ی به‌یتولمال پارووی هه‌زارانه نه‌ک
 خۆراکی اخوان الشیاطین. *»

وه‌زیریکی دلسۆزی کوتی « ئه‌ی خاوه‌ن! وای به به‌رژه‌وه‌ند ده‌زانم که
 که‌سی وا بژیویکیان بۆ بپه‌نه‌وه هه‌تا له خه‌رج دا ئیسراف نه‌که‌ن. به‌لام
 ئه‌وه‌ی که فه‌رمووت: له ده‌ر کردن و مه‌نع، شیواوی حالێ ئه‌ریابی هیممه‌ت
 نیه، که‌سیک هیوادار کردن به لوتف و له پاشان دلشکاندن و هیوابراو
 کردن. »

* ئیشاره به‌م نایه‌یه: ان المبذرين كانوا اخوان الشیاطین. (نایه‌تی ۲۷ سووره‌تی اسری)

یه‌کیک له پادشاکانی پێشوو له به‌ریوه‌بردنی مه‌مله‌که‌ت دا سستی
 کرد و له‌شکری تووشی ده‌سته‌نگی. ناچار دوژمنیکی گران رووی تیکرد،

هه‌موو پشتیان تیکرد .

یه‌ک له‌وانه‌ی که غه‌دری کردبوو دۆستایه‌تی ده‌گه‌ل من هه‌بوو .
 لۆمه‌م کرد و کوتم « به‌دزاتی و بی‌سپاسیی و سپله‌یی و هه‌ق
 نه‌ناسییه که به هه‌ندیک حال گۆران له خاوه‌نی قه‌دیم وهرگه‌رپی و هه‌قی
 نئیمه‌تی ئەو هه‌موو سا‌له له ژیر پی بنیی! »
 کوتی « به‌شکه‌م به گه‌وره‌یی عوزرم قه‌بوول بکه‌ی ئەگه‌ر بلیم که له‌م
 کاته دا ئەسپه‌که‌م بی جۆ و ئاره‌قچنی زین له گره‌و دابوو . سولتان که به
 زیر له‌چه‌ریی ده‌گه‌ل سپا بکا ، ده‌گه‌لی به گیان جوامیری ناکری . »

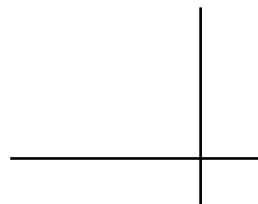

وه‌زیریک له کار دهرکرا و رووی له کۆری دهرویشان نا . به‌ره‌که‌تی
 قسه‌ی ئەوان شوینی له سه‌ر دانا و دل‌ه‌ساوی رووی لینا .
 پادشا ده‌گه‌لی خۆش بووه و کاری پئسپارد .
 قه‌بوولی نه‌کرد و کوتی « لای زانایان ، دهرکران باشته‌ له کاری پر
 گران! »

پادشا کوتی « بیشک زانای کارزانمان ده‌وی شایه‌نی ولات! »
 کوتی « ئەی پادشا! نیشانه‌ی زانای کارزان ئەوه‌یه که خۆ له کاری وا
 نه‌دا! »

به گوێره‌شیان کوت « هاوده‌می شیرت چۆن ده‌ست که‌وت؟ »
 کوتی « به‌رماوی ده‌می ده‌خۆم و له شه‌رپی دوژمن له په‌نای هیرشی
 ئەو ده‌ژیم! »

کوتیان « ئیستا که که‌وتوو به‌ په‌نای هه‌مایه‌تی و شوکرانه‌ی
 نئیمه‌تی ده‌بژیری ، بۆچ نزیکتر ناکه‌ویه‌وه هه‌تا له ریزی نزیکانت دابنی و

بهندهی موخلیس؟»

کوتی « هیشتا له شالوی دلتیا نیم! »

لهوانهیه نه‌دیمی چه‌زهرتی سوڵتان زیڤی ده‌ست که‌وی، واشه که
سه‌ری به‌رکه‌وی.

زانایان کوتوویانه: ده‌بی خو له ته‌بعی وازوایی پادشایان بپاریزی،
که هه‌ندیک جار به سلۆیک ده‌رنجن و جار جار به جوینیک خه‌لاتت
ده‌کن.

هه‌روه‌تر

خۆواندنی زۆر هونه‌ری نه‌دیمه‌کانه و عه‌یبی زانایان.

یه‌ک له ئاوالان سکالای رۆژگاری ناله‌باری لای من هینا که « گوزه‌رانم
که‌مه و زارۆک زۆر. تاقه‌تی باری سه‌ربارییم نیه. زۆر جار به دلم دادی که
بارگه بو ولاتیکی دیکه به‌رم. هه‌تا هه‌رجۆر که گوزه‌رانم بی که‌س ئاگای
له چاکه و خراپه‌م نه‌بی! که‌چی دیسان له پی شاد بوونی دوژمن نه‌ندیش
ده‌که‌م که نه‌کا له پشت سه‌رم جوین بدن و پیبکه‌نن و هه‌ولی من له هه‌ق
خاو و خیزانم به ناپیاوتی دابنن و بلنن: ئه‌و بی‌غیره‌ته قه‌ت نابینن روی
به‌خته‌وه‌ریی / خوئی خسته‌ه‌سانه‌وه و خیزان له کویره‌وه‌ریی.

جا له عیلمی حیساب هه‌روه‌کی ده‌زانی هه‌ندیک ده‌زانم، ئه‌گه‌ر ئیوه به
پله و پایه‌ی خۆتان ریگایه‌کم نیشان بدن هه‌تا خه‌یالم راحت بی، قه‌ت له
ژیر ئه‌و ئه‌رکه‌ نايمه‌ ده‌ر! »

کوتم « کاری دیوانی پادشا ئه‌ی برا، دوو لایه‌نی هه‌یه. هیوا و ترس؛
یانی هیوای نان و ترسی گیان. ئه‌مه‌ش دژی رای زانایانه، به‌و هیوايه

داخوازی ئەو ترسه بی. کەس نایهتە مائە دەرویش کە هەستەیی زهوی و زار بده. »

کوئی « له حالم نهگه‌پشتی و ولامی پرسپارت هه‌لنه‌دام. نه‌تیبستوه هه‌رکەس خه‌یانەت بکا، پشتی له حیساب ده‌له‌زی. راستی هۆی ره‌زای خودایه/ کەس ون نابێ له راسته‌رییه.

« هه‌روه‌ها زانایانیش ده‌لێن: چوارکەس له چوارکەس به‌ گیان ده‌ره‌نجن. رێگر له سوڵتان، دز له پاسه‌بان، زیناکار له شو‌فار و خه‌راباتی له دارۆغه. ئەوه‌ی که حیسابی پاکه، له حیساب دانوه‌ بێیاکه! »

کوتم « هه‌کایه‌تی ئەو رێویییه‌ شیایوی حالی تۆیه که سه‌رسام و ئاگا له خو‌ بر‌اویان بینی که رادیده‌کرد. که‌سیک پرسی: چ به‌ لایه‌کی لابه‌لا هاتوه که وا ده‌ترسی؟ کوئی: بیستومه که وشتر به سوخره ده‌گرن! کوئی: ئەی سه‌فی، وشتر چی به تۆ داوه و چی وهک تۆ ده‌چی؟ کوئی: بیده‌نگ! ئەگه‌ر هه‌سوود به‌ غه‌ره‌ز بلێن وشتره و گرفتار بم کێ غه‌می رزگار کردنی منی هه‌یه؟ هه‌تا جو‌یایی حالم بن و هه‌تا تریاک له عی‌راقه‌وه بگا، مارانگه‌سته ده‌مری.

تۆ بێشک فه‌زالت هه‌یه و دین و ته‌قوا و ئەمانه‌ت، به‌ لام هه‌سوود له که‌مین و موده‌عی گو‌شه‌نشین هه‌تا حوسنی سیره‌تی تۆ به‌ پێچه‌وانه له ره‌قه‌م بدن. که تووشی عی‌تابی خه‌تابی پادشاش بووی لهو حاله‌ دا مه‌جالی دهم و دواندت ده‌بێ؟ که‌وايه وای به‌ مه‌سه‌له‌هت ده‌زانم که ملکی قه‌ناعه‌ت بپاریزی و ته‌رکی ریاسه‌ت بکه‌ی! »

ئاوال ئەم قسه‌یه‌ی بیست و تیکچوو نیوچاوانی له هه‌کایه‌ته‌که‌م تیکنا و قسه‌ی ره‌قی ده‌ست پیکرد: که ئەمه چ ئەقل و زانایی و فام و ئاوه‌زیکه؟ قه‌ولی زانایان وه راست گه‌را که کو‌توو‌یانه: دۆست له زیندان دا ده‌رده‌که‌وی دهنه له سه‌ر سفره هه‌موو دوژمنان دۆستن.

دۆست نیه ئه وکسه سهی له فهرانه دا
 لێددهدا لافی دۆستی و برایی
 دۆست ئه وکسه سهیه بگری دوو دهستت
 له لیتقه ومان و سهختیی و جیایی»

دیتم هه لدهچی و نه سیحهت به غهرهز ده بیسی، چومه لای سه روک
 دیوانیک که ناسیاویمان پیکه وه هه بوو و حاله کهم بهیان کرد و لیتهاتوویی
 و کارامه ییم باس کرد هه تا کاریکی چووکی بداتی. ماوهیهک و تیه پهری و
 دلپاکی و بیرچاکیان بینی و کاری له مه تیه پهری و له پلهیهکی بهرزتریان
 دامه زراند. ئه ستیره ی بهختی هه روا له هه لکشان دابوو هه تا گه یشته
 ته شقی ئاوات و بوو به یهک له نزیکان و مشوورخووزان و جی باوه پرائی
 هه زرهت. له حالی خووشی ئه و خووشحال بووم.

هه ر له و سه ر و بهنده دا ده گه ل تا قمیگ دۆست سه فه ریک ریک کهوت.
 که له زیارهتی مه که که گه رامه وه دوو مه نزل به ره و پیرم هات. روا له تی حالیم
 دیت په ریشان و به شیوه ی ده رویشان.

کوتم « ئه وه چ حالیکه؟ »

کوتمی « هه ر ئه و جوهری خو ت کوتم: تایفه یهک هه سوودیان پیه بردم و
 خه یانه تیان خسته ئه ستۆم و پادشا هه ولی لیکدانه وه ی راستی نه دا و
 کو نه دۆسته کان و یاره گه رمه کانیش له قسه ی هه ق خامۆش بوون و
 هاو ده میی کو نیان فه رامۆش کرد. به گشتی تووشی گه لیک به لا هاتم هه تا
 له م هه فته دا به مزگینی گه رانه وه ی حاجی له بهند و کو ت رزگاری کردم
 و ملکی میراتی داگیر کردم. »

کوتم « ئه ودهم رای منت نه گرت که کوتم: عه مه لی پادشا کان وه ک
 سه فه ری ده ریا پر مه ترسی و پر قازانجه، یا ده ستت ده که وئ گه نچ یا
 ده مری به ره نچ. »

به مهسلهحهتم نهزانی لهمه پتر به لۆمه برینی دهروونی بکولینمهوه و
به خوئی بیکزینمهوه.

مهلهكزادهیهك گهنجی زۆری له باوك به میرات پینگه‌یشت. دهستی
كه‌رهمی كردهوه و خه‌لاتی به‌خشی و ئیعمه‌تی مشه‌ی بۆ قۆشه‌ن و
ره‌عیه‌ت هه‌لپشت.

هاوده‌میکی نه‌ژیر دهستی به ئامۆژگاریی كرد كه « ملووكی پیشوو‌ئه‌و
ئیعمه‌ته‌یان به هه‌ول هه‌لچنی و بۆ مه‌سله‌حه‌تیکیان پیکه‌وه نا. دهست له‌م
كاره هه‌لگره كه ته‌نگانه له‌به‌ره و دوزمن له‌و ده‌ورووبه‌ره، نه‌كا كاتی
حاجه‌ت دامینی. »

مه‌له‌ك رووی له‌م قسه‌یه تیکنا و تیخوری و کوتی « خودای ته‌عالا
منی كردۆته خاوه‌نی ئه‌و مه‌مله‌كه‌ته هه‌تا بخۆم و ببه‌خشم، نه‌ك پاسه‌وان
كه رایبگرم! »

قاروون فه‌وتا به چل مال گه‌نجه‌وه
نه‌وشیره‌وان ما به ناویانگه‌وه

ده‌گیڕنه‌وه:

بۆ ئه‌نه‌وشیره‌وانی عادل له‌ راو نیچیریکیان كه‌باب كرد و خوئی نه‌بوو.
غولامیکیان نارده‌ دی هه‌تا له‌وئی خوئی بیینی.
نه‌وشیره‌وان کوتی « خوئی به‌ قیمه‌ت بستینه‌ نه‌ك به‌ قه‌وه‌ت هه‌تا نه‌بیته
دابیک و دی ویران نه‌بی. »

کوتیان « بهم کهمه چ کهمایه سییهک دیتته دی؟ »
 کوتی « بنیاتی زولم له دونیا دا ههندیک بوو هه رکهس هات زیدهی کرد
 ههتا گهیشته ئەم راده. »

له باغی رهعیهت شا بخوا سیوئ
 دار هه لده کیشن غولام له ریشه
 بو هیلکه یهک دهست ببا سولتسان
 له شکر مریشک ددهن له شیشه

بیستم، وهزیریکی غافل خانووی رهعیهتی ویران ده کرد ههتا خه زینهی
 سولتان ناوه دان بکا. بیخه بهر له قهولی زانایان که کوتوو یانه « هه رکهس
 خودای میری مهزن ئازار بدا ههتا دلێ که سیک دهست بخا، خودا هه
 ئەو خه لکهی له سهه دادمه زینتی ههتا رهگ و رهچه له کی هه لکیشن. »

ده لێن: سهرووترین گیانله بهر شییره و هیچترین گیاندار کهه. جا،
 کهری باره بهر چیتره له شیری پیاو در.
 گویدریتی هه ژار که بی ناوه زه
 چونکه باره بهر دیسان به پتزه

هاتینه وه سهه هه کایه تی وهزیری غافل.
 پادشا هه ندیک له ئاکاری خرابی ئەوی بو دهر کهوت. ده زهبری
 ئەشکه نهجی گرت و به زهجر کوشتی.
 ده گینه وه:

یه کێک له زۆر لیکراوهکان به لای دا تیپه‌ری. سه‌یری حاڵی شیری کرد و
کوئی

« هه‌رکەس به زۆری هه‌یز و ده‌سته‌لات
مائی هه‌ژاران به‌خوا و به‌فرینئ
ده‌توانی پێش‌ه‌ی زلیش ق‌ووت بدا
به‌لام به‌یانی ق‌وونی ده‌درینئ »

له زۆر کارێک ده‌گه‌ڕینه‌وه: به‌ردیکی له سه‌ری سالحیک دا. ده‌رویش
هه‌لی تۆله‌ی نه‌بوو، به‌ردی ده‌میک راگرت هه‌تا سه‌رده‌میک پادشا رقی له‌و
که‌سه هه‌لگرت و ده‌ ره‌شچالی خست. ده‌رویش گه‌یشت و به‌ردی له سه‌ر
کوئا.

کوئی « تۆ کئی و ئه‌و به‌رده‌ت بۆ لێدام؟ »
کوئی « من فلانم و ئه‌مه هه‌مان به‌رده که فلانه روژ له منت دا! »
کوئی « ئه‌و ماوه درێژه له کوئی بووی؟ »
کوئی « بیرم لای ده‌سته‌لاتت بوو، ئیستا ده‌ بیرت دا ده‌بینم بۆیه به
هه‌لم زانی! »

پادشایه‌ک مه‌ره‌زیکێ به‌ ئازاری گرتبوو که باس نه‌کردنی چیت‌ر.
تایفه‌ی هه‌کیمه‌کانی یوونان هاو‌را بوون که ئه‌م ده‌رده ده‌وايه‌کی نیه جگه
له زراوی پیاویک که نیشانه‌کانی وه‌ها و وه‌ها بی.
فه‌رمووی « بیدۆزنه‌وه! »
کوړیکی گون‌دییان دۆزیوه به‌و سفه‌تانه‌ی که هه‌کیمه‌کان کوئبوویان.

دایک و باوکی بانگ کردن و به نیعمه‌تی له راده به‌دهر رازی کردن و قازیی فتوای دا که خوینی ره‌عیه‌تیک رشتن بۆ سلّامه‌تی پادشا ره‌وایه. جه‌للاد ته‌مای ئه‌وی گرت.

کور سه‌ری به‌رهو ئاسمان به‌رز کرده‌وه و بزیه‌کی کرد و ورته‌یه‌ک. پادشا پرسى که « ئه‌و پیکه‌نینه چ بوو له‌م حاله‌ دا؟ » کوتی « منداڵ ناز ده‌به‌نه لای دایک و باوک و کیشه ده‌به‌نه لای قازیی و دادیان له پادشا ده‌وی؛ که‌چی دایک و باوک له‌به‌ر مائی دونیا ره‌زای خوینیان دام و قازیی قه‌زای کوشتن و سولتان به‌رژه‌وه‌ندیی خوئی له رشتنی خوینی من دا ده‌بینی، جگه له خودای میری مه‌زن په‌نایه‌ک نادۆزمه‌وه! »

سولتان له‌م قسه‌یه دلی بووراهه و فرمی‌سک له چاوی هه‌لوه‌رین و کوتی « فهوتانی من باشتره له رشتنی خوینی بیتاوانیک! » سه‌ر و چاوی ماچ کرد و باوشی پیداگرت و نیعمه‌تی مشه‌ی پێبه‌خشی و ئازادی کرد. ده‌گیرنه‌وه هه‌ر ئه‌و هه‌فته‌یه سولتان چاک بۆوه.

یه‌کیک له به‌نده‌کانی عومرۆله‌یس رایکردبوو. وه شوینی که‌وتن و هینایانه‌وه. وه‌زیر غه‌ره‌زیکی ده‌گه‌ل هه‌بوو. ئیشاره‌ی به کوشتنی دا. فه‌رمووی « هه‌تا به‌نده‌کانی دی وه‌ها کاریک نه‌که‌ن! » به‌نده له ئاست عومرۆله‌یس به زه‌وی داکه‌وت و کوتی « چونکه په‌روه‌رده‌ی خوانی ئه‌و خانه‌دانه‌م، ناخوازم له قیامه‌ت دا به خوینی من گرفتار بی. ئه‌گه‌ر ده‌ته‌وی ئه‌و به‌نده‌یه بێگومان بکووژی به پێی شه‌رع بمکووژه هه‌تا له قیامه‌ت دا لێپرسینه‌وه‌ی هه‌قت له سه‌ر نه‌بی. » عومرۆ کوتی « لیکدانه‌وه‌که‌ی چلۆنه؟ »

کوئی « ئیزن بدن ههتا وهزیر بکووژم، به قه‌ساسی خوینی ئه‌و
 بفرموو خوینم بریژن ههتا به ههق کوشتییت! »
 پادشا پیکه‌نین گرتی و به وهزیری کوت « چۆنی به مه‌سله‌حه‌ت
 ده‌زانی؟ »

کوئی « ئه‌ی خوداوه‌ندی جه‌هان، بۆ خاتری خودا، ئه‌و چاوجوانه له‌به‌ر
 سه‌ده‌قه‌ی گۆری باوکت ئازاد بکه ههتا تووشی به‌لایه‌کی نه‌کردووم، خه‌تا
 له منه‌وه‌یه! »

بیستم یه‌کیک له میرانی عه‌ره‌ب به ده‌ستوپپوه‌نده‌کانی ده‌کوت
 «مه‌عاشی فلانه‌که‌س ئه‌وه‌ندی که هه‌یه، دووه‌نده‌ی بکه‌ن چونکه ملازمی
 ده‌رگایه و چاوه‌روانی فه‌رمان! به‌لام خزمه‌تکاره‌کانی دیکه خه‌ریکی گه‌مه
 و رابواردنن و خو له به‌رپوه‌بردنی خزمه‌ت ده‌بوین. »
 خاوه‌ندلیک بیستی و هاوار و خرۆشیک ده‌روونی هارووژاند.
 پرسیان « چیت دیت؟ »
 کوئی « پله‌ی به‌نده‌کان له ده‌رگای خودای ته‌علاش هه‌روایه! »

له زالمیک ده‌گیڕنه‌وه که، ئیزنگی ده‌کریه‌وه له هه‌ژاران به هه‌رزان،
 ده‌یفرۆشته‌وه به ده‌وله‌مه‌ندان به گران.
 خاوه‌ندلیک به لای دا تیپه‌ری و کوئی « ماری تو هه‌رکه‌سیک ده‌بینی
 پپوه‌یده‌دی، یا کوندی له هه‌رکوئ هه‌لده‌نیشی تیکیده‌دی؟ »
 حاکم له قسه‌که‌ی دلێ ئیشا و رووی له نه‌سیحه‌تی تیکنا و ئیلتفاتی
 پینه‌کرد. هه‌تا شه‌ویک ئاگری مدبه‌ق ده ئه‌نباری ئیزنگ کهوت و باقی

مَلَك و مائيشى سووتاند و له تهختى نهرم خستيه سهر خۆلهميشى گهرم.
 به هه لکهوت ههر ئهوکهسه به لای دا تپهپری و دیتی که به دۆستهکانی
 دهلی « نازانم ئه و ئاگره له کوپوه ده ماله من کهوت؟ »
 کوتی « له کوانووی دلی ههژارانهوه! »

یه کیک له سه نهعتی کوشتی دا به ناویانگ بوو. سیسه د و شیست
 فهننی دهزانی و ههر رۆژهی به له ونیک له وان کوشتی پیده گرت. گۆشه ی
 خاتری مهیلی که وتبوو سهر یهک له شاگردانی به جه مالی. سیسه د و
 په نجا و نو فهننی فیتر کرد مه گهر فهننیک که وه پاشی دها و ئه مپۆ و
 سبه ی پیده کرد.

به گشتی، کوپ له قهوه ت و سه نهعت ناوی دهر کرد و کهس له زهمانی
 ئه و دا توانای خۆراگری نه بوو، هه تا وای لیها ت که لای پادشای سهر دم
 کوتبووی « ریزی وه ستاکه م له بهر گه ورهیی و ههقی ته ربیه ته دها به
 قهوه ت له و که متر نیم و به سه نهعت به را به رم. »

پادشا ئه و قسه ی له بهر گران هات. فه رمووی هه تا کوشتی بگرن.
 شوینیکی به ربلاویان ته رتیب دا و کار به ده ستانی ده وله ت و ئه عیانی
 چه زره ت و پاله وانانی ولات حازر بوون.

کوپ وهک فیلی مه ست وه مه یدان کهوت به هه یبه تیک که ئه گهر کیوی
 بهرز با له عهرزی هه لده که ند. وه ستا زانی که لاو له و به قهوه تتره. به و
 فهننه غه ربیه ی که له وی شار دبووه، زۆره بانی ده گه ل گرت. کوپ
 دژفه ننه که ی نه ده زانی و چی پینه کرا. وه ستا له سهر دوو ده ست به رزی
 کرده وه و به عهرزی دادا. هه را له خه لک بهرز بووه. پادشا فه رمووی
 خه لات و نیعمه ت بدن به وه ستا و تیر و تانه ی له کوپ دا که « ده گه ل

پهروهردی خۆت داوای بهر بهر هکانییت کرد و دهره قهتی نه هاتی؟ «
 کوتی « ئەی پادشای سهر رووی زهوی! به زۆر و هیز به من نه ویرا
 به لکه م له عیلمی کوشتی فه ننیکم مابوو که لئی شار دبوومه وه، ئەمرۆ به و
 فه ننه به سهرم دا زال بوو. »
 کوتی « بۆ وه ها رۆژیک! که زانایان کوتوویانه: ئەوه نده قهوت مه ده به
 دۆست که ئەگهر دۆژمنایه تی بکا، بتوانی.
 نه تبیستوه چی کوتوه ئەو که سه سی که له پهروهردی خۆی جه فای دیت:
 یا وه فا نه بوه له عالهم دا/ یا که س نه یکردوه له زه مانه
 که س لیم فیر نه بوو تیر ئاویتن/ که ئاکام خۆم نه کا نیشانه»

دهرویشیکی ته نیا له سووچی سارایه ک دانیشتبوو. پادشایه ک به
 په نای دا تیپه ری. دهرویش له بهر ئەوه یکه له ملکی قه ناعه ت ئازاده، سه ری
 هه لنه هینا و سه رنجی نه دایه. سولتان له بهر ئەوه یکه مه سته ده سته لاته
 تووره بوو.
 کوتی « هۆزی دهرویشان وه ک حه یوانن که خووی به شه ریان نیه! »
 وه زیر هاته لای و کوتی « ئەی جوامیر! سولتانی سهر رووی زهوی به
 لات دا تیپه ری بۆ خزمه تیکت نه کرد و شه رتی ئەده بت به جی نه هینا؟ »
 کوتی « به سولتان بلای: چاوه روانیی خزمه ت له که سیک هه بی که
 چاو له ده سته تویه! ئەوجار تی بگه که: ملووک بۆ پاس گرتنی ره عیه تن
 نه ک ره عیه ت بۆ تاعه تی ملووک! »
 پادشا قسه ی دهرویشی به دل بوو کوتی « شتیکم داوا لیبکه! »
 کوتی « ده مه وی که جاری دیکه زه حمه تم نه ده ی! »
 کوتی « نه سیحه تی کم بکه! »

کوئی « تیڤگه ئیستا که نیعمهتت کهوتۆته دست/ ئەو دهولت و ملکه
دهروا دست به دست! »

وهزیریک چوو لای زولنوونی میسری و هیممهتی لیخواست که « رۆژ
و شهو خهریکی خزمهتی سولتانم و به خیری هیوادار کهچی دیسانیش له
ئاقیبهتی ترساو! »
زولنوون گریا و کوئی « ئەگەر من خودای گهرهم وهاا پهستبا که تۆ
سولتان، له ریزی سهدیقان دا دهبووم! »

پادشایهک بۆ کوشتنی بیگوناھیک فرمانی دا .
کوئی « ئەی مهلهک! له بهر رقیک که له منت هه لگرتوه، خۆت تووشی
ئازار مهکه! که ئەم ئاقیبهته به پشوویهک له من دهردهچی و تاوانهکهی
ههتا ههتایه دهمینی. »
مهلهک ئەو نهسیحهته کاری تیکرد و له خوینی تیپه پری.

وهزیرهکانی نهوشیرهوان له کاریکی گرینگ بۆ بهرژه وهندی و لات
بیریان دهکردهوه و هه رکام رایهکیان دهردهبری و پادشاش چارهیهکی
راگهیانند. بوزورگمیر رای پادشای هه لپژارد.
وهزیرهکان به نهینی کوتیان « چ زیدهیهکت له رای پادشا دا دیت له
سه ر رای چهند زانا؟ »
کوئی « له بهر ئەوه که ئاکامی کار دیار نیه و رای گشت له گرهو ئەوه

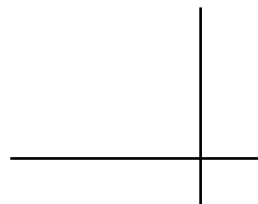

دایه که راست دەرچی یا هه‌له . که‌وایه هاوړا بوون ده‌گه‌ل رای پادشا سه‌رووتره چونکه نه‌گه‌ر ناراست دەرچی له‌به‌ر په‌یره‌ویی له‌و، له ئاکامه‌که‌ی له نه‌مان داده‌بم.

نه‌گه‌ر رای تو‌دژی بروای سولتانه
برۆ ده‌ستت له خوتینی خو بشۆره
نه‌گه‌ر روژ بوو کوتی ئیستا شه‌وه و تار
ده‌بی بیژی هه‌ها مانگ و هه‌سیره

فیل‌ه‌باریک پرچه‌کانی هونیه که یانی « عه‌له‌وییم ». ده‌گه‌ل کاروانی
حیجاز وه شار کهوت که نه‌وه « له حه‌ج دیمه‌وه » قه‌سیده‌یه‌کیشی بو
پادشا برد که « خو‌م کوتومه . »
میر ریژیکی زوری گرت . یه‌ک له پاکارانی هه‌زرتی میر که له
سه‌فه‌ری ده‌ریا هاتبووه کوتی که « من له جه‌ژنی اضحی نه‌وم له به‌سره
دیوه چلون ده‌بیته حاجی! »
یه‌کی دی کوتی « باوکی فه‌له بوه له ملطیه چون ده‌بیته کوره سه‌ید! »
و شیعه‌ره‌که‌شیان له دیوانی نه‌نوه‌ری دا دیته‌وه .
میر فه‌رمووی هه‌تا « تییه‌ه‌ل‌ده‌ن با بزانین بو چهند درۆی پیکه‌وه
کردوه . »
کوتی « نه‌ی خودای سه‌ر زه‌وی قسه‌یه‌کی دیکه‌ت له خزمه‌ت دا بکه‌م
نه‌گه‌ر راست نه‌بوو شایه‌نی هه‌ر سزایه‌کم که بفه‌رمووی . »
کوتی « بیژه با بزنه‌وین! »
کوتی

« ئەگەر ماست بە دیاری بهیئینی غەریب
دوو پەیمانە ئاوە و کەمووچکیک لە دۆ
قسێکە ببوورە و لە من بژنەو
گەریدە گەلیک زۆر دەبیژن درۆ »

میر پێکەنی و کوتی « لەمە راستت لە ژیانته دا نهکوتوه » فەرمووی
هەتا « ئەوەی ئارەزوویەتی بۆی وەدی بێن با بە خۆشیی برۆا . »

یەکیک لە کورەکانی ھاروونەرەشید توورە ھاتە لای باوکی و کوتی
«فلا ئە کورە سەرھەنگ جوینی پێداوم!»
ھاروون لە کاربەدەستانی دەولەتی پرسی « سزای وەھا کەسێک
چیه؟»

یەکیک ھیمای بە کوشتن کرد و ئەویتر بە زمان برین و یەکی دی بە
توور دان و وەدەرنان.

ھاروون کوتی « رۆڵە واباشە لێی خۆش بی و ئەگەریش ناتوانی تۆش
جوینی پێدە بەلام نە پتر کە لە ھەد تێپەرێ دەنا ئەودەم زولم لە لایەن
تۆوە دەبی و سکالا لە لایەن دوژمنەوہ . »

لە لای زانا نە پیاوہ ئەو کەسە و
بە فیلیکی زەلام و زل بوہستی
کەسێک پیاوہ بە ئەقل و ئاوەزی خۆی
بە قەلسی زوو بەری زاری بیہستی

دهگه‌ل تاقمیک ماقوول له کهشتی دابووین. لۆتکه‌یه‌ک له دوا‌ی ئیمه
 نوقم بوو و دوو برا له گێژاویک کهوتن.
 یه‌ک له گه‌وره‌پیاوان به کهشتیوانی کوت « ئه‌م دوانه بگه‌وه! که بۆ
 هه‌رکام په‌نجا دینارت ده‌ده‌مێ. »
 کهشتیوان خۆ‌ی به ئاو دادا و هه‌تا یه‌کیانی رزگار کرد، ئه‌وی دیکه
 خنکا.

کوت « مه‌ودای عه‌مری نه‌مابوو، بۆیه له گرته‌وه‌ی دا دره‌نگی کرد و
 له‌وی دیکه په‌له! »

کهشتیوان پیکه‌نی و کوتی « ئه‌وه‌ی تۆ کوتت یه‌قینه و ئه‌ویتر مه‌یلی دڵ
 بۆ رزگار کردنی ئه‌مه پتر بوو. چونکه له بیابانیک مابوومه‌وه و منی
 سواری وشتتر کرد و له ده‌ست ئه‌وی دی به مندالی قه‌مچییه‌کم
 ویکه‌وتبوو. »

هه‌تا ده‌توانی که‌س مه‌ره‌نجینه
 که پر له درکه ئه‌م ریگا و بانه
 ده‌ستی ده‌رویشی بی ئه‌نوا بگره
 که ده‌ستت بگرن رۆژی ته‌نگانه

دوو برا، یه‌کیان خزمه‌تی سولتانی ده‌کرد و ئه‌ویتر به هیزی باهۆ نانی
 ده‌خوارد.

جاریک ده‌وله‌مه‌ند به ده‌رویشی کوت « بۆ خزمه‌ت ناکه‌ی هه‌تا له
 ره‌نجی کار رزگار بی؟ »

کوتی « تۆ بۆ کار ناکه‌ی هه‌تا له زیله‌تی خزمه‌ت ده‌رباز بی؟ »
 که زانایان کوتووینه « نانی خۆ خواردن و دانیشتن باشتره له

که مەری زێرین بە خزمەت بەستن. «
 بە دەست ئاسنی داغ کردن هەویر
 باشتر، لە دەستە و نەزەر لای ئەمیر

ژینی بە بایخ بەوه تیپەر کرا
 چ بخۆم بە هاوین و چ پۆشم زما
 ئەی زگی نەوسن وەرە هەلکە بە نان
 تاکوو بە خزمەت نەبی پشتت دوو لا

کەسێک مزگینی بوو ئەنە و شێروانی دادگەر هینا، کوتی « بیستووومە کە
 خودای میری مەزن فالانە دوژمنی هەلگرتی! »
 کوتی « هیچ بیستوووتە لە من تیپەرێ؟ »

دلت خووش مەکە ئەگەر دوژمن مرد هەربینا خودا گیانی مەشی برد

تاقمێک لە زانایان لە بارهگای کەسرا کۆ ببوونەوه و لە سەر خێریک
 راویژیان دەکرد و بوزرگمێر کە مەزنی ئەوان بوو بێدەنگ.
 کوتیان « بوو لە سەر ئەم باسە قسەیهک ناکە؟ »
 کوتی « وەزیران وەک بزیشکان وان و بزیشک دەرمان بە جگە لە
 نەخۆش نادا، کە دەبینم برۆای ئیوه لە سەر خێره قسە کردنی زێدەیی من
 زانایانە نیه. »
 ئەگەر کارێک بە بی من دیتە ئاکام

قسەى زێده نه چارى كارى پێشيه
 كه دىتم چال له سه رى كۆتير كراوه
 گوناوه گهر نه بيشم كامه رتیه

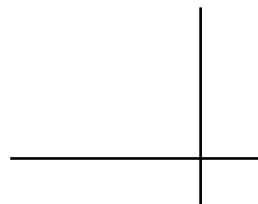
هارونه رهشید كاتیک ملى ولاتى میسرى لى موسه لله م بوو كوتى « به
 پێچه وانهى ئەو تاغییه كه به ملى میسر باى بوو و داواى خودایه تی
 كرد، ئەم مهمله كه ته نابەخشم مه گهر به رهزىلترین بهنده كان. »
 قوله رهشیکى هه بوو به ناوى خه سىب له وپه رى جه هل دا، ملى
 میسرى پێبه خشى.

دهگێر نه وه: ئەقل و تیگه یشتوو یی وه ها بوو كه تا قمیک جووتیری
 میسر سکا لایان بۆ هیئا « لۆكه مان داچاند و بارانى له نه كا و هات و
 هه مووی فه وتاند. « كوتى « دبا په شمتان چاندا. »

پادشایه ك، كه نیزیكى چینییان بۆ هیئا. دهیه ویست به مه ستى ده ستى
 دهگه ل تیكه ل بكا. كه نیز خوی وه دهسته وه نه ده دا. پادشا قه لس بوو و به
 قولیکى به خشى كه لى وى سه رووی له په رى لووتى تپه ریبوو و هی
 خوارووی له به رۆكى داچۆر ابوو. قه لافه تیک كه صخرالجن لى ده سله مى
 و عین القطر له بن هه نگلی ده گه نی.

دهگێر نه وه: له و ده مه دا ره ش، نه فسى داخواز بوو و شه هوه تی زال.
 مه یلی بزووت و بنی هه لگرت.
 به یانى كه پادشا له كه نیز گه را و نه یده دیته وه، هه كایه ته كه بیان
 گێراوه.

تووړه بوو فهرمووی ههتا رهش و کهنیز لیک بهستن و له سهربانی
کۆشک ده بنی خهندهکیان باوین.

یهک له وهزیرانی دلپاک رووی شهفاعةتی له زهوی نا و کوتی « رهشی
بهستهزمان لهوه دا خهتایهکی وههای نیه چونکه گشت بهندهکان و
خرمهتکارهکان به لوتفت راهاتوون! »

کوتی « نهگه شهویک خوی لینهدابا چ دهبوو؟ من پتر له نرخي کهنیز
خه لآتم دهکرد! »

کوتی « ئەی خودای سهر روی زهوی! نهتبیستوه؟

« تینووی تاوهنگاز بگاته کانی

ناسله میدهوه له گورگ و حه یوان

کافری برسی له سهر خوانی نان

چ پی پی گرینگه مانگی رهمهزان »

پادشا ئەو نوکتەیی به دل بوو و کوتی « نووکه رهشم به تو بهخشی.

کهنیز چ لیبکه؟ »

کوتی « کهنیزیش به رهش بیهخشه، که بهرماوهکهشی، هه به خوی

دهشی. »

له ئەسکهندهری رۆمییان پرسى « ولاتی رۆژههلات و رۆژاوات به چی

گرت که پادشایانی پیشوو خهزینه و تهمن و قوشهنی لهوهش پتریان

ههبوو و سهرکهوتنی وههایان نهبوو؟ »

کوتی « به یاریی خودای گهوره هه و لاتتیکی که گرتم رهعهتم ئازار

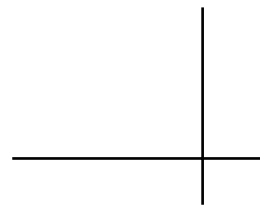
نهدا و ناوی پادشاکانم به خراب نهبرد. »

گهورهی ناژمیرن تاومی زانا گهر ناوی گهوران به ناحهز بیا

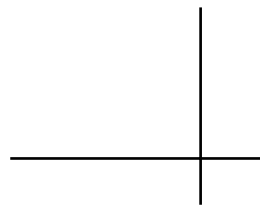

بەشی دووھەم

سەبارەت بە ئەخلاقى دەرویشان

٤٦

گه وهیهک پرسى له پارسایهک « له ههق فلانه زاهید دا دهلیتی چی، که
خه لک به لاتاو گه لیک باسی دهکهن؟ »
کوئی « له روالهتی عهیب نابینم و له دهروونی غهیب نازانم! »

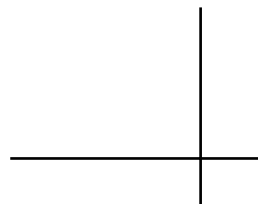

دهرویشیکم بینى سهری له ئاستانى کابه هه لدهسوو و دهیکوت « یا
غهفوور و یا رهحیم، تو دهزانی که زۆرنه زان چی لیده هقهومی.
زاهید پاداشی تاعهتی دهوی و بازرگان سوودی شمهک، منی بهنده هیوام
هیناوه نهک تاعهت، بو گه دایی هاتووم نهک ته جارته! »

دزیک وه ماله زاهیدیک کهوت. هه رچی گه را چی پینه برا. دلتهنگ بوو.
زاهید ههستا. به رهیهک که له سهری خهوتبوو، خستهیه سه ریی دن ههتا
مه حرووم نه بی.

دۆستایهتی ئه هلی سهفا، چ به رهو پروو و چ پاشه سهرا، نه وه هایه له
پاش عهیب بگرن و له پیشه وه بو ت بمرن.

بەرەوێروو وەکوو مەر/ پاشەسەر گورگی در

هەرکەس لە عەیبی کەسیتر دوا
بیشک عەیبی تۆش بۆ کەسیک دەبا

عەبدولقادی گەیلانیان بینی لە حەرەمی کەعبە رووی بە رەلمەو
ناوێو و دەیکوت « خودایە بمبەخشە و ئەگەر شیاوی سزا دانم، لە رۆژی
قیامەت دا بە کوێری هەلمستینەو هەتا شەرمەزاری رووی پیاوچاکان
نەبم. »

چەند رێبۆری سالک هاورێتی سیاحت بوون و شەریکی رەنج و
راحت. ویستم هەتا هاورێتیان بکەم رەزایان نەدا.
کوتم « روو لە هاو دەمی هەژاران وەرگێران و بەرگری لە فایده و
بەرەکت گرتن، ئەمە لە جوامێری مێران بە دوورە! چونکە من لە زاتی
خۆم دا ئەم هیژ و وزیە دەناسم کە لە خزمەت پیاوان دا شاتر بێ نەک
باری خاترا! »

یەک لەوان کوتی « لەم قسەیی کە بیستت دڵتەنگ مەبە. لەم رۆژانە دا
دزیک وەک دەرویشان هات و خۆی خستە ریزی ئیمەو. لەبەر ساویلکەیی
دەرویشان، گومانی زیدەمان نەبرد و کردمانە یاری خۆمان.
« رۆژیک هەتا شەو ریمان بری و لە بەر قەڵا خەوتبووین کە دزی بێ
تۆفیق ئافتاوێ رهفیقی هەلگرت کە « بۆ دەستاو دەچم! » و بۆ تالان
دەچوو.

« کە لە بەر چاوی دەرویشەکان ون بوو، چوو بۆرچ و دورجیکی دزی.
هەتا رۆژ رووناک بوو، ئەو تاریکە گەلیک دوور کەوتبوو و رهفیکەکان

بیتاوان خهوتوو، بهیانی هه موویان بردنه قه لآ و لیاندان و ده بهندیان کردن، لهه کاتهوه ته رکێ قسه مان کرد و دووره په ریزییمان ره چاو کرد
والسلامه فی الواحدة! «

کوتم « سپاس و مننهت بۆ خودای میری مهزن، که له به ره که تهی ده رویشان مه حرووم نه بووم، هه رچهند به روالهت له هاو ده می بی به ریی کرام، به لام بهم هه کایه تهی که کوته فایدهم وه رگرت و هی وه کی من هه موو عومر نهه سیحه تهی به کار دی. «

یهک بێ ئه ده ب بۆ کو رتیک به سه
تیگرا بره نجن لهو تاقه که سه
گۆلاویک پر کهن له عه تر و گولاو
سه گیکی تیکه و ئی ده یکاته گلاو

زاهیدیکی میوانی پادشایهک بوو. که چوونه سه ر خوان، که متر له ویستی خوارد و کاتیک بۆ نوێ هه ستان پتر له پیویستی کرد، هه تا ههستی چاکه ی له هه ق زیده بی.

که گه یشته وه شوینی خو ی، خوانی خواست هه تا نان بخوا.
کوریکی ژیری بوو کو تی « باوکه! له کو ری سو لتان ته عامت نه خوارد؟ »
کو تی « شتیکی وام نه خوارد له بهر چاویان به کار بی! »
کو تی « نوێ ژیش به قهزا بگێره وه که شتیکت نه کرد به کار بی! »
هونه ر له سه ر ده ست، عه یب له سه ر کو ش
چ ده کو ری بکو ری به زی ری خه وش

له بیرمه که سه ر ده می منداله تی عیبا ده تکار بووم و شه ونخوون و

تامه زرووی زهد و تهقوا .

شهویک له خزمهتی باوک دانیشتبووم. سه رانسهری شهو دیدهم
ویکنه نابوو و قورئانی نازیز له سه ر کۆش و تایفه یهک له ده و روبه رمان
خه وتوو. به باو کم کۆت « یهک له وان سه ر هه لئا هینئ هه تا نوپژئی دوانه
به جئ بئنی. وه ها خه وی غه فله ت هه لئگرتوون، که ده لئیی نه خه وتوون،
مردوون! »

کۆتی « گیانی بابه! تۆش ئه گه ر بخه وی باشته ره له وه ی ده که ولئ
خه لک بکه وی! »

یهک له گه وره کان له کۆرپک زۆریان پیه ه لکۆت و زیده له ئاکاری باشی
دوان.

سه ری هه لئنا و کۆتی « من ئه وکه سه م، که من ده یناسم! »
له رواله ت دا له به ر چاوی خه لک زۆر به رزه جیگام
له پیساییی ده روونم، من سه ری شه رمم له خواره
هه موو عاله م له ره نگ و نه قشی تاوس وا قی ورما
که چی خۆی شه رمه زاری پیی کریت و ناله باره

یهک له سألحانی لوینان که پله و پایه ی له دیاری عه ره ب دیار و
که راماتی به کار، چوو مزگه وتی جامعی دیمشق و له سه ر لئواری هه وز
ده سنوپیژی هه لده گرت. پیی خزی و ده هه وز که وت و به زه حمه ت رزگاریی
هات.

کاتیک نوپژ ته واو بوو، یهک له ئه سحاب کۆتی « من مه سه له یه کم هه یه
ئه گه ر ئیزنی پرسین هه یه؟ »
کۆتی « چیه؟ »

کوئی « له بیرمه شیخ به سهر ده‌ریای مه‌غرب دا رویشت و پیتی تهر نه‌بوو، ئەمرۆ چ بوو که له‌م بالآ ئاوه دا چی وای بو خنکان نه‌مابوو؟ »
 شیخ چوه نیو فکروهه و دواى ماوه‌یه‌ک رمان سهرى هه‌لینا و کوئی «نه‌تبیستوه که سه‌روه‌رى عاله‌م کوئی: ده‌گه‌لّ خودا کاتى وامان هه‌یه که فریشته‌یه‌ک ده‌رگا و هه‌یج نه‌بیه‌یه‌ک ریی تیناکه‌وی. و نه‌یکوت: علی الدوام؟ وه‌ختی وابوو به جبره‌ییل و می‌کاییل رانه‌ده‌گه‌پشت و وه‌ختی دیکه‌ش ده‌گه‌لّ حه‌فسه و زه‌ینه‌ب خو‌ش رایده‌بوارد. »

شه‌ویک له بیابانى مه‌ککه له‌بهر بیخه‌وی پیتی روینم نه‌مابوو؛ سهرم دانا و به قه‌تارچیم کوت « واز له من بینه! »
 کوئی « برا! حه‌ره‌م له پیش و حه‌رامیی له پاش. ئەگه‌ر برۆی، سه‌رکه‌وتوو. ئەگه‌ر بخه‌وی مردوو! »

خۆشه له رى دا خه‌وتن و وچان
 رێگر له که‌مین و ده‌روا کاروان

زاهیدیکم بینى له به‌ستینی ده‌ریا، پلینگ برینی لیدابوو و به هه‌یج ده‌رمانیک خو‌ش نه‌ده‌بووه. درێژماوه‌یه‌ک پیه‌وی نه‌خو‌ش بوو و په‌یتاپه‌یتا شوکری خودای ده‌کرد.
 پرسیان « شوکری چی ده‌که‌ی؟ »
 کوئی « شوکری ئەمه که تووشی به‌لآ بووم نه‌ک گوناها! »

ده‌رویشیک حاجه‌تیکى بو هاته پیش، به‌ره‌یه‌کی له ماله یاریکی دزی.

حاکم فەرمووی دەستی بپەرن.

خاوەن بەرە شەفاعەتی کرد که « من حەلالم کرد! »

کوئی « بە شەفاعەتی تۆ حەددی شەرع وەلانا ئیم! »

کوئی « ئەوەی فەرمووت راستە بەلام هەرکەس لە مائی وەقف شتیک بدزی، بپینی پێویست نیە. الفقیر لایملک. هەرچی هی دەرویشانە وەقفی موحتاجانە! »

حاکم دەستی لێهەلگرت و خەریکی لۆمە کردنی بوو که « دونیات لێ تەنگ بوو دزیت نەکرد ئیلا لە ماله وەها یاریک؟ »
 کوئی « نەتبیسستووە که دەلێن: ماله دۆست راماله و لەبەر دۆژمن مەنالە؟ »

پادشایەک زاهیدیکی بینی. کوئی « هیچ یادمان دەکەیت؟ »
 کوئی « ئادی، وەختایەک خودا لە یاد دەکەم! »

سالحیک لە خەونی دا پادشایەکی لە بەهەشت بینی و پارسایەکی لە دۆزەخ.
 پرسی که « هۆی ئەم دەرەجە و دەرەکە چیە؟ که خەلک بە پێچەوانە بپروایان هەبوە. »
 دەنگی غەیب هات که « ئەم پادشایە لەبەر لاگریی دەرویشان چۆتە بەهەشت و ئەم پارسایە لەبەر نزیکیی لە پادشایان چۆتە دۆزەخ! »

پادشایەک عابدیکی تەلەب کرد.
 بیری کردووە که « دەرمانیک بخۆم لاواز بم هەتا بپروایەکی که هەیهەتی

له هه ق من پتر بئ! «
دهگیزنهوه: دهرفانی قاتلی خوارد و مرد.

پیاڊههکی سهه و پئ رووت دهگه ل کاروانی حیجاز له کووفه دههکهوت
و رهگه ل ئیمه کهوت. مال و تیشووی چ پینهبوو سووک دهرویشت و
دهیکوت

« نه سواری یهسترم و نه وهک وشتر له ژیر بارم
نه خودای رهعیه تم و نه غولام نه شاربارم
هه ناسه یهک هه لده کی شم و عومر تیده په پئ
له خه می هه بوون و خه فه تی نه بوون رزگارم »
وشترسواریک کوتی « دهرویش بوکوی دهچی؟ بگه ریوه که به سهختیی
دهمیری! »

گوئی نه دایه و پئی ده بیابان نا و رویشت.
کاتیک گه یشتینه نه خله ی مه محمود، ساماندار ئه جله ی داها ت.
دهرویش ها ته سهه ری و کوتی « ئیمه به سهختیی نه مردین و تو له سهه
بوختیی مردی! »

که سیک تهواری شه و له سهه نه خویش گریا
که روژ داها ت، خو ی مرد و نه خویش هه ریا

کاروانیکیان له زهوی بیونان لیدا و تالانیکی زوریان برد. بازرگانهکان
دهستیان به گریان و پارانه وه کرد و خودا و پیغه مبهریان به شه فاعه ت
هینا و فایده ی نه بوو.
لوقمانی چه کیم له و کاروانه دابوو.

یهک له کاروانییهکان پییکوت « بهشکه م نهسیحه تیان بکهی و موعیزهیهک بیژی ههتا دهست له ههندیک مال هه لگرن، حهیفه ئه و هه موو نیعمه ته زایه بی! »
 کوتی « قسهی حیکمهت بهوان کوتن، حهیفه! »

ئاسنیک که مۆربانه بیخوا
 لاناچی به سه یقه ل ژهنگار
 چ وه عزتیک ده که ی دلرپهش
 ناچیتته خوار له بهرد بزمار

شیخی ئهجهل، ابوالفرج بن جوزی، ته رکمی سهماعی پیفه رموم و ئیشاره ی به خه لوهت و گوشه گیری دا .
 هه رهتی لاهه تیم زال و ههوا و هه وهس داخواز. ناچار به پیچه وانه ی رای مامۆستام ههنگاو هه لئناوه و ههزم له سهماع و بهزم دهکرد. ههتا شهویک گهیشتمه کۆری قهومیک که گۆرانیبیژیکی لیبوو. سازی ناسازی دهتکوت گیانم دهری، دهنگی ناخۆشی دهتکوت باوک دهری. ئیشاره ی ئهنگوستی هاوکارهکانی ههندیک جار له کونی گوئی و ههندیک جار له سهری لیو که « بیدهنگ! » .
 به گشتی، بو ریز لئنان له مهیلی دۆستان ملم دا و به زۆر شهوم کرده بهیانی .

به ره بهیان به حوکمی دهسخۆشانه میزهرم له سهه و دینارم له کهمهه کردهوه و له پیش گۆرانیبیژم دانا، ده هه میزم گرت و گه لیکم سپاس کرد. دۆستانی نزیک، له ههق ئه و دا به پیچه وانه ی عاده تیان بینیم و به تیکچوونی ئهقلیان دانا م. یهک لهوان تیری تانه ی تیگرتم و لۆمه ی دهست پیکرد که « ئه م کردهوهیه زانایانه نیه، خه رقه ی مه شایخ به وهها

چاوهشیک بهخشین که هه موو ته مهنی دره میکی به دهسته وه نه بوه ورده
 دراویکیان ده دهفه که هی نه خستوه! «
 کوتم « و اباشتره زمانی تانه کورت که یه وه که که رامه تی ئه و که سه م
 لئده رکه وتوه. »

کوئی « منیش له چلۆنایه تییه که هی ئاگادار ناکه هی؟ هه تا منیش لئی
 نزیک بمه وه و تۆبه له م قسانه م بکه م؟ »
 کوتم « له بهر ئه وه که شیخی ئه جهلم گه لیک جار ته رکی سه ماعی
 پێفه رمووم، به لام نه سیحه تی بهرز و قسه ی ته رزیم گوئی نه داوه تی.
 ئیمشه و به ختی پیروژ و شانسی شارم بۆ ئه م شوینه ریبه رم بوون هه تا
 به دهستی ئه مه تۆبه بکه م و باقی ژیان به لای سه ماع و به زم دا نه رۆم.

له لوقمانیان پرسی « ئه ده ب له کی فیتر بووی؟ »
 کوئی « له بی ئه ده ب. هه رچی ناریک هاته به رچاوم، به کرده وه خۆم
 لئپاراست. »

له زاهیدییک ده گێر نه وه که: شه وانه ده مه ن ته عام ده خوا و هه تا به یانی
 ده وریک قورئان له نوێژ دا خه تم ده کا.
 خاوه ندلیک بیستی و کوئی « ئه گه ر نیوه نانیکه خوار دبا و خه وتبا،
 پله ی له مه سه رتر ده بوو! »

لای یه ک له مه شایخ گله ییم کرد که « فلان شاهیدی یی له سه ر فه سادی
 من داوه! »
 کوئی « به چاکه شه رمه زاری بکه وه! »

له شیخیکی شامیان پرسى كه « ههقیقهتی تهسهووف چیه؟ »
 کوتى « بهر له ئیستا تایفهیهك له جههان دابوون به روالهت پهريشان
 و به مانا كۆ. نووكه جماعهتیکن به روالهت كۆ و به مانا پهريشان! »

له بیرمه شهویك دهگهڵ کاروانیک تهواوهتی شهو ریم بریبوو و
 بهرهبهیان له پهنا میشهیهك خهوتوو. حالشیواویك كه له و سهفهره دا
 هاوریمان بوو نهعهتهیهکی لیدا و ریی بیابانی گرتنه بهر و دمیک ئارامی
 نهگرت.

كه رۆژ داهات پیمكوت « ئهوه چ حالهتیک بوو؟ »
 کوتى « بولبولانم دیت كه له سهه درهخت وه ناله كهوتبوون و كهو له
 كێو و بۆق له ئاو و گیاندار له میشه دا؛ بیرم كردهوه مرۆفایهتی نیه
 ههموو له تهسبیح دان و من بهغهفلهت خهوتوو.

له سهفهری حیجاز تاقمیک لای خاوهندل هاودهمی من بوون و
 هاوری. جاروبار ورتهیهکیان دههات و بهیتیکى عارفانهیان دهكوت.
 عابدیک له ری دا، مونگیری حالی دهرویشان بوو و بیخه بهر له دهردی
 ئهوان. ههتا گهیشینه ئاوهدانی بنی هیلال، مندالیکى رهش له هۆزی
 عههب دهرکهوت و وههای تیچریکاند كه بالندهی له ئاسمان دینا خوار.
 وشتری عابدم دیت كه وه سهه ما كهوت و عابدی ههلاویشته و رویشته.
 کوتم « ئهی شیخ، شوینی له سهه حهیوان داخست، كهچی تهفاوهتی
 ده تۆ نهخست! »

پادشایهک ماوهی ته‌مه‌نی تته‌په‌ری و جی‌گریکی نه‌بوو. وه‌سیه‌تی کرد که
 « به‌ره‌به‌یان یه‌که‌م که‌س که وه شار که‌وئ تاجی پاشایه‌تی ده‌سه‌ر بنین و
 مه‌مله‌که‌تی پی بسپترن. »

به‌ه‌له‌که‌وت، یه‌که‌م که‌س که ده‌رکه‌وت گه‌دایه‌ک بوو هه‌موو عومر نانی
 چنیه‌وو و پینه‌ی لیدابوو. کاربه‌ده‌ستانی ده‌ولت و ئەعیانی حه‌زه‌ت
 وه‌سیه‌تی پادشایان به‌جی هینا و کلیلی قه‌لاکان و خه‌زینه‌کانیان ته‌سلیم
 کرد. ماوه‌یه‌ک ولاتی به‌ری‌توه برد هه‌تا هه‌ندیک له ئەمیرانی ده‌ولت ملیان
 له تاعه‌تی بادا و پادشاکان له هه‌ر لاوه لینی وه خو که‌وتن و له‌شکریان لی
 ساز دا.

به‌گشتی، سپا و ره‌عیه‌ت تیکبه‌زین و هه‌ندیک ناوچه‌ی مه‌رز له
 قه‌بزه‌ی ده‌سته‌لاتی چوونه‌ ده‌ر. ده‌رویش له‌م کاره‌ساته تاسابوو هه‌تا
 کۆنه‌دۆستیک که‌سه‌رده‌می ده‌رویشایه‌تی نزیک بوون، له سه‌فه‌ریک
 گه‌راوه و له وه‌ها پله‌یه‌کی دا بینی.

کوئی « مننه‌ت بو خودای میری مه‌زن، که گولت پشکووت و درکت له
 پی هاته‌ ده‌ر و به‌ختی بلندت ریبه‌ری کردی و به‌خته‌وه‌ریی رووی تیکردی
 هه‌تا به‌م پله‌یه‌ گه‌یشتی. ان مع العسر يسرا »

کوئی « دۆستی خوشه‌ویستم سه‌ره‌خۆشیم لیبه‌که که جی پیروزیایی
 نیه. ئەوده‌م که تو دیتت، غه‌می نانیکم بوو نووکه غه‌می عاله‌می‌ک! »

که‌سیک دۆستیک هه‌بوو که کاری دیوانی ده‌کرد ماوه‌یه‌ک ریک
 نه‌که‌وت یه‌ک ببین. که‌سیک کوئی « ده‌میکه فلانیت نه‌بینیه‌! »

کوئی « ناخوازم ببینم! »

ئه‌زه‌زا یه‌ک له خزمه‌کانی ئەو له‌وئ بوو کوئی « چ خه‌تایه‌کی کردوه

که له بینینی مه لولوی؟ «
 کوتی « خه تایه ک نیه! به لام دۆستی دیوانیی کاتیک ده کرئ ببینی که
 دهر کرابی و من راحه تیی خۆم له رهنجی ئەو دا ناوی! «
 رۆژی دامان و دهر کران/ کولی دل دین دۆستان

ئەبوو هورهیره، هه موو رۆژی به خزمه تی مسته فا ده گه یشته.
 کوتی « یا ابا هریره زرنی غبا، تزد حبا: هه موو رۆژی مه یه هه تا
 مه حبه به ت زیده تر بی. «

به خاوه ند لیکیان کوت « هه تاو به و باشیه، نه مبیستوه که س به دۆستی
 گرتبی و ئاشقی بووی! «
 کوتی « چونکه هه موو رۆژی ده کرئ ببینی، مه گه ره له زستان دا که
 مه حجوویه و مه حبووب. «

گه وره به که بایه کی دژی ده زگ گه را و تا قه تی بهر پی گرتنی نه بوو و
 بی ئیختیار لئیده رچوو.
 کوتی « دۆستان! ئەوهی که من کردم ده دهسته لاتی من دانه بوو و به
 تاوان له سه رم نانووسری و راحه تیه کم پیگه یشته، ئیوهش به که ره می
 خۆتان بمبوورن! «

نیواننا خو شیه کم ده گه ل دۆستانی دیمشق بو هاته پیش، سه رم له
 بیابانی قودس نا و خووم به حه یوانات گرتبوو هه تا ئەسیری فه رهنگ
 هاتم.

له خه‌نده‌کی ترابلۆس ده‌گه‌ڵ جووله‌کان قوره‌کاربیان پیده‌کردم.
یه‌ک له سه‌رۆکانی هه‌له‌ب که ناسیایوییمان ده‌به‌ین دابوو، تیپه‌ری و
منی ناسیه‌وه و کوتی « فلانی، ئەمه چ حالیکه؟ »

کوتم « چ بلیم؟ »

ره‌حمی به‌ حال‌م داها‌ت و به‌ ده‌ دینار له‌ به‌ند رزگاری کردم و ده‌گه‌ڵ
خۆی بردمیه‌ هه‌له‌ب و کچیکی که هه‌یبوو له‌ منی ماره‌ کرد به‌ سه‌د دینار
ماره‌یی. کچیکی به‌ دخووی شه‌رفروشی گوینه‌بیس، زماندریژی ده‌ست
پیکرد و عه‌یشی منی تیکدا.

جاریک زمانی تانه‌ی درێژ کرد و کوتی « تو هه‌ر ئه‌و که‌سه‌ نی که
باوکی من تو‌ی له‌ فه‌ره‌نگیان کریوه؟ »

کوتم « به‌لێ من ئه‌و که‌سه‌م که به‌ ده‌ دینار له‌ به‌ندی فه‌ره‌نگ رزگاری
کردم و به‌ سه‌د دینار ئه‌سیری ده‌ستی تو‌ی کردم! »

بیستم کابرایه‌ک مه‌ری نیوه‌گیان
له‌ چنگ و زاری گورگیکی رفان
گورج کیردیکی به‌ مل داکیشا
رووحی سه‌رپراو ها‌ته‌ ته‌ماشاشا
له‌ چنگی گورگت ده‌رینام ئه‌ما
ئاقیبه‌ت خۆت بووی گورگی بی ره‌زا

یه‌ک له‌ پادشایان له‌ عابدیکی که ژن و مندالی هه‌بوو پرسی « وه‌ختی
ئازیزت چون تیده‌په‌ری؟ »
کوتی « شه‌وانه‌ خه‌ریکی مونا‌جات، به‌ربه‌یانان دوعای حاجات و
رۆژانه‌ش له‌ به‌ندی ئیخرا‌جات! »

پادشا له ئیشاره‌ی تیگه‌یشت. فه‌رمووی « بزویوی رۆژی بۆ بېرته‌وه
هه‌تا باری ژن و مندالداریی له مل بېته‌وه. »

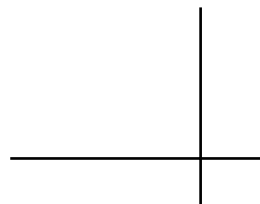
عیباده‌ت پیشه‌یه‌ک له می‌شه‌یه‌ک ده‌ژیا و گه‌لای دره‌ختی ده‌خوارد.
پادشایه‌ک به‌ حوکمی زیاره‌ت چوو خزمه‌تی و کوتی « ئەگه‌ر به
مه‌سله‌حه‌تی ده‌زانی وه‌ره‌ شار. شوینیکت بۆ ساز ده‌که‌م هه‌تا عیباده‌ت
ئاسووده‌ بکه‌ی و خه‌لکیش سوود له به‌ره‌که‌تی قسه‌ت وه‌رگرن و ئاکاری
پاکی تۆ له به‌ر چاو بگرن! »

زاهید ئەو قسه‌ی قه‌بوول نه‌کرد و خۆی پاراست.
یه‌ک له وه‌زیران کوتی « بۆ ریژی خاتری پادشا وا باشه‌ چهند رۆژیک
بێیه‌ شار و شوینه‌که‌ هه‌لسه‌نگینی، ئەگه‌ر سه‌فای وه‌ختی ئازیزان له‌به‌ر
قسه‌ی ئەغیارت لا گران بوو، ئیختیار باقییه‌.
ده‌گیرنه‌وه‌ عابد وه‌ شار که‌وت و سه‌رای تایبه‌تی پادشایان بۆ ته‌رخان
کرد. شوینیکی دلگه‌ر و کراوه‌ و گیان هه‌ساوه‌.
مه‌له‌ک ده‌سته‌به‌جی که‌نیزیکی رووگه‌شی نارده‌ لای و به‌ دوا‌ی دا
غو‌لامیکی روو‌خۆشی بالاشووش.

زاهید ده‌ستی کرد به‌ خواردنی ته‌عامی به‌ تام و ده‌به‌ر کردنی جلی
نه‌رم و له‌زه‌ت برن له‌ میوه‌ و شیرینی و که‌یف کردن ده‌گه‌ل غو‌لام و که‌نیز
و چاو لیکردن و زانایان کوتوویانه‌: زولفی جوانان زنجیری پێی ئەقله‌ و
داوی مه‌لی زیره‌ک.

به‌ گشتی ده‌وله‌تی دلا‌سووده‌یی پیشوو تووشی فه‌وتان هات هه‌روه‌ک
شاعیر ده‌لی:

له‌ فه‌قی و پیر و مورید و هه‌رکه‌س
له‌وانی زمانزان و پاک نه‌فه‌س

که دابکه ویتته دونیای نزم
 وهک ههنگوین، تیدهگیری پیتی مهگهس

ديسان مهلهک مهیلی سهردانی کرد. زاهیدی بینی روخساری
 پیشووی گۆراوه و سوور و سپی هه لگه پراوه و بهرخه به بهی داچۆراوه.
 پالی وه دیبای ئەتلەس داوه و غولامی په ریاسا به باوه شینی په ری تاوس
 له سهری وهستاوه. خو شحالی خوئی له سلامهتی حالی دهریری و له هه
 بابه تیک دوان ههتا مهلهک له ئاکامی قسه دا کوتی « کهس وهک من ئەو
 دوو تایفهیهی خو ش ناوی. یهک زانایان و دوو زاهیدان! »

وهزیریکی فهیله سووفی دونیا گه ری کارامه که دهگه لی بوو کوتی
 « شهرتی دۆستایه تی ئەوهیه که دهگه ل ههردوو تایفه چاکه ی بکه ی. زیر
 بده به زانایان ههتا پتر بخوینن و زاهیدان چیان پیمه ده ههتا زاهید
 بمینن. »

پادشایهک مهسه له یه کی گرینگی بو هاته پیش. کوتی « ئەگه ر ئەم کاره
 به مرادی من بچیتته پیش، چهند درهم به زاهیدان دهبه خشم! »
 کاتیک حاجه ته که ی پیکهات و په ریشحالیی نه ما، وهفای نه زری لی
 فه رز بوو. کیسه یه کی درهم دا به بهنده یه کی خاس ههتا به سه ر زاهیدانی
 دا ببه شیتته وه.

دهگێرنه وه: غولام ئاقلی وریا بوو. تهواوی روژ خولاوه و شه و گه پراوه.
 درمهکانی ماچ کرد و له پیشی داناوه.

کوتی « هه رچی گه پام زاهیدم نه دۆزیوه! »

کوتی « ئەمه چ هه کایه تیکه؟ ئەوهندی من بزانه م ولاته چوارسه د
 زاهید هه ن! »

کوتی « ئەهی خودا وهندی جههان! ئەوهی که زاهیده نایه وی، ئەوهی که

وهريدهگري زاهيد نيه . «

پادشا پيگهني و به نهديمهكاني كوت « ههچهند من له ههق
خوداپهريستان ئيرادهتم ههيه و ئيقرار، و ئه و بيشه رمه دوژمنايه تي و
ئينكار، به لام ئه گهر راستان بوئ ههق به وه . «

له زانايه كيان پرسى « چ ده لئى له سه ر نانى وه قف؟ »
كو تى « ئه گهر نان بو ئاسووده ي خاتر بستينى حه لاله و ئه گهر بو
خاترى نان دانيشى، حه رامه .

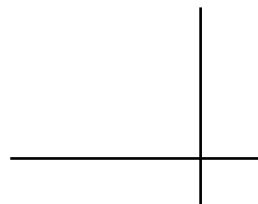
نانى بو كونجى عيبادهت ده وئى ده روئيش
نه كونجى عيبادهت بو نان و عه يش

ده روئيشيك وه شوئنيك كه وت كه خاوه نه كه ي دلاوا بوو. تاي فيه كي
خوشوئىژ و قسه خوئ له كوئرى دابوون و هه ركام نه قل و نه زيله يه كيان
ده گيپراوه .

ده روئيش ريى بيابانى بريبوو، ماندوو و هيچ نه خوار دوو.
يه ك له وان به رووخوشىي كو تى « توئش ده بى شتيك بيژى! »
كو تى « من وهك ئيوه فهزل و ئه ده بيك م نيه و چم نه خوئندوه، به
به يتيك قه ناعه تم پي بكه ن! »
هه موو به مه يله وه كو تيان « بيژه! »
كو تى « منى برسى و به رابه رم سفره ي نان/ هه روهك عه زه ب له به ر
حه مامى ژنان »

ياران راده ي نيازبان زانى و سفره يان هينا پيش.
خانه خوئ كو تى « ئه ي يار! سه بريك بگره خزمه تكارانم خه ريكي

« كفتهن! »

دهرويش سهري هه لينا و كوتى « بلا كفته نه بى له سهه خوانم/ ناننى
ويشك كفته يه بو گيانم »

مريديك به پيرى كوت « چ بكه م؟ له دهست خه لك له عه زاب دام نه وهند
كه دينه زياره تم و وه ختم له دهست هامووشو يان شيو او ه . «
كوتى « نه وانى دهرويشن قهرزى كيان بده يه و نه وهى دهوله مهندن داواى
شيتى كيان لى بكه، كه ئيدى كهس به لات دا نايه ته وه »

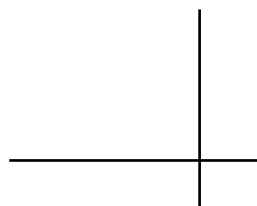

كه سيكى مهست له سهه ريگه يه ك خه وتبوو و ئاگاي له خووى برابوو.
زاهيديك به لاي دا تى په پى و به ناحه زى سه پيرى كرد.
لاو له خه وى مهستى سهه رى بهرز كرده وه و كوتى « كه به لاي
خه تايه ك دا تى په پى، پياوانه تى ده په پى! »

تاقمىك لات دژى دهرويشىك رابوون، جو ينيان پيدا و لى ياندا و
ئازاريان دا . شكايه تى تاقه ت برانى برده لاي پيرى ته ريقه ت كه وه هام
لى قه و ما .
كوتى « كورم! خه رقه ي دهرويشان جلى ره زايه . هه ركهس له م پله دا
تاقه تى بيمردايى نه گرى موده عيبه و خه رقه له وه حه رام! »

به چووكه به ردىك ناشيوى ده ربا
عارف شلووى بى ته نكاوه هيشتا

خاوهند ئێك پالەوان ئێكی دیت هه‌لچوه و كهف ده‌پژینێ. كوتی « چ بوه؟ »
 كوتیان « فلانی جوینی پێداوه! »
 كوتی « ئەم ره‌زێله هه‌زار مه‌ن به‌رد هه‌ل‌دینێ و به‌رگه‌ی قسه‌یه‌ك
 ناگرێ؟ »

گه‌ر له ده‌ستم بێ زاریك شیرین كه‌م
 پیاوه‌تی نیه مست بده‌م له ده‌م

ده‌گێر نه‌وه فه‌قێیه‌ك قه‌یره‌كچێكی هه‌بوو گه‌لێك كرێت و گه‌ست،
 سه‌ره‌رای نێعمه‌ت و گیان، كه‌س رازی به‌ ره‌زای نه‌بوو.
 به‌ گشتی، به‌ ناچار، له كوێرێكیان ماره‌ كرد.
 ده‌گێر نه‌وه: هه‌كه‌مێك له‌ سه‌رده‌مه‌ دا له لای سه‌رنه‌دیبه‌وه (باشووری
 هیند) هاتبوو كه‌ دیده‌ی نابینای روون ده‌كرده‌وه.
 به‌ فه‌قێیان كوت « زاوا چما عیلاج ناكه‌ی؟ »
 كوتی « ده‌ترسم چاوی ببینی و كه‌كه‌م ته‌لاق بدا! شووی ژنی كرێت،
 نابینا یا شیت. »

پادشایه‌ك به‌ سووك روانیه‌ تایفه‌ی ده‌رویشان.
 یه‌كی ژیر له‌وان تیگه‌هیشته‌ و كوتی « ئەه‌ی مه‌له‌ك، ئێمه‌ له‌م دونیایه‌ دا
 به‌ جه‌یش له‌ تۆ كه‌متر و به‌ عه‌یش خو‌شتر و به‌ مه‌رگ به‌رابه‌ر و به
 قیامه‌ت باشت‌ترین! »

ئەگەر پادشایەکی خاوەن سامانە
 وە گەر دەرویشک مەحتاجی نانە
 ئەو ساتە ئەگەر دەمرن ئەم و ئەو
 جگە لە کفنیکی نابەن گۆرخانە

روالەتی دەرویش جلی شێر و سەری تاشراو بەلام دەروونی دلی زیندوو
 و نەفسی مردوو.

شیوێی دەرویشان زیکر و شوکر و خزمەت و تاعەت و ئیسار و
 قەناعەت و تەوھید و تەوھککول و تەسلیم و تاقەتە. ھەرکەس ئەو
 سفەتانەیی ھەبێ کە کوتمان دەرویشە، ئەگەر قەباشی دە بەر دابی. بەلام
 ھەرزەگەرد و بێنویژ و ھەواپەست و ھەوھسباز کە روژ لە بەندی شەھووت
 دا بکاتە شەو و شەو بە خەو و غەفلەت بکاتە روژ و ھەرچی دەستی کەوێ
 بخوا و ھەرچی بە زمانی دابی بیلێ، فیلەزانە ئەگەر عەباشی لە سەر
 شان بێ.

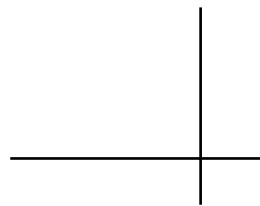

لە زانایەکیان پرسی « لە دلایایی و دلیری کامەیان باشترە؟ »
 کوتی « ئەوھی دلایایە، دلیری پێویست نیە! »

نووسراوە لە سەر گۆری بارامی گۆر
 دەستی کەرەم باشترە لە ھیز و زۆر

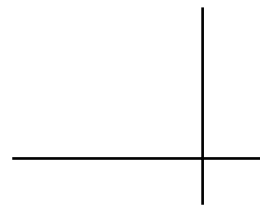

٦٦

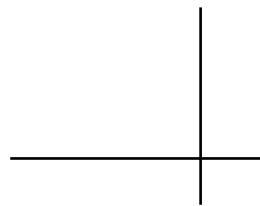

بەشی سێهەم

سەبارەت بە فەزێلمتی قەناعەت

٦٨

دوو ئەمیرزاده له میسر بوون. یهکیان بنه‌مای عیلمی دانا و ئەوی
دیکه مائی پیکه‌وه‌نا. ئاکام یهکیان بوو به‌ه‌لامه‌ی عه‌سر و یهکیان بوو
به‌عزیزی میسر.

ده‌سته‌لاتدار به‌چاوی سووک روانیه‌ زانا و کوتی « من گه‌یشتمه
سه‌لته‌نه‌ت و ئەمه‌ هه‌روا له‌هه‌ژاریی دا ماوه‌ته‌وه‌! »
کوتی « برا! شوکری نێعمه‌تی باریی له‌سه‌ر من پتره‌ که‌ میراتی
پێغه‌مبه‌رانم ده‌ست که‌وت یانی زانست و تو‌ میراتی فیرعه‌ون و هامانت
پێگه‌یشت یانی ملکی میسر.

من ئەو میرووم، له‌ به‌ر پێ‌ پایه‌مالن

نه‌ ئەو هه‌نگه‌ی له‌ ده‌ستی من بنالن

بیستم که‌ ده‌رویشیک له‌ ئاگری ده‌سته‌نگی دا ده‌سووتا و پینه‌ی له
سه‌ر پینه‌ لێده‌دا و خاتری دلێ خۆی ده‌داوه‌ و ده‌یکوت « به‌ نانی ویشک
قه‌ناعه‌ت ده‌که‌م و پینه‌ی چلک/ کۆله‌وار و نه‌دار باشتر له‌ کۆله‌باری
مننه‌تی خه‌لک! »

که‌سیک کوتی « چما دانیشتووی که‌ فلانی له‌م شاره‌ ته‌بعیکی که‌ریمی

ههیه و کهرمیکی مشه، کهمهری خزمهتی ئازادهکانی بهستوه و له بهر
دهرگای دلهکان دانیشتوه. ئهگەر ئاگاداری حالی تو ئه م چۆرهی که ههیه،
ببێ، ریزی خاتری ئازیزانی له بهر چاوه و مننهتبار! «
کوئی « بیدهنگ! به دهستهنگی مردن باشتره له حاجهت بو کهسیک
بردن. »

پادشایهکی عهجه م ته بیبیککی کارامه ی نارد ه خزمهت مهحه ممه دی
مستهفا. سالیک له دیاری عه ره ب ماوه و کهس رووی تینه کرد و داوای
دهوای لینه کرد.
هاته لای پیغه مبه ر و گلهیی کرد که « منیان بو دهوای ئه سحابه کانت
ناردوه و له م ماوه یه دا کهس خو ی تینه گه یان دووم هه تا خزمه تیک که له
سه ر به نده دیاریی کراوه به جیی بگه یه نم. »
ره سوول فه رمووی « ئه م تا قمه شیوه یه کیان هه یه که هه تا ئیشتیا زال
نه بی ناخون و هیشتا ئیشتیا باقییه که ده ست له ته عام هه لده گرن. »
حه کیم کوئی « ئه مه یه هو ی سلامه تی! » زه وی ماچ کرد و رویشت.

سووالکه ریکی مه غریبی له گوزهری به زازانی حه له ب ده یکو ت « ئه ی
خوداوه ندانی نیعمه ت! ئه گەر ئیوه ئینسافتان هه با و ئیمه قه ناعه ت، دابی
سوأل له دونیا که ی پهیدا ده بوو. »

له سیره تی ژیا نی ئه رده شیر ی با به کان دا هاتوه که له حه کیمی عه ره ب

کوئی « بابہ! برسیایه تی مرؤف ده کووژئی! نه تبیستوه نوکته بیژ
کوئویانه: به تیری مردن چیتر هتا چیژی برسیایه تی کردن! »
کوئی « ئەندازه راگره! کلوا و اشربوا و لاتسرفوا. »

ئەوند مەخۆ له زارت دەری
نه وهاش برسی گبانت ده چی

به نه خویشکیان کوت « دلت چ دهخووزئی؟ »
کوئی « ئەوهکه دلم هیچ نهخووزئی! »

گه ده که پر بوو و زگیشهت هاتی
چ فایدهش حکیم دەرمانت داتی

به ققالیک چەند درەمی قەرز له سەر سوڤیان بوو له **واسیت**، هەموو
رۆژی داوای ده کردهوه و قسهی رهقی پیده کوئن.
ئەسحاب له تانهی پەرشحال و له ملکه چیی ناچار.
خاوندلیک له م نیوه دا کوئی « به لینی ته عام دان به نهفس هاسانتره
له درهم دان به به ققال! »

جوامیریک له جهنگی ته تار زامیکی قورسی ویکه تبوو.
که سیک کوئی « فلان بازرگان نوشارووی هیه. ئەگەر بخووزی

بەشکەم بداتی!

گۆیا ئەو بازرگانه به له چه ریبی ناوبانگی هه بوو

- ئەگەر خۆر له خوانی دابا له باتی نان / کەس رووی روژی نە دەدیت هه تا کوو په سلان -

جوامیر کوتی « ئەگەر نوێشدارووم بوێ، دەیدا یا نایدا . ئەگەر بیدا

قازانج دهکا یا نایکا، به لام داوا کردن لهو سندان و ژاری ماره!

- به مننهت ئەگەر دوو نان داوا کهم / به لهش زیاد ده کهم، له گیان ده کهم کهم!

زانایان کوتوو یانه « ئاوی حهیات ئەگەر بفرۆشن به ئاوی روو، زانا

نایکری چونکه مردنی به عیلهت باشتره له ژیانی به زیللهت. »

یهک له زانایان نانخۆری زۆر و مووچهی کهم بوو. لای یهک له

گه وره پیاوان که لایهنگری بوو، نیازی خۆی باس کرد. رووی له

پیداویستی ئەو تیکنا و حاجهت دهربرینی ئەهلی ئەدهبی لا کریت بوو.

دهگێر نهوه: هه ندیک له مهعاشی زیاد کرد و گه لیک له ئیرادهتی کهم.

زانا که دوا ی چه ند روژ دۆستایهتی پیشووی نه دیت کوتی « نان پتر

کردن و ئابروو بردن / هه ژاری چیتر له داوا کردن »

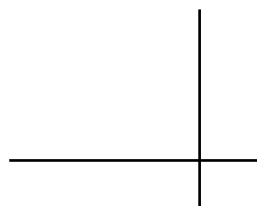
بۆ ههر داوا یهک ده م به بزه و خو شحال

روو له کهس بنی، نهک نیوچا وانتال

دەر ویشیک تووشی نیاز هات.

کهسیک کوتی « فالانی نیعمهتی هه یه بی ئەژمار، ئەگەر به حاجهتت

بزانی، بی‌شک له پیکه‌پینانی کۆتایی ناکا. «
 کوتی « نایناسم! »
 کوتی « من پیتده ناسینم! »
 دهستی گرت و بردیه ماله ئه‌و کهسه.
 کهسیکی بینی لیچ داچۆراو و مرچ و مۆن.
 هه‌لگه‌پراوه و قسه‌ی نه‌کرد.
 کهس کوتی « چت کرد؟ »
 کوتی « عه‌تام به له‌قاي به‌خشی! »

پرسیان له حاته‌می تایی « به هیمه‌تتر له خۆت بینیوه یا بیستوه؟ »
 کوتی « به‌لی، رۆژیک چل و شترم بۆ میره‌کانی عه‌ره‌ب قوریانی
 کردبوو. بۆ کاریک ریم ده په‌ره‌ی سارا کهوتبوو. گوینبیریکم بینی کۆلیکی
 درک کۆ کردبووه. پرسیم: بۆ ناچیه میوانیی حاته‌می تایی که خه‌لکیک له
 خوانی خری بوونه‌وه؟ »
 کوتی « هه‌رکه‌س نانی عه‌مه‌لی خۆی بخوا، مننه‌تی حاته‌می تایی
 نابا! »

« من ئه‌وم به هیمه‌ت و جوامیری له خۆم سه‌رووتر بینی! »

مووسا، ده‌رویشیکی بینی له‌به‌ر رووتیی، ره‌لمی وه سه‌ر خۆی کردبوو.
 کوتی « یا مووسا! دو‌عایه‌ک بکه هه‌تا خودا که‌فافیک بدا! » دو‌عای کرد
 هه‌تا خودا نیعمه‌تیکی دایه.
 پاشی چه‌ند رۆژان بینیوه گرفتاره و خه‌لک ئاپووره‌یان لێداوه.

پرسی « ئەوه چ خه بهره؟ »

کوتیان « خومری خوار دۆتهوه و نه عهره تهی کیشاوه و کهسیکی
 کوشتوه. قه ساسی ده که نه وه! »
 موسا ئافه رینی به حیکمه تی ئافرینه ر نارد و تۆبه ی له لاساری کرد.

حه وت ئاسمان ئه وه ی رۆیناوه
 به هه رکه سه سیکی لایقی داوه
 کتکی به سه ته زمان ئه گه ر بالی با
 هیلکه ی هیلانان به کولل ده براوه
 ئه و دوو شاخه ی گا ئه گه ر ه ی که ر با
 ده ی کوشت ئه و که سه ی باری لیتناوه

که ده سه لانت پینادا خودا به رژه وه ندیی تۆ باشتر تیده گا

عه ره بیکم دیت له کۆری گه وه ره فرۆشانی به سه ره هه کایه تی ده گێپراوه
 که « له بیابانیک ریم ون کردبوو و له زهواد چم پینه ما بوو. دلم به فهوتان
 دا بوو که له پیر کیسه یه کم دیته وه پر له مرواری. قهت ئه و خۆشی و زهوقه
 له یاد ناکه م که پیمو ابوو بریشکه یه، دیسان ئه و تالی و هیوا بر او بییه که
 ده رکه وت مروارییه. »

عه ره بیکم له بیابان له بهر راده ی تینوایه تی ده یکوت:
 « خۆزگه بهر له مه رگ به ئاوات بگه م

چۆمییکی خورپین مهشکهی لینی پر کهم «

ههروهتر

له بیابانیکی قاقری، مسافرێک ون ببوو. هیز و وزهی تهواو بوو و چهند درهمیکی له بهر قهد دابوو. گهلیک گهرا و ریگایهکی نه دۆزیهوه و له ئاکام تیداچوو.

تاقمیک گهیشتن و درمهکانیان بینی بهرامبهر دایناوه و له سهه خاک نووسراوه:

ههنبانهت پر بی له زیتر و دراو
 پیساو به بی تیشوو هه لته گری ههنگاو
 له ریگه و سهفهه بۆ پیساوی ههزار
 شه له می کولاو نه وهک زیوی خاو

هه رگیز له خولی زهمان نه منالاندبوو و رووم له گه پری ئاسمان گرژ نه کردبوو مه گه کاتیک که پیم روت بوو و پاره ی پیلایۆیکم نه بوو. دلته نگ له مزگهوتی جامعهی کووفه وه ژور که وتم. یه کیکم بینی پیتی نه بوو. سپاسی نئعمهتی ههقم به جی هینا و سه برم له بی پیلایۆیی گرت.

که بابی جووجه له بهر چاوی تیر
 چله که وهری که وتووی سهه خوانه
 ئه وهی ئاتاجی پاروویهک نانه
 شه له می کولاو جووجهی بریانه

پادشایهک دهگه‌ل چهند بهندهی شاز له راو به زستان له ئاوه‌دانی
 دوور کهوتنه‌وه هه‌تا شه‌و به سه‌ر داها‌ت. مائی لادییه‌کیان بینی. پادشا
 کوتی « شه‌و ده‌چینه وێ هه‌تا زه‌حمه‌تی سه‌رمامن نه‌بی! »
 یه‌ک له وه‌زیران کوتی « لایقی قه‌دری پادشا نیه روو ده مائی لادیی
 بکا، هه‌ر لێره خێوه‌ت هه‌لده‌هین و ئاگر پێده‌که‌ین. »
 لادیی پێیزانی. شتیکی حازری ساز دا و هینای و زه‌وی ماچ کرد و
 کوتی « قه‌دری به‌رزی سو‌لتان نزم نه‌بوو به‌لام نه‌یانویست قه‌دری لادیی
 به‌رز که‌نه‌وه! »
 سو‌لتان قسه‌که‌ی به‌ دل بوو، شه‌و بۆ ماله‌ ئه‌و گوازتی‌ه‌وه. به‌یانیش
 خه‌لات و نێعه‌تی پێدا.

له‌ گه‌دایه‌کی مالدار ده‌گیرنه‌وه که سامانیکی زۆری پێکه‌وه‌نا‌بوو.
 پادشایه‌ک پێیکوت « بیستوومه‌ گه‌لیکت مال هه‌یه و ئیمه‌ش کاریکی
 گرینگ. ئه‌گه‌ر به‌ هه‌ندیک ده‌ستمان بگری کاتیک حاسلات بگا ده‌یده‌ینه‌وه
 و سپاست ده‌که‌ین. »
 کوتی « ئه‌ی خودای سه‌ر زه‌وی! لایقی قه‌دری پادشا نیه، ده‌ستی
 هیممه‌ت به‌ مائی گه‌دایه‌کی وه‌کی من گلاو بکه‌ن که جوو جوو به‌ گه‌دایی
 پێکه‌وه‌مناوه! »
 کوتی « غه‌م نیه که به‌ کافرانی ده‌ده‌م! »
 بیستمه‌وه که: سه‌ری له‌ فه‌رمانی پادشا با‌دا و بیانووی هیناوه و
 پێشه‌رمیی کرد.

فهرمووی ههتا ئهوهنده ماله‌ی به جهخت و زهخت لیبستین.

بازرگانیکم بینی که سه‌دوپه‌نجا وشتری بار پپیوو ده‌گه‌ل چل به‌نده و خزمه‌تکار. شه‌ویک له جه‌زیره‌ی کیش منی برده حوجره‌ی خۆی. ته‌واوی شه‌و نه‌حه‌ساوه له قسه‌ی په‌ریشان که « فلان ئه‌نبارم له تورکستانه و فلان ده‌سمایه‌م له هیندوستانه؛ ئه‌مه قه‌باله‌ی فلان زه‌مینه و فلانه شته‌م فلانی زامنه. » جار ده‌یکوت « خاتری ئه‌سکه‌نده‌رییه‌م هه‌یه که هه‌وایه‌کی خۆشه، « دیسان ده‌یکوت « نا، ده‌ریا فه‌رتنه‌یه! ... سه‌عدی سه‌فه‌ریکی دیکه‌م له به‌ره که ئه‌گه‌ر ئه‌وه بکه‌م باقی عومری خۆم له گۆشه‌یه‌ک داده‌نیشم. »

کوتم « ئه‌وه کامه سه‌فه‌ره؟ »

کوتمی « گۆگردی پارس ده‌مه‌وی ببه‌م بۆ چین که بیستووومه قیمه‌تیکی گه‌لیک زۆر ده‌کا؛ له‌ویشه‌وه کاسه‌ی چینی ببنم و دیبای رۆمی ببه‌مه هیند و پۆلای هیندی بۆ هه‌لب و شووشه‌ی هه‌لب و بوردی یه‌مانی ببه‌مه پارس و ئیدی ته‌رکی ته‌جارت بکه‌م و له دوکانیک دانیشم! »

له‌م مالیخولیایه ئه‌وه‌ندی کوت که ئیدی تاقه‌تی نه‌ما. کوتمی « ئه‌ی سه‌عدی تۆش قسه‌یه‌ک بکه، له‌وه‌ی که بینیوته و بیستووته! »

کوتم « چاوی ته‌نگی دونیاخۆر، یا قه‌ناعت پری ده‌کا یا گۆر! »

بیستم سامانداریک به‌ده‌ست‌قووچاوی وه‌ها به‌ناویانگ بوو که حاته‌می تایی له‌که‌رم دا. حالێ به‌نیعمه‌تی دونیا رازاوه و ره‌زیلی نه‌فس زاتیک ده‌ده‌روونی دا. وه‌ها ده‌وله‌مه‌ند که‌چی نانی به‌گیان نه‌ده‌دا و

پاروویهکی نهدهدا به پشیلهی ئه‌بوو هورهیره و پيشه‌یهکی بۆ سه‌گی
ئه‌سحابی کهههف نه‌داویشته. به گشتی کهس ریی ده مائی نه‌کهوت و
کهس ده‌رگای کراوه و سفرهی راخراوهی نه‌دیت.

بیستم، ده‌ریای مه‌غریبی به‌رهو میسر گرتبوو به‌ر و خه‌یالی فیرعه‌ونیی
له سه‌ر. گژه‌بای دژ هه‌لیکرد. ده‌ستی بۆ دوعا به‌رز کرده‌وه و هاواری
بی‌فایده‌ی کرد.

ده‌گێرنه‌وه له میسر خزمی هه‌ژاری هه‌بوو. به پاشماوی مائی ئه‌و
ده‌وله‌مه‌ند بوون و جلی شریان به‌مه‌رگی ئه‌و درپی و خه‌ز و خارا و
راریان بری. هه‌ر له‌و هه‌وته دا یه‌ک له‌وانم بینی له سه‌ر ئه‌سپیکێ بده‌و و
غو‌لامیک له دوو.

له‌به‌ر ناسیاوییه‌ک که ده‌ نێوانمان دابوو، قۆلیم گرت و کوتم « بخۆ و
به‌خشه له‌و مأل و به‌شه / کۆی کرد و نه‌بخوارد ئه‌و چاره‌په‌شه! »

ماسیگریکی لاوان ماسیه‌کی زلی ده‌ داو کهوت. هیژی راگرتنی نه‌بوو.
ناچار ماسی به‌ سه‌ری دا زال بوو و داوی له ده‌ست رفاند و رویشته.
راوچیه‌کانی دیکه‌ مخابنیاں برد و لۆمه‌یان کرد که « وه‌ها نێچیریکت
ده‌ داو کهوت و نه‌توانی رایگری. »
کوتی « بریاں چم پیده‌کرا که من روژییم نه‌بوو و ماسی هه‌روا روژیی
هه‌بوو. »

راوچی بی روژیی له ده‌جله ماسی ناگری و ماسی بی ئه‌جه‌ل له
ویشکایی نامری.

باوک کوتی « کورم! خه یالی مه حال له سه ده رکه و ههنگای
قه ناعت به داوینی سلامهت هه لگره که زانایان کوتوو یانه: ده ولت نه به
تیکۆشانه، چاره به کهم سازانه! »

کور کوتی « بابه! فایده ی سه فهر گه لیکن: خوشی خاتر و دهسکه وتی
خیر و دیتنی عه جایب و بیستنی غه رایب و گه رانی شار و تیکه لایوی
دۆستان و دهست خستنی پله و ئه دهب و دهسکه وتی مال و که سب و
ناسینی یاران و ئه زموونی رۆژگار. »

باوک کوتی « کورم! قازانجی سه فهر ههروهکی کوتت گه لیکن، به لام
هی پینج تا قمن:

« یه کهم بازگانیک که سه ره رای سامان و دهسکه وت، غولام و که نیز و
خزمه تکاری ته میزی هه یه، هه شه وهی له شوینیک و هه ده مه ی له
سهیرانگایه که به خوشی رایده بویری.

« دو هه م، زانایه که به قسه ی شیرین و قه وه تی خوشویتی و
دهسمایه ی ره وان بیتی پی بنیته هه شوینیک، خزمه تی ده که ن و ریزی
ده گرن.

« سی هه م، خوشروویه که دهروونی خاوه ندلان مه یلی تیکه لایوی
بکه ن، که زانایان کوتوو یانه: هه ندیک جه مال باشتره له گه لیک مال. و
ده لین: رووی جوان هه توانی دل ناتوان و کلیلی ده رگای گاله دراوه،
هه لبه ت بو نزیك بوونه وهی تیده کویشن و بو خزمه تی مننه ت ده کیشن.

« چواره م، دهنگ خوشیک که به هه نجه ره ی داویدی ئاو له خورین و مه ل
له فرین بوه ستینی. که به هوی ئه م دهنگه دل تامه زرۆ له داو دهخا و
ئه ربابی مانا مه یلی دانیشتنی دهکا و به جی هینانی هه مه چه شنه
خزمه تیک.

« یا، سه نه ته گه ریک که به هیممه تی هه ول و باهو بژیویک ده ست دهخا

ناچار پاراوه. هه‌رچهند لالاوه که‌لکی نه‌بوو. که‌شتیوانی دل‌ه‌ق گه‌پاوه و
 کوتی « که‌زێرت نه‌بێ به‌زۆر ده‌رناچی! »
 لاو له‌توانجی که‌شتیوان دل‌ی وه‌کول‌هات، ته‌مای تۆله‌ی گرت.
 که‌شتی رو‌یشتبوو. هاواری کرد و کوتی « ئە‌گه‌ر به‌م جله‌ی که‌ده‌به‌رم
 دایه‌ رازی بی، ده‌یده‌م! »

که‌شتیوان ته‌ماحی رینیشته‌ و که‌شتی گه‌پاوه‌وه.

هه‌ر که‌ده‌ستی به‌یه‌خه‌ و به‌رو‌کی راگه‌یشت، له‌بن خو‌ی نا و به‌
 که‌یفی خو‌ی تییه‌ه‌لدا. دۆسته‌که‌ی له‌که‌شتی هاته‌ خوار هه‌تا پشتی
 بگرێ که‌ئه‌مه‌ی دیت ئه‌ویش پشتی دا. چاریان ناچار ده‌گه‌لی پیکه‌اتن و
 له‌کرێ گوزهران. به‌داوای لی‌بورده‌ن به‌پیی دا‌که‌وتن و به‌چهند ماچی به‌
 درۆ له‌سه‌ر و چاوی، سواری که‌شتیان کرد. رو‌یشتن هه‌تا گه‌یشتنه
 ستوونی بینایه‌کی یوونان که‌ده‌ ئیو‌ئاو دابوو.

که‌شتیوان کوتی « که‌شتی کونی تیکه‌وتوه، یه‌ک له‌ئیه‌ که‌دلێتره
 ده‌بێ بجێته‌سه‌ر ئە‌م ئە‌ستوونه‌ و په‌تی که‌شتی راکیشی هه‌تا چاکی
 بکه‌ینه‌وه! »

لاو با‌یی توانایی، بی‌ری له‌دوژمنایه‌تی و دل‌یشاوی و قسه‌ی زانیان
 نه‌کرده‌وه « هه‌رکه‌س ئازار به‌دل‌ی بکه‌یه‌نی، ئە‌گه‌ر به‌داوای دا‌سه‌د
 راحه‌تی پی‌بگه‌یه‌نی، له‌سزای ئە‌و یه‌ک ئازاره‌ له‌ئامان دا‌نابی چونکه‌
 تیر له‌برین دیته‌وه‌ ده‌ر و ئازار ده‌دل‌ دا‌ده‌مینیته‌وه. » په‌تی که‌شتی له‌
 پی‌به‌ست و وه‌سه‌ر ئە‌ستوون که‌وت.

که‌شتیوان په‌تی پساند و که‌شتی ئاژۆت.

به‌سته‌زمانه‌ حه‌یران ماوه.

دوو رو‌ژ به‌لا و مه‌ینه‌تی چیژت و تووشی سه‌ختی هات. سی‌هه‌م رو‌ژ
 خه‌و دایگرت و ده‌ئاو که‌وت.

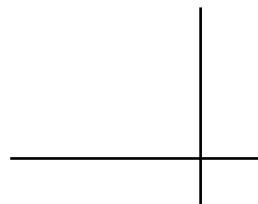

دوای شهو و روژیک کهوته بهستین و له ژیان نیوهگیانیکی مابوو. دهستی به خواردنی گه لای درهخت و بنی گژوگیا کرد ههتا هیزیکی هاتهوه بهر. ریی بیابانی گرت بهر و ئه وهند رویشته ههتا تینوو و بیتاقت گهیشته سه چالوئیک که تاقمییک له دهوری کو ببونوه و شهربهیهک ئاویان به پوولیک دهخواردوه. لای پوولی نهبوو، داوای کرد و خوئی فهقیر کرد. رهحمیان پینه کرد. ویستی به زور بیستینی، شالوویان بو برد و تییانه لدا و بریندار بوو.

به ناچار وه شوین کاروانیک کهوت و رویشته. شهو گهیشته شوینیک که مهترسی ریگریان هه بوو. بینی که کاروانییهکان له رزیان تیکه وتوه و دلایان به مهرگ ئه سپاردوه. کوتی « مهترسن که یهک منم و به تهنا په نجا پیاو دهخه م و لاههکانی دیکهش دهست دهکه نهوه! »

که ئه مهی کوت کاروانییهکان به خو هه لکیشانی دلگهش بوون و له هاو دهیمی دلخوش، به زهواد و ئاو دهستیان گرت. لای ئاگری گه دهی بلێسهی هه دا و تاقتی برابوو. چهند پاروویهکی به ئیشتیا خوارد و چهند قومی ئاو به سه ر دا کرد ههتا دیوی دهروونی ئارامی گرت و خهوت.

پیره میردیکی دونیادیده له م نیوه دا کوتی « دۆستان! من له و ریزانهی ئیوه پتر دهترسیم ههتا ریگرهکان. ههروهکی دهگیرنهوه: عه ره بییک چهند دره می پاشه کهوت کرد بوو. شهو له ترسی جهرده له مال خهوی لینه ده کهوت. یهک له دۆستانی هینا لای خوئی ههتا سامی ته نیایی به دیداری ئه م بشکی. چهند شهو ویک هاو ده م بوون ههتا پهی به رازی درمهکان برد. بردی و خواردی و سه فه ری کرد. به یانی عه ره بییان دیت گریان و رووت. کوتیان « حال چیه، مه گه ر دز درمهکانی بردی؟ » کوتی « ناوه للا ریزان بردی! » چوو زانن که ئه مهش له ریگران نه بی که به دانسته

ناردبیا نه ته نیو ئیمه هه تا کاتی دیاریکراو خه بهریان بکا؟ وا به مهسله هه ته ده زانم که به خه وتووئی جیی بهیلین و برۆین! «
 لاوهکان ته گبیری پیریان به دل بوو و ترسیان له لاو رینیشته،
 بارگه یان پیچاوه و لاویان خه وتوو جی هیشته.

هه تاو له شانی دابوو که وه ئاگا هاته وه. سه ری هه لئنا و بیانی کاروان
 رویشته وه. به سه ته زمانه گه لیک گه را و ری ده جیگه یه که نه که وه. تینوو و
 بی ئه نوا رووی له خاک نا و دلی له فه وتان و ده یکوته:

« کئ هه یه بدوینی منی بیچاره / ناواره ده زانی حالی ناواره »

فه قیره له وه قسانه دابوو، کوره شایه که که بو راو له له شکر دوور
 که وتبووه له بان سه ری وه ستابوو، بیستی و سهیری سه ر و سیمای
 ده کرد. رهنگی رواله تی پاک و رهنگی حاله تی خه راپ. پرسی « خه لکی
 کوئی و چۆن ریت که وتۆته ئیره؟ »

هه ندیک کاره سات که به سه ری هاتبوو بوئی گپراوه.

مه له کزاده به زه ی به حالی شری داها، خه لات و نیعمه تی دایه و
 باوه ریپیکراویکی ده گه ل نارد بو شاره که ی خوی.

باوک له دیتنه وه ی شادان بوو و شوکری سلامه تی کرد. شه و ئه وه ی
 که به سه ری هاتبوو: له حاله تی که شتی و زولمی که شتیوان و خه لکی
 گوند له سه ر چالوو و غه دری کاروانی بو باوک ده گپراوه.

باوک کوتی « کورم! کاتی رویشتن نه مکوت ده سه به تال دهستی دلیری
 به ستراوه و په نه جی شیری شکاو؟ »

کور کوتی « باب! هه تا ره نج نه به ی، گه نج نابهی و هه تا گیان له خه ته ر
 نه خه ی، زه فه ر به دوژمن نابهی و هه تا ده نک نه پرژینی، خه رمان
 هه لئاگری؛ نابینی به م ره نج که مه چه نده راهه تیم ده ست خست و به
 جزوو یه که که چیژتم چه نده م هه نگوین کو کرده وه؟

غه‌وواس بفرکری له زاری نه‌هه‌نگ

مرواری ناگا هه‌روا به‌جه‌ه‌نگ

به‌رداشی ژیرین جووله‌ی نیه، ناچار هه‌لگری باری گرانه. «

باوک کوتی « کورم! ئەمجاره فه‌له‌ک یارمه‌تی دای و به‌خت رووی
لینای که‌خواهن ده‌وله‌تیک گه‌یشت و پیتی به‌خشی و تیشکانی قه‌ره‌بوو
کردی و وه‌ها هه‌لکه‌وتیک نادره و له‌سه‌ر نادر حوکم نادرئ؛ ئامان به‌و
ته‌ماحه‌جاریکی دیکه‌ته‌ماحکار نه‌بی.

راوچی هه‌میشه‌ناسک راو ناکا

هه‌ربینا دیتت پل‌سینگ راوی نا

« وه‌ها که‌پادشایه‌کی پارس، نه‌قیمیکی گرانبایی ده‌قامک دابوو.
جاریک بو‌سه‌یران ده‌گه‌ل چهنده‌له‌نزیکانی چونه‌موسه‌للای شیراز.
فه‌رمووی هه‌تا ئەنگوستیله‌له‌سه‌ر گومبه‌ز داکن، تیری هه‌رکه‌س له
ئالقه‌ی ئەنگوستیله‌تپه‌ری، نه‌قیم هی‌ئه‌و ده‌بی. به‌هه‌لکه‌وت چوارسه‌د
تیراوێژ که‌له‌خزمه‌تی دابوون، گشتی خه‌تایان کرد مه‌گه‌ر مندالیک له
سه‌ربانی میوانخانه‌یه‌ک که‌بو‌یاری تیری بو‌هه‌ر لایه‌ک ده‌هاویشته‌، بای
سه‌با تیره‌که‌ی له‌ئالقه‌ی ئەنگوستیله‌تپه‌راند و خه‌لات و به‌راتی پیدرا و
نه‌قیمی پێبه‌خشرا.

« کور تیر و که‌وانی سووتاند.

« کوتیان « بو‌وات کرد؟ »

« کوتی « هه‌تا هونه‌ری یه‌که‌م ئەبه‌د بمینی! »

له‌ده‌رویشیکم بیسته‌وه‌که‌: له‌ئه‌شکه‌وتیک په‌نای گرتبوو و ده‌رگای له
سه‌ر ئەه‌لی دنیا به‌ستبوو و ملووک و مالدار له‌به‌ر چاوی هیممه‌تی ئەو

شکۆ و شهوکه تیان نه مابوو.

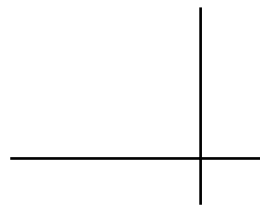
یهک له ملووکێ ئه و مهلبهنده ئیشاره ی دا که چاوه پروانی له که ره می
پیاوانه وه هایه که نه کمان ده گه ل بکا.

شیخ ره زای دا به حوکمی ئه وه که قه بوولی ده عوه ت سوننه ته.
رۆژی دوایی مه له ک بۆ دوای لی بوردن له زه حمه ت کیشانی چوو.
ده رویش له به ری هه ستا و باوه شی پیداهه گرت و لوتفی پیکرد و په سنی
کرد.

که رۆیشت یه ک له ئه سحاب له شیخی پرسی « ئه وهنده ریزه ی که
ئهمرۆ تو له پادشاهه گرت، به پیچه وانه ی عاده ت بوو و قه ت نه مبینیوه؟ »
کو تی « نه تیسته وه که ده لێن: له سه ر سه رفه ی هه رکه س دانیشتی، له
سه رت واجبه له به ری هه سته؟ »

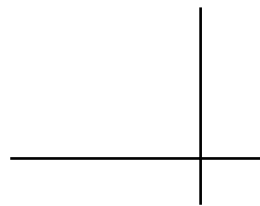
۸۸

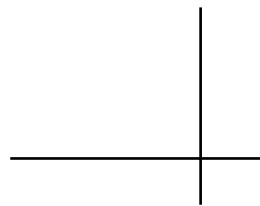

بەشی چوارەم

سەبارەت بە فایدهس خامۆشی

9.

به دۆستێکم کوت « هۆی قسه نهکردنم له بهر ئه وهیه که گه لێک جار
 قسه ی باش و خراپ به سه ر زمان دا دین و دیدهی دوزمن جگه له
 خراپه ی نابینئ! »
 کوتی « دوزمن وا باشته ره که چاکه ی نه بینئ. »

تیشکی زێرینی سه رینچاوه ی خۆر
 ناحه زه گه لێک له لای مشکی کۆر

بازرگانێک هه زار دیناری زهره ر ویکه وت. به کورپی کوت « نابئ ئه م
 قسه یه لای کهس باس بکه ی. »
 کوتی « بابه ! فه رمانی تۆیه و نایلیم، به لام دهمه وئ فایده که م
 لێده رخه ی که: مه سه له هه تی شارده وه ی چیه؟ »
 کوتی « هه تا به ده به ختی نه بیته دوو. یه ک نوقسانی ده سمایه و مال،
 ئه ویتتر پێخۆش بوونی هاوسا و جیرانمال. »

لاویکی زانا، خاوه ن گه لێک هونه ر و خۆپاریز له خده ی ناتهرز، که له
 کۆرپی زانایان داده نیشته، دهمی ده به ست.
 جارێک باوکی کوتی « کورم! تۆش له وه ی که ده یزانی، بیلئ! »

کوئی « دهرسم پرسیار بکهن لهوهی که نایزانم و شهرمهزار بم! »

زانایهکی مهزن دهگه‌ل بیدینیک تووشی بهحس هاتن و به به‌لگه
پیننه‌وهستا؛ بهزی و گه‌راوه.

که‌سیک پییکوت « تو بهو هه‌موو فه‌زل و ئه‌دهبه، به‌لگه‌ت بو بیدینیک
نه‌بوو؟ »

کوئی « زانستی من قورئان و هه‌دیس و قسه‌ی مه‌شایخه و ئه‌و بر‌وای
به‌مانه نیه و نایببسی؛ من بیستنی کفری ئه‌وم بو چیه؟ »

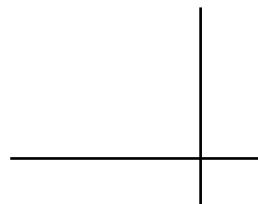
جالینوس گه‌وجیکی بینی پیسیری زانایهکی گرتوه و سووکایه‌تی
پیده‌کا.

کوئی « ئه‌گه‌ر ئه‌وه زانا با، کاری ده‌گه‌ل نه‌زانان نه‌ده‌گه‌یشته
ئیره‌کانه. »

جوینی دا زمان پیسیک به پیاویک
کوئی راوسته گویم لیبگره تاویک
خراتر له‌و قسانهم وا ده‌لئی تو
که عه‌یبی من ئه‌تو نازانی وه‌ک خو

سه‌جانی وائل - یان له فه‌ساحه‌ت به بیهاوتا داناوه، به حوکمی ئه‌وه
که ئه‌گه‌ر سالیک قسه‌ی کردبا، له‌فرزکی دووپات نه‌ده‌کردوه و ئه‌گه‌ریش
پیش هاتبا به شیوه‌یه‌کی دیکه ده‌ریده‌بری.

بهشی چوارهم

قسسه هه‌رچه‌ندی خو‌ش و شیرین بئ
 ئەگەر به‌جئ و پوخت و به‌تین بئ
 پتر له جارێک مه‌یلئ به هه‌رکەس
 وەک هه‌لوا جارێک ده‌بخۆن ئیدی به‌س

له زانایه‌کم بیست که ده‌یکوت « قه‌ت که‌س نه‌زانئیی خو‌ی ده‌ناپه‌رئ
 مه‌گەر کاتیک که که‌سیکی دیکه له قسه دایه، ئەو خو‌ تیه‌ه‌لده‌کوئئ و
 ده‌ست ده‌کا به قسه . »

چه‌ندکه‌س له به‌نده‌کانئ مه‌حموود له **حه‌سه‌نی مه‌یمه‌ندیی** - یان پرسئ
 « سولتان ئەمرۆ چی پیکوئئ له فالان مه‌سله‌حه‌ت دا؟ »
 کوئئ « پیموایه ئیوه‌ش ده‌یزانن! »
 کوئیان « ئەوه‌ی به تو‌ی ده‌لئ، به وه‌کی ئیمه‌ی ره‌وا نابینئ! »
 کوئئ « به حوکمی ئەوه که ده‌زانئ نایگێرمه‌وه، که‌وایه بو‌ ده‌پرسن؟ »

له کرینئ مالیک دوودل بووم، جووله‌که‌یه‌ک کوئئ « من له کو‌یخاکانئ
 ئەو گه‌ره‌که‌م. باسی ئەو ماله له من پرسه که: هیچ عه‌یبئ نیه! »
 کوتم « جگه له‌وه‌ی که تو‌ دراوسێئ منئ! »

شاعیریک چوو لای سه‌رۆکی دزان و شی‌عیریکئ پی‌هه‌لکوئ.
 فه‌رمووی هه‌تا جلی له به‌ر دا‌که‌نن و له دئ ده‌ری بکه‌ن.

بهسته زمان رووت به سه رما دا ده رویشته که سه گ راویان نا . ویستی
دهست بداته بهرد و بهری سه گانی پتېگری، که زهوی بهستبوی.
داماو کوتی « ئەوه چ خه لکیکی بیژوون، بهردیان بهستوه و سه گیان
بهرداوه. »

سه روک له ده لاقه وه بینی و بیستی و پتکه نی.
کوتی « ئەی زانا شتیکم لی داوا بکه! »
کوتی « جلی خوّم ده ویته وه ئەگەر خه لاتم بکهی! »
هیواداره مرۆف به خیری کهس و کار
هیوام به خیری تو نیه مه مده نازار

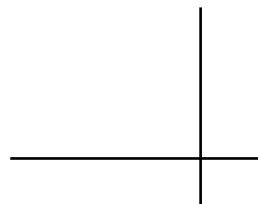
سالاری دزان به زهیی پیداهات و جلی بو ناردوه و که ولکیکی له
سه ر دانا و چه ند دره میکیش.

ئه ستیره ژمیریک هاته وه مال پیاویکی بیانی ده گه ل ژنه که ی تیکه لاو
بینی.
جوین و قسه ی پیسی پیدا و هات و هه را هه ستا.
خاوه ندلیک که به وه ی ده زانی کوتی « تو چووزانی له ئاسمان چ
قه و ماوه / که نازانی کیت ده نیو مال خزاوه »

خه تیبیکی ده نگناخوش خوی پی ده نگخوش بوو و له خووه دهنگی
هه لدینا . ده تکوت قره ی قه لی ده قورگ دایه یا ئایه ی ان انکر الاصوات،
شایه نی ئەوه .
خه لکی گوند له بهر پله یه ک که هه یبوو، ره نجیان ده کیشا و ئەزیه ت

کردنیان به مهسلهحهته نهدهزانی. ههتا، خهتیبیکه ئه و ناوچهیه که
دوژمنایهتیهکی شاراوهدیان ههبوو، جاریک بۆ سهردانی هاتبوو کوتی
«خهونیکم پپوه دیوی، خیر بی!»

کوتی «جت دیوه؟»

کوتی «وهههه دیت دهنگیکه خوشت ههبوو و خه لک له قسهته
راحهته.»

خهتیب ههندیکی بیر لیکردهوه و کوتی «مهبارک خهونیکت دیوه، که
منت له عهیبی خو ئاگادار کرد. ده رکهوت که دهنگیکه ناخوشم ههیه و
خه لک له هاواری بهرزی من له رهنج دان. توبهه کرد له مه بهدوا خوتبهی
نه ئیم مهگهه به دهنگی نزم.»

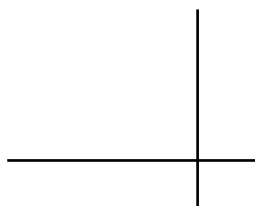
کهسیک له مزگهوتی سنجار بانگی دهه به دهنگیک که گویدیران لپی
ببزار بوون. خاوهن مزگهوت میریکه عادلی دلپاک بوو، نهیدهخواست دلی
بیشینی. کوتی «ئهی جوامیر! ئه و مزگهوته بانگدهری کونی ههیه،
هه رکام پینج دینارم بۆ بریونهوه. تو ده دینارت دهدهمی ههتا بچی
جیگهیهکی دیکه.»

له سهه ئهه قسهیه ریکهوتن و رویشته. دواي ماوهیهک له گوزهریک
تووشی میر هات و کوتی «ئهی میر! له کیست چووم به ده دینار له و
شوینهته دهه کردم. لهه شوینهی ئیستام بیست دینارم دهدهنی ههتا بچمه
جیگهیهکی دیکه و ناچم!»

میر له پیکهنیان دلی له خو بۆوه و کوتی «ئامان! وهریمهگره ههتا به
پهنجای رازی نهین!»

دهنگناخووشیک به دهنگی بهرز قورئانی دهخویندهوه. خاوهندلیک به

لای دا تیپه‌ری.

کوتی « مووچه‌ی تو چه‌نده؟ »

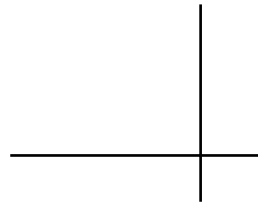
کوتی « هیچ! »

کوتی « که‌وایه بو هینده زه‌حمه‌تی خو‌ت ده‌ده‌ی؟ »

کوتی « بو خاتری خودا ده‌یخوینم! »

کوتی « بو خاتری خودا مه‌یخوینه! »

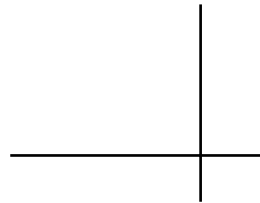
گه‌ر تو‌قورئان ئاوا بخوینی ده‌بری بره‌وی موس‌لمانی »

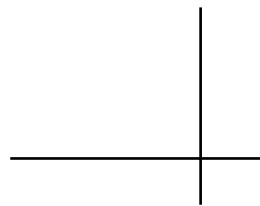

بەشی پینجەم

سەبارەت بە ئەشق و جەوانی

٩٨

له حهسهنی مهیمهندیان پرسی « سولتان مهحموود چهندین بهندهی
خاوهن جهمالی ههیه که ههراکام شازی جههانن. چۆنه مهیل و مهحبهبتهی
بۆ ههچکامیان نیه ئهوهند دهگهڵ ئهپاز که جوانیهکی وههای نیه؟ »
کوئی « ههچی بهر دل بکهوی، له بهر چاو جوان دهنوینی! »

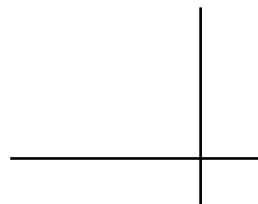

دهگیرنهوه:

خواجهیهک بهندهیهکی بیهاوتای جوانی ههبوو و به پیتی دوستایهتی و
دینداریی نهزهری پیههبوو.
به یهکیک له دۆستانی کوت « حهیف ئهوه بهندهیه، بریا بهو جوانی و
شهمایلهی که ههیهتی زماندریژی و بی ئهدهبیی نهکردبا! »
کوئی « براله! مادام له خوشهویستی دهنویتی، چاوهروانیی خزمهت
نهبی. چونکه کاتیک ئاشق و مهعشووقایهتی بیته مهیدانی، مالک و
مهملووک نامینی.

پارسایهکم بینی به مهحبهبتهی کهسیک گرفتار، نه تاقتی سهبر و نه

توانایی گوفتار. ئەوەند که سه‌رکۆنه‌ی کرا و سزای درا، تهرکی گیرۆده‌یی
نه‌ده‌کرد.

جارێک لۆمه‌م کرد و کوتم « ئەقلی نه‌فیس‌ت چی لێهات که نه‌فسی
خه‌سیست زāl بوو؟ »

ماوه‌یه‌ک چوو نێو فکروه‌ه و کوتی
« سولتانی ئەشق له‌ هه‌رکوی دهرکه‌وت
هه‌یزی به‌زیوی ته‌قوا کز دهرکه‌وت
پاکداوین و پاک چۆن بژی که‌سیک
سه‌رتاپای چه‌په‌ل ده‌ لیه‌ته و قور که‌وت »

له‌ بیرمه‌ زوو، من و دۆستیک وه‌ک دوو ناوکی چواله‌ی نێو چه‌قاله‌یه‌ک
هاوده‌م بووین. له‌په‌ر غه‌یبه‌تیک رووی دا. دوا‌ی ماوه‌یه‌ک که‌ گه‌راوه، تووره
بوو که « له‌م ماوه‌یه‌ دا قاسیدیکت نه‌نارد؟ »
کوتم « حه‌یفم هات دیده‌ی قاسید به‌ جه‌مالی رووی تو روون بی و من
مه‌حرووم! »

که‌سیک، به‌ دۆستیکی که‌ ده‌میک بوو نه‌یدیته‌بوو کوتی « له‌ کوی که‌
موشتاق بووین؟ »
کوتی « موشتاق بوون باشته‌ له‌ مه‌لوولی! »

له‌ زانایه‌کیان پرسى « که‌سیک ده‌گه‌ل مانگاسایه‌ک له‌ خه‌لوه‌ دا و

١٠٠

دەرگاكان داخراو و رهقيبان خهوتوو و نهفس داخواز و شههوهت زال، تو
بليي به قهوهتي پاريزگاريي به سلامت دهرچي؟»
كوتي « ئهگهر له دهست مانگاسايان به سلامت دهرچي، له دهست
به دگويان دهرناچي. »

دهكري وه شوين كاري خو كه وتن
ناكري زماني خه لك بهستن

كه سيك ژني خاوهنجه مالي مرد و خه سووي خه رفاوي له بهر ماريي له
مال نيسته جي ماوه.
پياو له ئاودهنگيي به گيان رهنجاو و له هاوده ميمي ناچار، ههتا
دهسته يهك ناسياو بو سهرداني هاتن.
يهكيان كوتي « چوني له فيراقي ياري ئازيز؟ »
كوتي « نه ديتني خيزان هينده له بهر سهخت نيه، كه ديتني خه سووم! »

ساليك مهه ممه دي خاره زمشا، دهگه ل خه تا بو مه سه له هه تيك
سولحي كرد.
چوو مه مزگه وتي كاشغهر. كور يكم بيني نه حويي، به ژن زراو و گه ليك
جوان.
پيشه كي نه حوي زه مه خشه ريبه به دهسته وه بوو و ده بخوينده وه: ضرب
زيد عمروا و كان المتعدى عمروا (زهيد له عومروي دا و عومروي ته عه داي
ليكراوه و مه زلووم بوو!)

کوتم « لاوۆ! خارهزم و خهتا ئاشت بوونهوه و زهید و عومرۆ ههروا شهپانه.

پتکهنی و له زندهکهی پرسیم.

کوتم « خاکی شیراز! »

کوتم « له قسهکانی سهعدیی چت پتیه؟ »

کوتم

« دلت که مهیلی به نهحوکرد

رهنگی سهبری له دل مهحوکرد

دلی بیچارهه نیچیر و سهید

من خهریکی تو، توش عومرۆ و زهید »

بهیانی که تهمای رویشتنمان گرت، پتیا نکوتبوو که « فلانی

سهعدییه!»

به ههلینگ دان هات، کهرهمی نواند و مهخابنی خوارد که ئەم ماوهیه

بوچ نه تکوت که « منم! » ههتا به شوکرانهی پیوقهدهمی گه وره پیاوان،

خزمهتیکم نواندبا؟ »

کوتم « ههتا تو ههبی له من دهنگیک نایه که منم! »

کوتم « چ دهبی گه ماوهیه که له مهلبنده به سهسییهوه ههتا له

خزمهتتان فایده وهرگرین؟ »

کوتم « ناتوانم، به حوکمی ئەم ههکایهته: گه ورهیه کم دیت له کووسار.

قهناعهتی کردبوو به غار. کوتم « بو دهرناکهوی له شار. بو رابواردن

جاروبار؟ » کوتم « لهوئی په ریرووی لووس گه لیکن. زهوی که خزی فیل

دهخلیسکی » ئەوهه کووت و سهه و رووی یه کترمان رامووسی و

مالاوا ییمان کرد. »

خه رقه پۆشیک له کاروانی حیجاز دهگهڵ ئیمه بوو. میریکی عه ره ب
سه دیناری پێبه خشی هه تا بیکاته قوربانی.
ریگرانی خه فاجه له کاروانیان دا و پاکیان برد.
بازرگانه کان دهستیان به گریان و پارانه وه کرد و هاواری بی فایده.
مه گه ر ئه و دهرویشه سالحه که له سه ر حالێ خۆی بوو و گوپرانیکی به
سه ر دانه هات.

کوتم « دیاره هی تۆیان نه بردوه؟ »

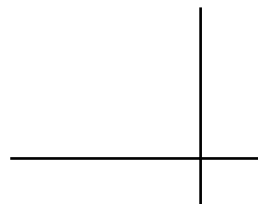
کوتمی « با! به لام من دلم پێوهی نه بوو که له جیایی دا دل بریندار بم! »
کوتم « ئه وهی که کوتم شیاری حالێ منه. تافی لاوه تی دهگه ل
جه وانیک به ینم هه بوو، دۆستایه تییه کی وا که قوبله ی چاوم جه مالی ئه و
بوو و سوود و ده سمایه ی عومرم ویسالی ئه و. نه کاو پیتی وجوودی له
قورپی ئه جه ل رۆچوو. دووکه لێ جیایی له مالباتی هه ستا. گه لیک رۆژ
ده چوومه سه ر خاکه که ی و بۆ وینه له فه راقی دا کوتم:

بریا ئه و رۆژه ی درکی ئه جه ل له قاجت چه قی
دهستی فه له ک تیغی غه داری دابا له سه رم
هه تا چاوم نه یدیسا ئه م رۆژه جه هان بێ تۆ
ئه وه منم له سه ر گوپری تۆ خاک وه سه رکه رم

دوای جیایی ئه و ته مام گرت و به لێنم دا که ماباقی ژیان فه رشی
هه وهس بپچمه وه و هاوده میی کهس نه که م. «

بۆ میریکی عه ره ب، هه دیسی مه جنوونی له یلا و حالشیوانی ئه ویان

گێڕاوه که سه‌ره‌رای ژیری و زانایی سه‌ری له بیابان ناوه و ئەقلی ده که‌له‌ی دا نه‌ماوه.

فه‌رمووی هه‌تا حازری بکه‌ن و ده‌ستی به‌ لۆمه‌ی کرد که « له شه‌ره‌فی نه‌فسی ئینسان دا چ که‌موکوورپیه‌کت دیت که‌ خووی درنده‌کانت گرتوه و ته‌رکی ئاموشۆی خه‌لکت کردوه؟ »

کو‌تی « بریا لۆمه‌که‌ر جارێکی دیتبا، هه‌تا له‌ عوزرم تیگه‌ییا - هه‌تا هه‌قیقه‌تی مانا، گه‌واه با له‌ رواله‌تی داوا! »

میر مه‌یلی مو‌تالا کردنی جه‌مالی له‌یلی به‌ دل داها‌ت - که‌ چ رو‌خساریکه‌ هۆی هه‌لایساندنێ چه‌ندین فیتنه‌.

فه‌رمووی ته‌له‌بی بکه‌ن.

به‌ هۆزه‌کانی عه‌ره‌ب دا گه‌ران. هینایان. لای میر له‌ هه‌ساری سه‌را رایان گرت.

میر سه‌یری شکل و شه‌مایلی کرد. که‌سیکی دیت ره‌شتاله‌، باریکه‌له‌. سووک ها‌ته به‌رچاوی. به‌ حوکمی ئه‌وه‌که‌ که‌مترین خه‌زمه‌تکاری هه‌رمه‌که‌ی به‌ جه‌مال له‌و پێشتر بوو و له‌و رازاوه‌تر.

مه‌جنوون تیژ تیگه‌یشت. کو‌تی « له‌ ده‌لاقه‌ی چاوی مه‌جنوونه‌وه‌ ده‌بی سه‌یری جه‌مالی له‌یلا بکه‌ی هه‌تا تیشکی رازی ئه‌وت لیده‌رکه‌وی. »

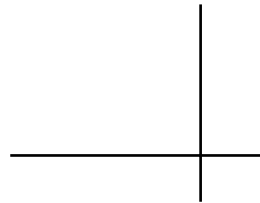

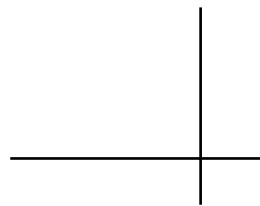
بهشی شهشهم

سهبارهت به زهعف و پیریسی

١٠٥

١.٦

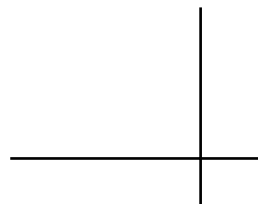

دهگه‌ل تاقمیك زانا له مزگهوتی جامیعی دیمشوق بهحسمان دهکرد كه
 لاویك وه ژوور كهوت و كوتی « كهس ههیه فارسی بزانی؟ »
 زۆربهیان ئیشارهیان به من دا .
 كوتم « خیره؟ »

كوتی « پیریکی سه‌دوپه‌نجا ساله له گیانه‌للا دایه و به زمانی فارسی
 قسه‌یهك دهكا و ئیمه تیناگه‌ین. ئه‌گه‌ر به كه‌رهم زه‌حمه‌ت بكیشن
 هه‌قه‌ستت ده‌هینی چونكه وه‌سیه‌ت دهكا . »

كه گه‌شتمه سه‌ری ده‌يكوت:
 « كه‌تم به دلی خۆم پشوویهك بدهم
 مخابن گیرا به‌ری هه‌ناسه
 جه‌خار له خوانی رازوه‌ی ته‌مه‌ن
 دوو پارووم با‌دا كوتیان به‌سه »
 مانای ئه‌و قسه‌م به عه‌ره‌بی به‌وان ده‌كوت و سو‌رما سه‌ریان له ته‌مه‌نی
 درێژ و تاسه‌ی ژیان .

كوتم « چۆنی له‌م حاله‌ته‌ دا؟ »
 كوتی « چ بلیم؟
 نه‌تدیوه‌ چ ئیشیك ده‌گاته‌ كه‌س
 له زاری ده‌رده‌كیشن یه‌ك ددان

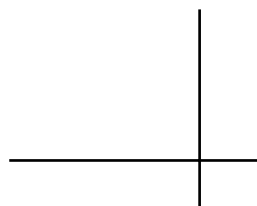
قیاس بکه چ حالیکه ئه ودهم
رووحی شیرینت ده رده چی له گیان «

کوتم « بیری مهرگ له خه یال دهرکه و گومان به سهر تهبعهت دا زال
مهکه، که فهیله سووفانی یوونان کوتوویانه: مهزاج ههرچهند راستیش بی،
هوی مان نیه و مهرهز ههرچهند سامناک بی هوی فهوتانن نیه! ئه گهر
دهفه رمووی ته بیبیک بانگ بکه م ههتا چارهت بکا؟ »

چاوی کردهوه و پیکه نی و کوتی
« ته بیبی زیرهک چه پلهی لیدهدا
دهبینی ههریف خهرفاو له جی دا
ئه رباب خه ریکی نه قشی هه یوانه
بنچینهی مالی دهرهست ویرانه
پیر ده نالینئ ئاویلکهی ده دا
پیتریزن رۆنی له پاچهی ده دا
مهزاج که تیکچوو، بهرگری ناکا
نه نوشتهی مهلا، نه دوعا و دهوا »

پیره میردیک ده گیپراوه که: کچیکم خواست.
پهردووم به گول رازندهوه و ته نیا له خه لوه دا، دهگه لی دانیشم و دل و
دیدم پیسپارد و شهوی دریز نه دهخه وتم و نوکته و نه زیله م بۆ ده گیپراوه
ههتا خووم پیبگری و نه سه له میته وه، بۆ وینه پیمده کوت: بهختی بلنت یار
بوو و چاوی بهختت بیدار که تووشی پیریکی وهک من بووی پر، پوخته،
دونیا دیده، له سه رهخۆ، سارد و گهرم چیشتوو، چاک و خراپ دیتوو که
ههقی قسه ده زانی و شهرتی پهیمان به جی دینی، دلآوا و میهره بان،
خۆش تهبع و شیرن زمان. تووشی لاویک نه بووی سه سه ری، بیربلاو،

که لله پهق، وازوایی که هه ردهم ریگایه ک بگری و هه رسات رایه ک بگوری و هه رشه و له شوینیک رابویری و هه رپوژ یاریک بگری، به پیچه وانه ی پیران که به ئه قل و ئه دهب دهژین نه به شیوه ی جهه لی جه وانیه .
 کوتی: ماوهیه ک بهم شیوهیه قسه م کرد و پیمو ابوو که دلی که وته دهستم و بووه به نیچیرم. له پیر هه ناسهیه کی ساردی له ناخه وه هه لکینشا و کوتی « ئه وهنده قسه ی که کردت ده ته رازووی ئه قلی من دا هاوسه نگ نیه ده گه ل ئه و قسه ی که له دایه که نم بیست که دهیکوت: ژنی جحیل وه برکی بکهوی تیری، باشتره له پیری. »
 به گشتی ئیمکانی سازان نه بوو و گه یشته دابران. که عۆده ی ته و او بوو، له کوریکیان ماره کرد تیژ و نیوچاوانتال و دهسته تال. زولم و زۆری لیده کرا و سهختی و کویره وه ریی دهچیزت و هه روا شوکری نیعمه تی هه قی ده بژارد که « ئه له ملامی له و عه زابه سهخته خه له سیم و بهم نیعمه ت و بهخته گه ییم! »

میوانی پیری ک بووم له دیار به کر که سامانکی زۆری هه بوو و کوریک ی خۆشروو.
 شه ویک هه کایه تی کرد: من به عومری خۆم جگه له و مندالهم نه بوه. داریکه له م ئاقاره زیاره تگایه. خه لک بو زیاره ت ده چنه وی، گه لیک شه و له هه ق پاراومه وه هه تا ئه و مندالهی پیبه خشیم. بیستم که کوره کهم به چیه به ئاوالانی دهکوت « چ ده بوو من زانیبام ئه و داره له کویتی هه تا دوام کردبا و باوکم مردبا؟ »
 خواجه شادان که کورم ئاقل و ژیره، کور به ته وسه وه: باوکم خه رفاو و پیره.

روژیک به غرووری جه وانیه ی خیرا ریم بری و شه و له ملهیه ک پیم شل

بوونهوه .

پیره مێردیک له دواى کاروان هات و کوتى « بۆ نوستوى که جیى
خهوتن نیه؟ »

کۆتم « چۆن برۆم، که پێى رۆینم نیه! »
کوتى « ئەمەت نەبیسستوه که خاوهندلان کۆتووینانە: رۆیشتن و
هەلترووشکان باشتەرە له هەلاتن و پسان؟ »
ئەى تاسەبارى مەنزل رامەکه
پەندى من دەکار بێنە و پەلهى مەکه
ئەسپى بدەو مەودایەک هەلینگ دەدا
وشتەر سەبر دەروا و پەیتاپەیتا

لاوچاکىكى چوست، خوینشیرین، زمانشیرین له کۆرى عەیشى ئیمە
دابوو که هیچ غەمىكى به دل دانەدهات و بزە له سەر لیوى بز نەدەبوو.
وا قەوما دەمىک یەکترمان نەدیت. دواىی که دیتمەوه، ژنى خواستبوو
و مندالى خستبوو، نەمامى شادىی هەلپەرتا و گولى هەوهسى ژاکاوا!
پرسیم « چۆنى و ئەمە چ حاله؟ »
کوتى « لەوهتى مندالم بوە مندالەتیم نەکردوه! »

کاتیک به جههلى جهوانى به سەر دایکم دا گوراندم. دلێشاو له
سووچیک دانیشتن و به گریانەوه دەیکوت « مەگەر مندالیت له یاد بردوه
وا زمانت درێژ کردوه؟ »

دایکیتکم بینى له کورى خورى
مەروانە ئیستات که شیره کورى

گەر له بـیرت با چووک و ساوا بووی
 فه قـیر و زهـیل له باوهـشما بووی
 ههـلـتـنهـدینا دهـنگـت له سهـر من
 که تو وهک شـیری و ئەمن پـیرهژن

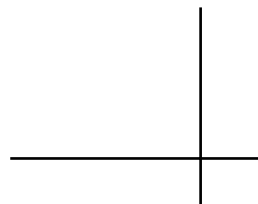

دهـولهـمهـندیکی له چهـر کوریکـی نهـخۆشی ههـبوو. پـیاوچاکان پـیـیانکوت
 «مهـسهـلهـهـت ئەوهـیه که بۆ خاتری ئەو قورئانی خهـتم بکهـی یا قوربانـی
 بکهـی.»
 تاویک بـیری کردهـوه و کوتـی «پهـرتووکـی پهـرپووت باشتره له مـیـگهـلی
 دوور!»
 خاوهـندایک بیستی و کوتـی «خهـتمهـکهـی لهـیهـر ئەمه ههـلـبژارد که قورئان
 له سهـری زمانه و زیـر له بنـی گیانه!»

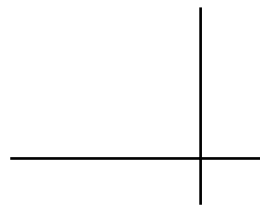

به پـیرهـمـیـردیـکیان کوت «چما ژن ناخوازی؟»
 کوتـی «دهـگهـل پـیریژنانم عهـیش نیه!»
 کوتیان «گهـنج بخوازه که گهـنجت ههـیه!»
 کوتـی «من که پـیرم دهـگهـل پـیریژن ههـلـناکهـم، ئەو که گهـنج بـی دهـگهـل
 منـی پـیر چلۆن دۆستایهـتی دهـگونجـی؟»

زێر نا زۆری گهـرهـکه بووک
 گێزهـری تهـر نهـک تووری بووک

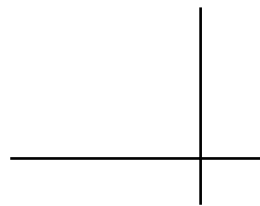
۱۱۲

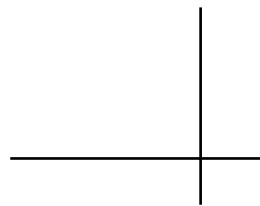

بهشی جهوتهم

سهبارته به تهئسیرای تهربیهته

١١٤

زهجری زۆری پێدهدا .

جاریک کور له زهختی زۆر سکالای برده لای باوک و جلی له لهشی زامداری دادری .

باوک کزهی له جهرگ هات . به مامۆستای کوت « هیچ کور رهعیهتیک وهها ئهزیهت و ئازار نادهی که دهگهڵ کورکهی من دهیکهی ، هۆیهکهی چیه؟ »

کوتی « هۆیهکهی ئهوهیه که : ههموو خهڵک به گشتی و پادشاکان به تایبهتی ، دهبی قسهی ریکوپیک بکهن و ههلسوکهوتی دروست . له بهر ئهوه که ههرچی به زمانی ئهوان دابی زار به زار دهیگێرنهوه ، به لام قسه و ئاکاری خهڵکی عهوام وهها وچهیهکی نیه ، کهوایه واجبه له سهه مامۆستای پادشازادهکان ، بۆ پاک بارهینانی ئهوان ههولێ پتر بدن ههتا خهڵکی عهوام . »

پادشا بیرى جوانی فهقی و ولامی ریکی پهسهند کرد ، خهلات و بهراتی پێبهخشی و پله و پایهی بهرز کردهوه .

مامۆستای مهکتهبیکم بینی له ولاتی مهغریب مرچ و مؤن ، تووره و تۆسن ، زمانتال ، سهرسوآلکهه ، ناباب ، که عهیشی موسلمانان به بینی نهدهما و خویندنی قورئانی دلێ خهڵکی رهش دهکرد . کۆمهلیک کوری دلپاک و کیژی داوینپاک به دهست زولمی گرفتار ، نه دهوێرن پێیکهزن و نه دهبرن گوفتار ، جار لهپاتهی له رووی زۆینی یهکیان رادهکیشا و جار قاچی بلوورینی یهکی دی ئهشکهنجه دهدا .

به کورتی : بیستم که تاقمیک زاتی چهپهلیان بۆ دهکهوت و لیاندا و دهریانکرد و مهکتهبهکهیان دا به پیاوچاکیکی بی ئازاری دل و دهروون پاک که قسهی به حوکمی پێویستی دهکرد و جوینیک که بیته هۆی ئازاری کهس له زاری نهدههاته دهه .

مندالەکان سامی مامۆستای پیشوویان له میسک چوو دەر و مامۆستای دووهەمیان فریشتەخوو بینی و یەک یەک بوونە دیو. لەبەر لەسەرەخۆیی ئەو دەستیان لە زانست هەلگرت و پتر خەریکی گەمە و یاری دەبوون و لەوحی نیوونوسراویان لە سەر و گوێلاکی یەکتەر دا دەشکاند.

دوای دوو حەوتوو بەو مزگەوتە دا تێدەپه‌پریم. بینیم دلی مامۆستای پیشوویان خۆش کردۆتەو و هیناویانەتەو.

بەراستی تیکچووم و لاهەولم کوت که « بوچی ئیبلیسیان کردۆتەو مامۆستای مەلاییکە؟ »

پیرەمێردیکی گەلیک گەریدە کوتی « پادشایەک کوری نارد بو مەکتەب. لەوحیکی زیوینی دایە که بە ئاوی زێر لە سەری نووسرابوو: چەپۆکی مامۆستا باشتەرە لە چاکەیی باوک! »

پارسازادەیهک نێعمەتیکە بێپراوەی لە میراتی مامەکان پێگەیشیت. فسق و فجووری ره پیش گرت و دەسبلاوی کردە پیشە وەها که گوناھێک نەما که نەیکاتەو و بادەیهک نەما که نەیخواتەو.

جاریک بە نەسیحەت پیمکوت « کورم! دەخڵ ئاوی خورە و عەیش ئاشی لە گەر، یانی زۆر خەرج کردن هی کهسیکه دەخلی فرەیی هەبی. - ئەگەر سالتیک نەباری بەفر و باران/ ویشک هەلدین هەموو چۆم و دەراوان - وای بە بەرژەوهند دەزانم ئەقل و ئەدەب بگری پیش و قومار و یاری وەلابنیی که کاتیک فەرغانە تێپه‌په‌ری تەنگانە دادی و پەژیوان دەبیەو! »

کور لەبەر بەزم و رەزم و خۆش و نۆش ئەم قسەیی نەگرتە گوئی و رەخنەیی لیگرتەم و کوتی « راحەتی ئیستا تال کردن، لە ترسی مەینەتی سبەیی، دژی رای زانایانە. کهوایە چ غەم که لە سەرووی کۆری پیاویتی

دانیشتوووم و باسی جوامییری و دستبلاوییم زار به زار دهگهړی؟ «
 دیتم نهسیحهت وه خو ناگری و هه ناسهی گهرمی من کار ناکاته
 ئاسنی ساردی، دستم له نهسیحهت هه لگرت و قسهی زانایانم ره چاو
 گرت که کوتوویمان: ئهرکی خوټ به جی بینه ئه گهر قه بوولیان نه کرد
 گله بیت له سهر نیه! »

هه تا دواي ماوهیهک، ئه وهی که له نه کبهت به بیرم دا دههات به چاو
 بینیم که: پینهی له سهر پینه دهروو و سوآلی ده کرد پاروو پاروو.
 دلم به بیچارهیی سووتا و به پیاوه تییم نه زانی له وهها حالیک، له شی
 دهرویش به سهرکونه دارووشاندن و خوئی به سهر دا پزاندن. به دلی خوټ
 کوت « بههار بهردارن گه لای سهر داران/ رووت و نه دارن ناچار به
 زستان »

پادشایهک کوری دا دست ئه دیب و کوتی « ئه مه کوری تویه. وهک
 یهک له کورهکانی خوټ ته ربیهتی بکه! »
 ئه دیب خزمهتی نواند و قه بوولی کرد.
 چند سالیک هه ولی دهگه ل دا و نه گه یشته هیچکوی و کورهکانی
 ئه دیب به وپه ری فهزل و رهوانیژی گه یشتن.
 پادشا تییراخوری و لئی تووره بوو که « په یمانت شکاند و به لیتت
 نه برده سهر! »
 کوتی « له خودای سهر زهوی شاراوه نه مینیته وه که ته ربیهت یه کسان
 و ته بعه کان جین. »

زیر و زیره هه چهند له نیو بهرد دایه
 که چی هه بهردیک لئی و ده دست نایه

له پیریکی ته‌ریقه‌تم بیست که به مریدیکی ده‌کوت « کورم! ئه‌وند که مرؤف پتوه‌ندی خاتری به رسقه‌وه هه‌یه، ئه‌گه‌ر به رسقه‌ده‌ری هه‌با به پله و پایه له مه‌لاییک تیده‌په‌ری.

عه‌ره‌بیکم بینی که به کوره‌که‌ی ده‌کوت « کورم! روژی قیامه‌ت ده‌پرسنه‌وه له ئاکارت، نه‌ک له که‌سوکار. یانی له تو‌ده‌پرسن عه‌مه‌لت چیه، نه‌ک باوکت کتییه؟ »

له نووسراوه‌ی زانایان دا هاتوه که دوو‌پشک دیاریکی دیاریکراوی نیه وه‌ک هه‌یوانه‌کانی دیکه، به‌لکه هه‌ناوی دایکی ده‌خوا و زگی ده‌دپ‌ی و رپ‌ی سه‌حرا ده‌گرپ‌ته به‌ر، ئه‌و تو‌پژانه‌ی که ده کونی دوو‌پشک دا ده‌بیینن له‌به‌ر ئه‌وه‌یه.

جاریک ئه‌و قسه‌یه‌م لای گه‌وره‌یه‌ک گپ‌راوه. کوتی « دلم گه‌واهی له سه‌ر راست بوونی ئه‌و قسه‌یه ده‌دا و جگه له‌مه ناتوانی بی. به ساوایی ده‌گه‌ل دایک و باوکی خو‌یان وه‌ها مه‌عامله‌یه‌کیان کردوه، بو‌یه به گه‌وره‌یی وه‌ها خو‌شبه‌خت و خو‌شه‌ویستن! »

ژنه ده‌رویشیکی فه‌قیر دوو‌گیان بوو. وه‌ختی زانی نزیک بوو و ئه‌و ده‌رویشه قه‌ت مندالی نه‌بووبوو، کوتی « ئه‌گه‌ر خودای میری مه‌زن کورپ‌کم داتی جگه له‌م خه‌رقه‌یه که ده‌به‌رم دایه، هه‌رچی ملکی منه به

دەرویشانی دەبەخشم. «

بە هەلکەوت کۆری بوو و سفرەیی دەرویشانی بە پێی شەرت راخست.
دوای چەند سالان کە لە سەفەری شام هاتمەووە بە گەرەکی ئەو دۆسته
دا تێپەڕیم و لە حالیم پرسى. کوتیان « دە زیندانی شارەوانی دایە. »
هۆیەکەم پرسى.

کەسێک کۆتى « کۆرەکەى خومرى خواردۆتەووە و نەعرەتەى لێداووە و
خوینی کەسێکی رشتووە و خوێ رايکردووە، باوک بە تاوانی ئەو زنجیری
دە مل دایە و بەندی دە پێ کراووە. »

کۆتم « ئەم بەلایەى بە حاجەت لە خودای میری مەزن خواستبوو. »

منداڵ بووم کە لە گەرەبە کەم پرسى سەبارەت بە بلووغ.
کۆتى « لە نووسراوان دا هاتووە کە سێ نیشانەى هەیه. یەک
پازدەسالیی، ئەوى دیکە خو پيس کردن و سێهەم هاتنى تووکه بەر. بەلام
لە راستى دا یەک نیشانەى هەیه و بەس. ئەویش ئەو کە پتر لە بەندی
رهزای هەق دابى هەتا حەزى نەفسى خو. هەرکەس ئەم سەفەتەى تیدا
نەبێ لای هەقناسان بالغ نیە. »

تنۆکێک ئاوە پیاوی لێدەگورێ
بە چل رۆژان لە نێو پێردان بێنێ
ئەگەر چل ساله هیشتا ناوەزى نیە
بە زەحمەت ناوی ئینسانی لە سەر نێ

سالیك كيشه ده نيو پياده كاني حەج كەوتبوو و بەندەش لەو سەفەرە
دا پیاده.

ئینساف چاکمان له سه‌ر و گویلاکی به‌کتر راکیشا و ئه‌وه‌ندی که کرا
شه‌ر و کیشه‌مان کرد.

بیستم که که ژاوه‌نشینیک به‌هاوتای خوئی ده‌کوت « زۆر سه‌یره!
پیاده‌ی عاج که مه‌یدانی شه‌تره‌نج تیپه‌رینی ده‌بیتته وه‌زیر، یانی له‌وه
باشتری لیدی که بوو، که‌چی پیاده‌کانی حاج بادیه‌یان تیپه‌راند و خرابتر
بوون.

هیندوویه‌ک نه‌فتاویژی فی‌ر ده‌بوو. زانایه‌ک کوتی « تو که مالت
قامیشه، چت داوه له‌و کار و پیشه‌ه؟ »

پیاویک چاوی وه‌ ژان که‌وت، چوه لای به‌یتار که « ده‌رمانی بکه!»
به‌یتار له‌وه‌ی که ده‌ چاوی چواروای ده‌که‌ن به‌ چاوی دا کیشا و کویر
بوو.

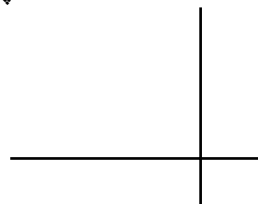
حکومه‌تیا‌ن برده لای داوه‌ر.

گوتی « هیچ تاوانیکی له‌ سه‌ر نیه. ئه‌گه‌ر ئه‌و که‌ر نه‌با، نه‌ده‌چوو لای
به‌یتار. »

مه‌به‌ست له‌و قسه‌یه ئه‌مه‌یه هه‌تا بزانی که ئه‌وکه‌سه‌ی کاری مه‌زن به
بی ئه‌زموون ده‌سپیری، سه‌ره‌رای ئه‌وه که په‌ژیوانیی ده‌چیژی، گه‌وره‌ش
به‌ گه‌وج ناوی ده‌بیژی.

پارسایه‌ک به‌ لای خاوه‌ن سامانیک دا تیپه‌ری که به‌نده‌یه‌کی ده‌ست و
پی به‌ستراوی سزا ده‌دا.

کوئی « کورم! خودا مه خلوقیکی مه حکوومی حوکمی تو کردوه و توی لهو سهرتر داناوه، شوکری خودای تهعالا بکه و هینده نه زیه تی مه ده، مه بادا روژی قیامت نهو له تو سهرتر بی و شهرمه زار بی.

له هه دیسی سهروه ری عالهم دایه که کوئی « گهرهترین هه سهرت له روژی قیامت دا نهوه ده بی که بهنده یه کی سالی ده به نه به ههشت و خواجه ی فاسق ده به نه دوزه خ.

کوربه دهوله مه ندیکم بینی له سهه گوری باوک ده گهل کوره دهرویشیک باسی دامه زانده که « سندووقی خاکی نیمه بهرده و کیلی رهنگین و مه رمه پی له سهه فهرش کراوه و کاشی شینی تیگیراوه، که ی وهک گوری باوکی تو دهچی، دوو سی خشت له سهه یهک نراوه و یهک دوو مشت خاکی به سهه دا پزاوه.

کوربه دهرویش نه مه ی بیست و کوئی « ههتا باوکی تو له ژیر نهو بهرده قورسانه بیزوی، باوکی من گه شتوته به ههشت. »

که رهتا که متر بی باری
ناسودتره رهفتاری

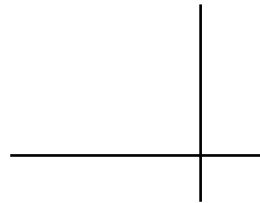
له مه زنیک مانای نهو هه دیسه م پرسی: اعدا عدوک نفسک التی بین جنییک (دوژمنترین دوژمنانی تو نه فسی تویه که ده دهروونت دایه) کوئی « به حوکمی نهوه که ههه دوژمنیک که چاکه ی ده گهل بکه ی ده بیته دوستت، ئیللا نهفس، هه رچی پتر ده گهل بسازی دزایه تی پتر دهکا.

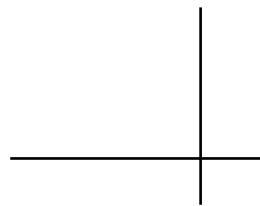
بەشی هه‌شته‌م

سه‌باره‌ت به نه‌ریتنی قسه

١٢٣

١٢٤

سامان بۆ حهسانه وهی ژيانه نهک ژيان بۆ کۆ کردنه وهی سامان.

له ئاقلێکیان پرسی « بهخته وهه کێیه و بهدبهختی چیه؟ »
کوئی « بهخته وهه ئهوکه سه که خواردی و دایچاند و بهدبهخت ئه وهی
مرد و جیی هیشت. »

مه که نوێژ له سهه ئه و که سهی که چی نه کرد
که ژینی له سهه سامان دانا و چی نه برد

مووسا، قاروونی نه سیحهت کرد که « چاکه ی بکه ههروهک خودا
چاکه ی دهگه ل کردی! »
نه بیست و ئاکامهت بیست.

عه ره ب ده لێ: ببه خشه و مننهت دامه نێ که قازانجه کهت بۆ
دهگه ریته وه.

عیلم بۆ دین پهروه راندنه نهک بۆ دنیا خواردن.

زانای نازاهید، کوپیری مه‌شخه‌لداره.

دوو کهس رهنجبه‌خه‌سار بوون و هه‌ولێ بیسوودیان دا. یه‌ک ئه‌وه که پاشه‌که‌وتی کرد و نه‌یخوارد و ئه‌ویتتر که فیر بوو و چی نه‌کرد.

عیلم هه‌رچه‌ندی پتر بیزانی
که عه‌مه‌لت نیه هیشتا نه‌زانی
نه پسیپۆر و ژیر، نه زۆر زانایه
که‌رتیک کتیپی ده باران دایه
ئه‌و گه‌وجه کوانی ئاگایی و خه‌به‌ر
که باری سه‌ری درکه یا ده‌فته‌ر

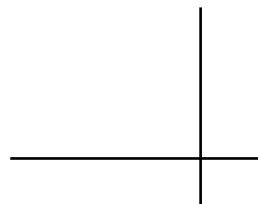

ولآت به زانایان ده‌رازیته‌وه و دین به زاهیدان به‌رز ده‌بیته‌وه.
پادشا پیداو‌یستی پتره به دوانندی زانا، هه‌تا زانا به نزیکی له
پادشا.

نه‌سیحه‌تیک گه‌ر لیم بیسی شا
باشتر له و قسه له دونیا دا نیه
جگه له زانا داوای یار مه‌که
هه‌رچه‌ند ئه‌و ئیشه کاری زانا نیه

سی شت نامینه‌وه: مالی بی ته‌جاره‌ت و زانستی بی لیکۆلینه‌وه و
پادشای بی سیاسه‌ت

بهزهیی به پیاوخراپ زولمه له پیاوچاک، عهفوی زالم زولمه له دهرویش

نه بهقا به دۆستایهتی پادشاکان دهکری و نه به دهنگی خوۆشی
مندالهکان، که ئەو به خهیاڵیک ههڵدهگهڕی و ئەم به خهویک دهگۆری.

ههموو رازیکت به دۆست مه‌ئێ، چووزانی رۆژیک نابیتته دوژمن.
ههروهتر هه‌ر ئازاریکیش به دوژمن مه‌ده لهوانهیه رۆژیک ببیتته دۆست.

رازیک که دهتهوی شاراو به لای کهس باسی مه‌که هه‌رچهند دۆست
موخلیسیش بی، که ئەو دۆسته‌ش دۆستی موخلیسی هه‌ن و هه‌روا هه‌تا
سه‌ر.

بیده‌نگیی چیتر له کول هه‌ل‌پشتن
تکا و نزا له لای کهس نه‌بیترن

دوژمنیکی لاواز که مل له تاعه‌ت نی و دۆستایه‌تی بکا؛ مه‌به‌ستی جگه
له‌وه نیه که ببیتته دوژمنیکی به هیز و کوتووینه:
به‌قا له سه‌ر دۆستایه‌تی دۆستان نیه چ بگا به پیه‌ه‌لکوتنی دوژمن.
هه‌رکه‌س دوژمن به بچووک دابنی، وه‌ک ئەمه‌یه ئاگریکی چووک به
گرینگ دانه‌نی.

قسه‌ ده نیوان دوو دوژمن دا وه‌ها بیژه که ئەگه‌ر بوونه‌وه دۆست،
شه‌رمه‌زار نه‌بیه‌وه.

ههركهس دهگهڵ دوژمن ناست دهبيتهوه، به تهماي نازاري دوستانه.

دهست بشو لهو دوستهي كه دهگهڵ دوژمن بوو به هاوهم.

كه له تهماي كاريك دوودلي، ئهه لايه ههلبژيره كه بيزهحمهتتره.

ههتا كار به زيڤ پيكدئ، گيان له مهترسي مهخه.

له چاري ناچار پيكران
ههلاله شهمشير ههلكيشان

ههركهس پياوخراپيڪ بكووژئ، خهلك له بهلاي ئهه رزگار دهكا و خوئي
له عهزابي خودا.

جوانه بهخشين و كهههم، بهلام له زامي پياوازار مهني مهلههم. ئهوهي
رهحم بكا به مار، زولمه له مندالهكاني ئاههم.

نهسيحهتي دوژمن وهگرتن خهتايه، بهلام بيستني رهوا - ههتا دژي
ئهه كاره بكهئي كه عهيني سهوابه.

تووڤهبي زور ترس و بيزاري پيكديني و لوتفي بي جيش سام
ناهيلي. نه وهه توند به كه ليت تير بن نه وهه نههم له سهرت دلير بن.

دووکەس دوژمنی دنیا و دینن: پادشای ناسیبوور و زاھیدی بی عیلم.

له خاکی بهیلهقان به عابدیکم کوت « به تهربهت جهلم لیدەرکه! »
کوئی « ئەی فهقی! برو به تاقت وهک خاک به یا هەرچیت خویندهوه وه بن خاکی
ده! »

به دزات ئەسیری دەست دوژمنیکه که بچیتته هەرکوئی له چنگ سزای
رزگاریی نایه.

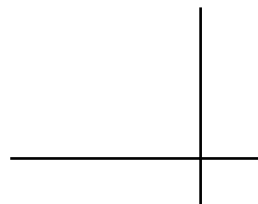
که بینیت تهرهقه ده سپای دوژمن که وتوه، تو خاترجه م به. ئەگەر
جه مع بن، فکری پەڕیشانیی بکه.

دوژمن کاتیک دەستی له هه موو مه کریک بر او ه، دەم له دوستانیه تی
دهدا. جا ئەو دەم به دوستانیه تی کاری وا دهکا که هیچ دوژمنیک نه توانی.

سه ری مار به دەست دوژمن بکوته، که ئەگەر ئەو زال بی مار
دهکوژی، دهنه له دوژمن دهخه له سی.

خه به ریک ده زانی دلێک دیشینی، تو خاموش بلا هییدی بیهینی.
له بولبول بلا موژدهی به هاریی
کوندی به دخه به ر له کوئه واریی

هه مووکهس ئه قلی خۆی پێ تهواو و مندالی خۆی پێ جوانه.

ده مرۆف له سهه خوانیک دهخۆن و دوو سهگ له سهه مرداریک هه لئاکهن.

به چاوتهنگ به دونیایهک برسی و قانع به نانیک تیر. زانیان کوتوویانه: توانایی به قهناعت باشته له توانایی به مال.

به نانیک ویشک پر دهبن گهده

به گشت جههانیس پر نابێ دیده

هه رکهس له دهسته لات دا چاکه ی نهکا، له بیدهسته لات دا سهختی دهبینی.

چاره رهشتر له ئازاردهر نیه / که رۆژی سهختی کهس یاریدهر نیه

هه رچی زوو ده رکهوی، زۆر خۆ ناگری.

بیستوومه له چین کاسه یهک دهکهن به چل سالان و سهه به رۆژیک له هه ندهران. کهچی نرخ ی ئه م و ئه و دهبینی له سهه دوکانان.

کار به سهبر سهه دهکهوی و په له کهر به سهه دهکهوی.

له بیابان به چاوی خۆم بینیم، سهبر وه پیش په له کهوت:
ئهسپی خوشبهن له هه لینگ دان کهوت
وشتتر سهبر سهبر ههروا دهرویشته.

له خاموشی باشتر بۆ نهزان نیه، که ئهگهر ئهوه مهسله حهتی زانیبا،
نهزان نه ده بوو.

گه و جیک کهریکی ته عیلمی قسه دهدا.
زانایه ک کوتی « گهوج هه یوان له تو فیر نابی زمان، تو خاموشی فیر
به له هه یوان! »

هه رکهس دهگه له خوئی زانتر به حس بکا ههتا تیبگهن زانیبا،
دهزانن که نه زانه.

هه رکهس عیلمی خویند و عه مهلی پینه کرد وهک ئهوهیه زهوی کیلا و
تووی پیدانه کرد.

ئهگهر شهوهکان هه موو قه دریان با، شهوی قه در بیقه در ده بوو.

ئهگهر بهرد هه موو له علی به ده خشان بان
دهبا که نرخ له عمل و بهرد به کسان بان

ههركهس جوانچاكه، وانیه دهروونی پاكه؛ كار دهروون دهیكا نه
روالته.

په نجه له په نجهی شیر و مشت له شه مشیر دان، ئیشی زانایان نیه.

زه عیفیک دهگه ل هیزدار تیکه وئ، یاری دوژمنه له فهوتانی خۆی دا.

بئ هونهر چاوی بینینی هونه رهنندی نیه، ههروهك سهگی بازاریی به
سهگی راو دهوهرن و ناویرن بچنه پیش. یانی بووده له كه به هونهر به
كه سیك نهویرئ به بوختان دهكه وئ دهگه پئ.

ئه گه هه وئ زگ نه با، هیچ مه لیک ده داو نه ده كه وت، هه راو كه ر
خۆی داوی دانه دهناره.

زانایان درهنگ درهنگ دهخۆن و عابد نیوه تیر و زاهید به شی ژیان و
لاو هه تا ملان، به لام فه له ندهر ئه وند كه گه دهیان جیی هه ناسه نه مینیتته وه
و له سه فره هیچ.

ئه سیری بهندی زگ دوو شه و خهوی لئناكه وئ. شه وئك له بهر زگ پیری
و یهك له بهر دل پیری كه چی دهست نه كه وئ.

زانایهک که دهگه‌ل نه‌زانان تیکه‌وی چاوه‌روانی ریز نیه و ئەگەر
نه‌زانیکه زمانوێژی و بێشه‌رمی به‌سه‌ر زانایهک دا زال بێ سهر نیه،
به‌ردیکه که گه‌وه‌ریک ده‌شکینێ.

سه‌یر نیه که بوه‌ستی نه‌فه‌سی
بولبولیک که قه‌ل بوته‌ هاوقه‌فه‌سی

زانا ئەگەر له‌ کۆری که‌م ئاقلان دا قسه‌ی بو‌ نه‌یه پیت سه‌یر نه‌بی که
ده‌نگی به‌ره‌ت ناتوانی به‌ سه‌ر گرمه‌ی ده‌هۆل دا زال بێ و بو‌نی عه‌بیر له
بو‌گه‌نی سه‌یر ده‌به‌زی.

گه‌وه‌ر ده‌ قوراو بکه‌وی ئەگەر، هه‌روا گرانه و له‌ سه‌ر/ تو‌ز بگاته
فه‌له‌کیش هه‌روا نزمه و بیه‌ونه‌ر.

میسهک ئەوه‌یه خو‌ی بو‌نی هه‌بی، نه‌وهک عه‌تتار چارده‌ری بێ.
زانا وه‌ک قوتووی عه‌تتاره خامۆش و هونه‌رفرو‌ش، نه‌زان وه‌ک ده‌هۆل
ده‌نگ زل و نیو‌بو‌ش!

ع‌ساله‌م لای هه‌یج نه‌زان
مه‌ته‌له‌ لای راستو‌یژان
کیژی جوانی نیو‌کو‌یران
یا قورئانی نیو‌گاوران

که‌م که‌م ده‌بیته‌ گه‌لیک و دلۆپ دلۆپ سیلاویک.

یۆسفی سه‌دیق له ویشکه‌سالی میسر دا تییری نه‌خوارد هه‌تا برسی
له بیر نه‌کا .

ئه‌وه‌ی تییر خواردی و تییر هه‌لستا
چووزانی برسی چلۆنه ئیستا
حالی لیقه‌وماو که‌سیک ده‌زانی
که‌ لیبی قه‌وماپی، جار و زه‌مانی

ئه‌ی سواری بیخه‌م و خه‌یالی سه‌ر ئه‌سپی خوشبه‌ز
که‌ری باره‌به‌ری به‌سته‌زمان گیری گله
داوا مه‌که‌ ئاگر له‌ ده‌ر و مالی دراوسپی ده‌رویش
که‌ ئه‌وه‌ی له‌و کونه‌ ره‌ش دپته‌ ده‌ری، ده‌ردی دله

له‌ ده‌رویشی زه‌عیف‌حال له‌ ته‌نگی ویشکه‌سال مه‌پرسه‌ چۆنی، ئیلا به‌و
شه‌رته‌ که‌ هه‌توانیک بخه‌یه‌ سه‌ر برینی و پارهی‌ه‌ک بخه‌یه‌ سه‌ر سه‌رینی.

راوچی، بی‌رۆژی ماسی له‌ دجله‌ ناگرۆی و ماسی، بی‌ئه‌جه‌ل له‌ سه‌ر
ویشکایی نامرۆی.

شه‌یتان به‌ موخلیس ناویرۆی و سولتان به‌ موغلیس!

عالمی بیغمه‌ل داری بی‌به‌ره‌، زاهیدی بی‌عیلم مالی بی‌ده‌ر

مراد له نازل بوونی قورئان، سیرهتی باش فیر بوونه نهک تهرتیلی
سوورهتی نووسراو.

له یهکیان پرسى « عالمى بى عمهل وه چى دهچى؟ »
کوتى « وهک ههنگى بى ههنگوین! »

خهلاتى سوولتان ههچهند عهزیزه، جلکى خهلک بهریتتر و خوانى
گهوران ههچهند خوئشه، ورکى ههنبانهى خو لهزیتتر.

پهچهوانهى رى سهواب و دژى بیری زانایانه: دهرمان به گومان
خواردن و رى نهناسراو بى کاروان چوون.
له ئیمام مههممهدى غزالیان پرسى « چلون گهیشتییه ئهم پلهیه له
زانست دا؟ »
کوتى « بهمه که ههچى نهزمانى، پرسینهکههم پى نهنگ نهبوو! »

یهک له ئهسبابهکانى دوستایهتی ئهوهیه که: مال چول بکهى یا دهگه
خاوهنمال ههلبکهى.

سیدبوورى و شتر وهها مهنشووره که ئهگه مندالیک هاوسارى بگرى
و سهد فهرسهخ بیبا سهر له فهرمىانى بانادا، بهلام ئهگه ههلدیریکی به
سام دهرکهوى که هوى فهوتان بى و مندال لهبهر نهزانى رووى تیبکا، پهت

له دهستی رادهپسکینێ و پتر فه‌مانبه‌ریی ناکا.

هه‌رکەس وه پێش قسه‌ی خه‌لک که‌وێ هه‌تا به‌ مایه‌ی فه‌زلی دابنێن،
پایه‌ی جه‌هلی ده‌رده‌که‌وێ.

برینێکم له‌ بن جلکه‌کانم هه‌بوو که‌ شیخ هه‌موو رۆژ ده‌یپرسی «چۆنه‌؟»
و نه‌یده‌پرسی « له‌ کوێیه‌؟ » زانیم له‌ به‌ر ئه‌وه‌ خۆی ده‌پاریزی چوونکه
باسی هه‌موو ئه‌ندامێک ره‌وا نیه‌ و زانایان کوتووینه‌: هه‌رکەس قسه
هه‌لنه‌سه‌نگینێ، له‌ جوابه‌که‌ی ده‌ره‌نجی.

درۆ کردن وه‌ک برینی قورسه‌ که‌ ئه‌گه‌ر چاکیش بێته‌وه‌، شوینێ
ده‌می‌نێته‌وه‌. وه‌ک برایانی یۆسف که‌ به‌ درۆیک ناویان ده‌رکرد، به
راسته‌که‌شیان که‌س باوه‌ر ناکا.

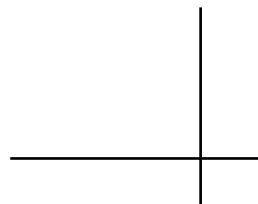
سه‌روه‌ری کاینات به‌ رواله‌ت مرۆفه‌ و نه‌زمترین گیاندار سه‌گ و به
پێی رای تیگرایی زانایان: سه‌گی ئه‌مه‌گناس باشته‌ره‌ له‌ مرۆفی ناسپاس.

خودا، ده‌یبینی و دایده‌پۆشی، هاوسا نایبینی و ده‌خروۆشی.

زێر له‌ کان به‌ هه‌لکه‌ندن دێته‌ ده‌ر و له‌ ده‌ست ره‌زیل به‌ گیان که‌ندن.

دووکەس مردن و هەسرەتیان برد: یەک ئەوەی هەیبوو و نەبخوارد،
ئەویتر که زانی و نەیکرد

له زانایه‌کیان پرسى « چەند دارى ناودار که خودا خوڵقاندنى بەرن،
هیچکامیان به ئازاد ناو نەبردوه جگه له سەرو که بەرێکی نیه. ئەمه چ
حیکمه‌تیکی تێدایه؟ »

کوتى « هەر دارێک بەر هه‌مه‌یى دیاریکراوى هه‌یه و هه‌ر کام ده‌خڵێکی
دیاریکراو و وه‌ختیکی مه‌علووم که جار پێی تازه ده‌بێته‌وه و جار به
عه‌ده‌می ده‌ژاکێن؛ که‌چی سەرو هیچ ئەمه‌ی نیه و هه‌میشه‌ش خو‌شه‌.
ئەمه‌یه سفه‌تى ئازاده‌کان. »

ئەوه‌ی تێپه‌ره‌ دلی پێمده‌، ده‌روا   دواى خه‌لیفه‌ش ده‌جله هه‌ر له به‌غدا
گه‌ر له ده‌ستت دێ وه‌کوو نه‌خل دلاوا   که ده‌ستت ناروا چه‌شنى سەرو به‌، ئازا

فهرههنگۆك

ئاوى روو: ئابروو

بوختى: جوړيک وشترى دووکۆپارهى به هيز

پيسير: بهخه، بهرۆك

پيشه: ئيسك

تايغه: تاقم، دهسته

چاوخانه: ئه و قولكه بهى چاو تيدا جيگره، پيالهي چاو.

حاج: كهسيك حه ج به جي ديني، حاجى

هرامبي: ريگر، جهرده

خوان: سفره

دورج: سندووقى جهواهير و زيير و زهمبهه

دهرکه: دهرهک، بنى دۆزهخ.

دهمراسه: پياوى ماقوول و ردين سپى، پيرى به ئه زمون و ري نيشاندهه

ريزان: كهسيك كه دهگه ل کاروان دهروا و شارهزاي ريگانانه، ري پيشاندهه.

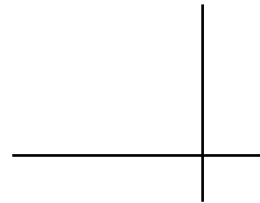
زما: زستان

سهرينچاوه: سهرچاوه، كانياو

شاته: چوست، چالاک

گهست: ناحهز، نه جوان، کریت

لهپاته: زله، شهپه لاغه

مالیات: بنه ماله، خانه دان

مشه: زۆر، فره

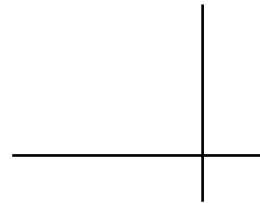
نوێژی دوانه: نوێژی به یانی که دوو ره که عه ته.

نه فتاویژ: که سیک که شتی نه فتاویبی و ئاگرین بو سه ره که شتی دوژمن یا بینای دوژمن داوی.

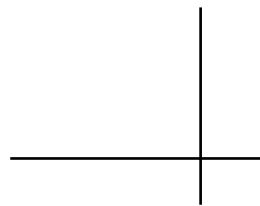
هسته: مالیات، خه راج، زه ریبه

ئه عراف: شوینیکه له نیوان دۆزه خ و به هه شت دا

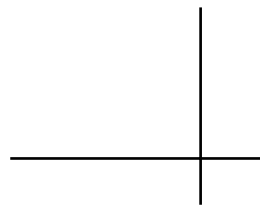
ئیزنگ: داری سووتاندن، هیزم.

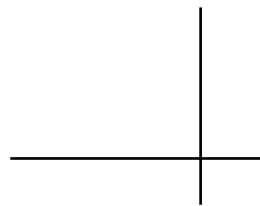
١٤١

١٤٢

١٤٣

١٤٤

